

Samlehefte for uttalar frå fylkesårsmøta i Senterpartiet 2018

Det vert rapportert frå fylkesårsmøta om rekordhøg deltaking, med det høgaste antal delegatar sidan EU-kampen på 90-talet, samt svært god stemning, noko som ikkje seier lite i Senterpartisamanheng!

- Totalt er det her heile 138 uttalar, fordelt i 15 tema pluss diverse. Enkelte av uttalane tar for seg fleire tema, men er plassert i berre eit hovedtema.

- Tast Ctrl + Klikk på temaoverskrifta og du kjem direkte til uttalane

Sett saman av Ragnar Kvåle, inforådgevar Senterpartiet

1. EUs energiunion (ACER)	Side 2 - 12
2. Regionreform og oppgåvefordeling	13 - 20
3. Politireform, politihøgskule og voldsalarm	21 - 24
4. Landbruk, jordvern, mat, pelsdyr og rovdyr	25 - 33
5. Pelsdyr	34 - 36
6. Fiskeri og oppdrett	37 - 38
7. Samferdsel, infrastruktur og kollektivtrafikk	39 - 47
8. Digital infrastruktur og post	48 - 51
9. Helse og fødselsomsorg	52 - 58
10. Skule, fritidsklubb og utdanning	59 - 68
11. Flyktning- og integreringspolitikk	69 - 72
12. Forsvar	73 - 74
13. Arbeidsliv	75 - 76
14. Miljø	77 - 80
15. Sentralisering og sentrumsutvikling	81 - 84
16. Diverse tema	85 - 88

1. EUs energiunion (ACER)

Ja til sjølvråderett – nei til ACER (Sogn og Fjordane Sp)

Årsmøtet i Sogn og Fjordane Senterparti meiner Noreg framleis skal ha full sjølvråderett og styring av kraftressursane. Regjeringa har fremma 3 proposisjonar for Stortinget om innlemming av EU sin tredje marknadspakke for energi. Eit av dei mest kontroversielle tiltaka er Noreg si deltaking i det europeiske energibyrået ACER (Agency for the Cooperation of Energy Regulators).

Acer vart oppretta i 2009 og skal styre og kontrollere omsetnaden av energi. Målet er at all energi skal styrast av marknaden og flyte fritt over landegrensene. Nasjonale omsyn skal ikkje takast. Det er regulatorane som sit i ACER, det vil sei NVE, frå Noreg. NVE får delta, men får ikkje stemmerett. I praksis fører dette til at vi overfører all råderett over norske naturressursar til EU. I retur får vi straumprisar på europeisk nivå.

Noreg er bygd opp på tilgang til billig og evigvarande vasskraft. Innlemming i ACER fører til at vi misser styringa av stabil og billig kraft til eigen industri. Låge kraftprisar er det største konkurransefortrinnet til norsk industri, og den kraftkrevjande industrien vår utgjer ein stor del av norsk eksport. Høgare straumprisar og usikker tilgang, vil kunne skade mange av våre hjørnesteinsbedrifter.

Konsesjonslovene sikrar norsk råderett over vasskraft og andre naturressursar. Dei nasjonale ressursane har sidan 1905 vore under streng, demokratisk kontroll. Prinsippet om nasjonalt eigarskap vart lagt til grunn då olje- og gasspolitikken vart utforma på 1960-talet. Det har vore eit grunnprinsipp at andre statar eller unionar ikkje skal kunne styre over Noreg og lage lover som skal gjelde i Noreg.

Stortinget har likevel høve til å overføre mynde til internasjonale organ der Noreg er medlem, til dømes EØS. Grunnlova § 115 krev i slike høve kvalifisert fleirtal (3/4). Regjeringa ynskjer derimot å nytte §26 som kun krev vanleg fleirtal. Denne paragrafen er tenkt å berre nyttast i unntakshøve der det er snakk om ”lite inngripande myndeoverføring”. Årsmøtet i Sogn og Fjordane Senterparti meiner at å gje frå seg råderetten over norske naturressursar for all framtid på ingen måte kan definerast som lite inngripande og set som eit minstekrav at Stortinget følgjer Grunnlova i dette høvet.

Stans maktoverføringa til EUs energibyrå! (Hedmark Sp)

Høyre-, Venstre- og Frp-regjeringa foreslår at Norge skal gi sin tilslutning til EU sitt energibyrå ACER, ved å avgi suverenitet til ESA. Dette er et første steg i å knytte Norge til EUs energiunion. Norge står nå ovenfor et avgjørende valg: Ønsker vi gi fra oss makt over infrastruktur til norske energiressurser og flyten av norsk strøm og gass?

Norge er en av verdens største eksportører av energi, og vi er en av de største leverandørene av energi til EU. Som selger og eksportør har vi selvsagt ikke alltid samme interesse som kjøper og importør. Konsekvensene av å gi EU mer makt over norsk energipolitikk kan på sikt bli store. For Senterpartiet er det tydelig at det ikke er i Norges interesse å gi EU mer makt over norsk energipolitikk, infrastruktur for energi og flyten av norsk strøm til utlandet.

Med flere overføringskabler får vi et europeisk strømmarked med høye priser. Da vil EUs konkurranseregler slå inn som forbyr å skjerme norsk industri. I tillegg får vi ACER som vil overvåke og vedta regler som sikrer at strømmen flyter etter markedshensyn, ikke nasjonale hensyn.

EU ønsker mest mulig like strømpriser i Europa, gjennom fri flyt av strøm over landegrensene og økt overføringskapasitet. Strømprisene i Norge er vesentlig lavere enn i EU. For eksempel kan strømprisene i Storbritannia ofte bli opp mot det dobbelte av i Norge! Å gjøre Norge til en del av EUs energiunion kan føre til at Norge på sikt blir presset til å bygge flere overføringskabler, noe som igjen vil føre til at strømprisene i Norge øker til prisene i EU. Det kommer til å ramme både vanlige forbrukere og norske arbeidsplasser.

Det norske folk er mot å overføre suverenitet til EU sitt energibyrå. Nei til EU tok initiativ til en bred undersøkelse der det ble stilt følgende spørsmål: «*Overvåkingsorganet ESA i Brussel skal på vegne av EUs energibyrå treffe bindende vedtak om norsk strøm og kraft. Støtter du at Norge knytter seg til dette?*». Mindre enn én av fem nordmenn svarte at de ønsket dette.

Høyre, Frp og Venstre ønsker minst mulig oppmerksomhet om det som er i ferd med å skje, og foreslår at Stortinget, med simpelt flertall, skal godta den foreslåtte suverenitetsoverføringen til EU sitt energibyrå. Senterpartiet krever at som et absolutt minimum må en overføring av myndighet til EUs energibyrå avgjøres med tre fjerdedels flertall i Stortinget, etter Grunnlovens bestemmelse om suverenitetsavståelse, § 115.

Hedmark Senterparti krever at:

- Stortinget må behandle suverenitetsoverføringen til EUs energibyrå i henhold til Grunnlovens paragraf 115 med krav om $\frac{3}{4}$ flertall.
- Norsk kraft skal brukes til å utvikle landet, derfor må Stortinget stanse regjeringens foreslåtte suverenitetsavståelse til EUs energibyrå.

Ja til norsk miljøvennlig kraftforedling - nei til ACER. (Rogaland Sp)

Regjeringen har foreslått å overføre ytterligere nasjonal myndighet til EU, denne gangen over energipolitikken. Det foreslås å innlemme EUs «tredje energipakke» i EØS-avtalen, og tillate EUs energibyrå, ACER, å treffe bindende vedtak over norsk energipolitikk.

Rogaland Senterparti mener at Norge kan drive utvikling av landets energiresurser og handel med energi, uten at man må gi fra seg råderetten over norsk energipolitikk og norske ressurser. Vi ser det heller ikke som nødvendig å opprette ytterligere overnasjonale reguleringsbyrå, slik regjeringen foreslår.

En levende, konkurransedyktig og miljøvennlig industri i Norge er avgjørende for framtidens Norge. Den landbaserte prosessindustrien har store miljøvennlige investeringsplaner, og et utviklingspotensial for økt sysselsetting i distriktene. Flere eksportkabler fra Norge til EU vil kunne medføre økte kraftpriser i Norge. Dette vil legge press på lønns- og arbeidsvilkårene i industrien og undergrave industriell verdiskaping og utvikling.

Rogaland Senterparti:

- er imot norsk tilknytting til ACER.
- er imot opprettelsen av RME og tilsvarende overnasjonale reguleringsmyndigheter.
- mener at stortingsbehandlingen av denne saken og tilsvarende saker skal følge Grunnloven §115 om minst 3/4 flertall.
- mener at Statnett skal eie og drifte utenlandskabler og at Stortinget må stoppe bygging av private strømkabler til utlandet.

Beholde selvråderett over egne energiresurser! (Møre og Romsdal Sp)

Regjeringen ønsker å gi opp selvråderetten over vår viktigste ressurs, vannkraften. De legger også opp til å bryte grunnloven for å få dette gjennom i Stortinget. Vannkraften er evigvarende og av stor betydning for trygge rammevilkår og stabile lave strømpriser.

Energibyrådet ACER har håndhevs- og vedtaksmyndighet som griper inn i nasjonal styring og kontroll. ACER skal overvåke både nasjonale reguleringsmyndigheter og systemoperatører i EU-landene, tilsvarende Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) og Statnett.

Møre og Romsdal Senterparti ber Stortinget om å bruke reservasjonsretten i EØS-avtalen mot Acer-forordning 713/2009 og forordning 714/2009 som omhandler tilslutning til EUs Energiunion. Her må §115 i Grunnloven om suverenitetsavståelse anvendes. Det krever $\frac{3}{4}$ flertall i Stortinget. Tilknytting til Acer betyr at EU skal bestemme og legge føringer for norsk energi og kraftpolitikk, og dette kan kun tolkes som en suverenitetsavståelse, ettersom politikerne gir fra seg makten til å bestemme over norsk energipolitikk.

Senterpartiet krever norsk kraft på norske hender (Vest-Agder Sp)

Vannkrafta har vært grunnlaget for utviklinga av Norge som industrinasjon siden tidlig på 1900-tallet. Rimelig, rein og fornybar vannkraft har gjennom norske konsesjonslover vært et industripolitisk virkemiddel for etablering og utvikling av industriarbeidsplasser i store deler av landet. I Agder er den kraftforedlende prosessindustrien nøkkelindustri. Eramet i Kvinesdal, Alcoa på Lista, Elkem og Glencore i Kristiansand, Hydro i Vennesla og Saint-Gobain i Lillesand er viktige bedrifter både for lokalsamfunn og for regionene på Agder.

Det bygges nå en eksportkabel til Tyskland fra Agder. I tillegg har Statnett konsesjon på en ny kabel til Skottland. I tillegg er to nye kabler under planlegging. Krafta vil gå dit prisen er høyest. I Norge er strømprisen vesentlig lavere enn i Storbritannia. I sin nettplan forutsetter EU at Norge må firedoble sin eksport de neste 20 årene.

Det er all mulig grunn til å frykte at Norge vil importere en europeisk strømpris og miste vår viktigste konkurransefordel. I dag har vi et nordisk strømmarked med overskudd av kraft som gir lave priser. Med flere overføringskabler får vi et europeisk strømmarked med høye priser. Da vil EUs konkurranseregler slå inn som forbyr å skjerme norsk industri. I tillegg får vi EUs energibyrå ACER og RME som vil overvåke og vedta regler som sikrer at strømmen flyter etter markedshensyn, ikke nasjonale hensyn.

I denne situasjon fremmes det nå forslag om at Norge skal avgi suverenitet til EUs energibyrå ACER. ACER har som formål å lage et felles europeisk nett for både gass og strøm der nasjonale hensyn ikke skal tas. Mens dagens samarbeid er rådgivende, skal ACER i fremtiden fatte bindende flertallsvedtak.

Konkret foreslås at ACER skal bestemme reglene for når strømmen skal flyte den ene eller andre veien gjennom eksportkablene. De vil også bestemme hvem som skal betale ved uenighet.

Professorer ved alle de tre ledende fagmiljøene for jus i Norge – Oslo, Bergen og Tromsø mener en tilknytning til ACER må behandles etter grl. § 115. Denne vurderingen er Vest-Agder Senterparti helt enig i.

Vest-Agder Senterparti mener at norsk kraft skal brukes til å utvikle landet, og ber Regjering og Storting reservere Norge mot suverenitetsavståelse til EUs energibyrå ACER og RME.

Behold norsk styring på norsk kraft og kraftoverføring! (Buskerud Sp)

Våren 2018 skal Stortinget behandle forslag om norsk innlemming i EUs energiunion og tilknytning til energibyrådet ACER. EU ønsker et indre marked med fri flyt av energi – både gass og elektrisk kraft – og de felles reglene som skal sikre dette kalles EUs energiunion. Energibyrådet ACER skal sikre at EUs indre energimarked skal realiseres i tråd med målsetningene og vil på noen områder få overnasjonal myndighet. Dette for å sikre at nasjonale reguleringer og prioriteringer som hindrer fri flyt og hemmer konkurransen for omsetningen av energi skal kunne avvikles.

Forordningen (EF) 713/2009 om ACER som skal behandles i Stortinget, pålegger også medlemsstatene å delta i utviklingen av et felles energimarked og følge opp investeringsplaner som landene vedtar. Fra 2021 skal EU kommisjonen godkjenne eller kunne kreve endringer i disse investeringsplanene. Mens dagens samarbeid er rådgivende, skal ACER fatte bindende flertallsvedtak. Dermed vil tilslutning til energiunionen flytte makt og beslutningsmyndighet over norsk kraft ut av landet. ACER vil også bestemme hvem som skal betale ved uenighet, og det er uklart om Norge kan stanse utbygging av eksportkabler ut fra nasjonale hensyn.

Norge vil ikke få stemmerett i ACER selv om medlemsstatene i energiunionen er definert til å være både EU og EFTA landene. Norge må ihht EU sin tredje energipakke opprette en statlig reguleringsmyndighet for energi, RME, som skal være uavhengig av norsk myndigheter og andre involverte parter. RME har blant annet som oppgave å følge opp at alle vedtak i tilknytning til energiunionen som fattes i ACER blir gjennomført i Norge.

Dette gjøres ved at vedtak i ACER kopieres likelydende eller tilnærmet likelydende i ESA som så pålegger RME å effektivere. Norske myndigheter har ikke mulighet til å påvirke effektiviteten av disse vedtakene, og en bryter dermed med EØS avtalens logikk om at EU vedtak ikke blir norsk lov og rett uten at det norske Storting også fatter vedtak.

Forordningen (EF) 714/2009 regulerer grensekryssende handel med elektrisk kraft. Denne setter blant annet føringer for hvordan inntekter fra tildeling av overføringskapasitet (såkalte flaskehalsinntekter) skal benyttes. Disse skal primært benyttes til å sikre at overføringskapasitet opprettholdes eller økes gjennom investeringer i nettet. Norge benytter nå disse inntektene til å redusere nettleien til forbrukerne. EUs målsetning er at prisforskjellene innen en region ikke skal overstige 2 øre/kWh. Konsekvensen kan da bli at Norge pålegges å bruke flaskehalsinntektene til å bygge ytterligere overføringskapasitet til utlandet og dermed fratras muligheten til å utøve nasjonal energipolitikk på området.

Buskerud Senterparti mener regjeringens foreslåtte endringer i lov av 29.06.1990 nr 50 (Endringslov til energiloven) medfører at Norge gir fra seg suverenitet på energiområdet og krever derfor at saken behandles ihht Grunnlovens §115 med krav om $\frac{3}{4}$ flertall. Suverenitetsavståelse på et sentralt område som energi, faller ikke under betegnelsen «ikke inngripende». Videre bør norsk kraft i hovedsak brukes til å utvikle landet, og Buskerud Senterparti mener derfor at Stortinget må benytte seg av reservasjonsretten innenfor EØS avtalen slik at energi ikke omfattes av denne for Norges del.

Nei til EUs energiunion (Vestfold Sp)

Ren og billig vannkraft er grunnlaget for det moderne Norge. I over hundre år har streng nasjonal styring og kontroll skapt norske industriarbeidsplasser, gitt oss velferd og teknologisk forsprang på flere felt.

Storingsflertallet kan om kort tid komme til å gi bort vår nasjonale styringsrett til EUs energibyrå (ACER) og knytte oss til EUs energiunion. Spørsmålet blir avgjort allerede i midten av mars.

I dag har vi et nordisk strømmarked med overskudd av kraft som gir lave priser. EUs mål er at energi skal flyte fritt over landegrensene med god nok kapasitet til å utjevne prisforskjeller.

Økt overføringskapasitet og handel med strøm vil gi høyere strømpriser. Regler for handel gjennom kabler vil bli fastsatt av EUs energiunion som kan pålegge land som er tilsluttet å bygge flere kabler for å utjevne prisforskjeller. Da vil EUs konkurranseregler forby å skjerme norsk industri. I tillegg får vi ACER som vil overvåke og vedta regler som sikrer at strømmen flyter etter markedshensyn, ikke nasjonale hensyn.

Både forslaget om å tilslutte seg EUs energiunion og behandlingsmåten det legges opp til, er fullstendig uakseptabelt. Dette dreier seg om suverenitetsavståelse og må bli behandlet etter Grunnlovens § 115 som krever $\frac{3}{4}$ flertall.

Vestfold Senterparti krever at folket, gjennom norske myndigheter, skal ha uinnskrenket styringsrett over våre fantastiske naturressurser. Norge må beholde nasjonal kontroll og råderett over energipolitikken vår – arvesølv et vårt: Derfor må Stortinget si nei til EUs energiunion!

Nei til EUs energiunion (Trøndelag Sp)

Ren og billig vannkraft er grunnlaget for det moderne Norge. I over hundre år har streng nasjonal styring og kontroll skapt norske industriarbeidsplasser, gitt oss velferd og teknologisk forsprang på flere felt.

Stortingsflertallet kan om kort tid komme til å gi bort vår nasjonale styringsrett til EUs energibyrå (ACER) og knytte oss til EUs energiunion via ESA. Spørsmålet blir avgjort allerede i midten av mars.

I dag har vi et nordisk strømmarked med overskudd av kraft som gir lave priser. EUs mål er at energi skal flyte fritt over landegrensene med god nok kapasitet til å utjevne prisforskjeller.

Trøndelag Senterparti krever at folket, gjennom norske myndigheter, skal ha uinnskrenket styringsrett over våre fantastiske naturressurser. Norge må beholde nasjonal kontroll og råderett over energipolitikken vår – arvesølv et vårt: Derfor må Stortinget si nei til EUs energiunion!

Nei til EUs energiunion (Telemark Sp)

Ren og billig vannkraft er grunnlaget for det moderne Norge. I over hundre år har streng nasjonal styring og kontroll skapt norske industriarbeidsplasser, gitt oss velferd og teknologisk forsprang på flere felt.

Stortingsflertallet kan om kort tid komme til å gi bort vår nasjonale styringsrett til EUs energibyrå (ACER) og knytte oss til EUs energiunion via ESA. Spørsmålet blir avgjort allerede i midten av mars.

I dag har vi et nordisk strømmarked med overskudd av kraft som gir lave priser. EUs mål er at energi skal flyte fritt over landegrensene med god nok kapasitet til å utjevne prisforskjeller. Økt overføringskapasitet og handel med strøm vil gi høyere strømpriser. Regler for handel gjennom kabler vil bli fastsatt av EUs energiunion som kan pålegge land som er tilsluttet å bygge flere kabler for å utjevne prisforskjell mellom land. Da vil EUs konkurranseregler slå inn som forbyr å skjerme norsk industri. I tillegg får vi ACER som vil overvåke og vedta regler som sikrer at strømmen flyter etter markedshensyn, ikke nasjonale hensyn.

Både forslaget om å tilslutte seg EUs energiunion og behandlingsmåten det legges opp til, er fullstendig uakseptabelt. Dette dreier seg om suverenitetsavståelse og må bli behandlet etter Grunnlovens § 115 som krever 3/4 flertall.

Årsmøtet i Telemark Senterparti krever at folket, gjennom norske myndigheter, skal ha uinnskrenket styringsrett over våre fantastiske naturressurser. Norge må beholde nasjonal kontroll og råderett over energipolitikken vår – arvesølv et vårt: Derfor må Stortinget si nei til EUs energiunion!

Nasjonal kontroll over vår energi (Østfold Sp)

Klok forvaltning av våre energiressurser har vært en suksessfaktor for Norge helt siden unionsoppløsningen og viktig del av vår selvråderett. Disse naturressursene er hele nasjonens felles eiendom og må forvaltes av våre folkevalgte.

Østfold Senterparti mener at det er avgjørende at kontrollen med våre kraftressurser ikke overlates til et overnasjonalt energibyrå. Det ville i så fall være en så graverende overføring av suverenitet at saken måtte behandles i henhold til Grunnlovens §115.

I ytterste konsekvens kan EUs energibyrå Acer vedta tiltak som går på tvers av Norges egne interesser og i tillegg pålegge Norge å betale for tiltakene. Slike tiltak kan f.eks. være bygging av ny grensekryssende infrastruktur som gassrørledninger og overføringslinjer for elektrisk kraft

Energi i et moderne samfunn er like viktig som blodet i en levende organisme. Derfor er det avgjørende å beholde en nasjonal styring av vår energiproduksjon og –distribusjon.

Østfold Senterparti krever at Stortinget klart og tydelig sier nei til de overnasjonale delene av EUs energiunion og opprettelsen av en ny reguleringsmyndighet som kun er underlagt EUs energibyrå Acer.

Fråsegn om innlemming av EU sin tredje energimarknadspakke i norsk lov (Hordaland Sp)

Hordland Senterparti meiner at Noreg framleis skal ha full sjølvråderett og styring med kraftressursane, og vi ber Stortinget sørge for at dette vert gjeldande i framtida også.

Regjeringa har fremma 3 proposisjonar for Stortinget om innlemming av EU sin tredje marknadsspakke for energi. EU vedtok dette lovverket i 2009.

Eit av dei mest kontroversielle tiltaka i lovverket er Noreg si deltaking i det europeiske energibyrådet ACER. Det er regulatorane som sit i ACER, altså NVE frå Norge. NVE får delta i ACER, men får ikkje stemmerett. Reint formelt er det EFTA sitt overvaksingsorgan ESA som skal bestemme om norsk implementering av ACER sine avgjerder. Det er likevel på det reine at dette vil være likelydande avgjerder som ACER tek. ESA er en del av EFTA-strukturen, og har som formål å sørge for at EØS-landa føl sine forpliktingar.

Ei sentralisering av avgjerder om energi over landegrensar, og at Noreg skal avgje suverenitet til EU sitt energibyrå ACER via overvaksingsorganet ESA, er ei usikker retning for norsk energipolitikk. Medan dagens samarbeid er rådgjevande, skal ACER fatte bindande fleirtalsvedtak. Det er også høgst usikkert korleis dette vil påverke energiprisen og tilgang til energi. Hordaland Senterparti meiner at regulatorisk mynde og styringsrett fortsatt må ligge hos NVE og Statnett.

Forslaget om ny reguleringsmyndighet for energi (RME) vil bli ein heilt ny statsforfatningsmessig konstruksjon, og noko vi ikkje har hatt tilsvarande av i Norge i fredstid sidan 1905. Ei slik reguleringsmyndigheit, vil stride mot Grunnlova sine prinsipp. Med regjeringa sine forslag og tilslutning til ACER vil norsk energi bli ein del av EU sin energimarknad og energi vil bli "den femte friedom". Ei slik endring kan gje langt høgare strømpriser i Noreg, og dette vil ramme mange samfunnssektorer, ikkje minst kraftforedlende industri, som med låge energiprisar har hatt eit viktig fortrinn, og betydd mykje for å bygge opp landet sitt næringsliv og velferd.

Difor meiner Hordaland Senterparti at krafta vår skal brukast til å utvikla Noreg, framfor å bli ei vare i EU marknaden. Hordaland Senterparti vil la dei norske ressursane koma den norske befolkninga til gode. Styringa av norsk energi politikk tilhøyrrer det norske folket. Me seier difor nei til EUs energiunion ACER, og legg til grunn at Stortinget handsamar saka ette § 115 i Grunnlova.

Nei til EU`s energiunion! (Troms Sp)

Årsmøtet i Troms Senterparti sier nei til norsk tilknytning til EUs energibyrå ACER

Årsmøtet i Troms Senterparti mener norsk råderett over egen energi er grunnleggende for landets utvikling og framtid, og at det er helt nødvendig å sikre nasjonal kontroll over den viktige evigvarende energiressursen som vannkrafta er.

Norge er siden den industrielle revolusjonen bygd på billig energi fra norske kraftverk. For videre utvikling av landet må vi sikre en stabil og billig energitilførsel, Norge vil trenge mer ren strøm i framtida.

Stortinget skal i løpet av våren 2018 behandle hvilken makt Norge skal avgi til ACER, en slik tilslutning vil etter Senterpartiets mening flytte makt og beslutningsmyndighet over norsk kraft ut av landet.

Acer kan pålegge EU/EØS-land å bygge flere kabler og bestemme hvor mye strøm som overføres.

I tillegg vil strømprisene bli høyere i Norge, noe som vil få konsekvenser for innbyggerne, kommuner og industri.

Årsmøtet i Troms Senterparti mener derfor at:

- Norge må si nei til å knytte oss til EUs Energiunion (ACER).
- Stortinget må behandle saken med $\frac{3}{4}$ flertall på grunn av suverenitetsavståelse i henhold til Grunnlovens §115.

Styring over egne kraftressursar (Oppland Sp)

Oppland Senterparti ber stortingsrepresentantane om å stemme nei til at Norge skal underleggjast EUs energibyrå ACER via ESA, når saka skal opp i Stortinget den 16. mars. Vi meiner at ei eventuell suverenitetsavståing under alle omstende må bli behandla etter Grunnlova §115 som krev $\frac{3}{4}$ fleirtal.

Mykje og rimeleg fornybar kraft er ein viktig konkurransefordel. Oppland Senterparti meiner norsk kraft fyrst og fremst skal brukast til å utvikle næringslivet i Norge og dekke det norske energibehovet. Derfor må regjering og Storting reservere Norge mot suverenitetsavståing til EUs energibyrå ACER. Vi ynskjer eit samarbeid på mellomstatleg nivå, og vil ikkje la viktige energipolitiske spørsmål og energifordeling bli avgjort av ei byråkratisk overordna byrå i EU.

Det blir no bygd ein eksportkabel til Tyskland frå Sørlandet. I tillegg har Statnett konsesjon på ein ny kabel til Skottland. Blir begge desse bygd kan nesten halvparten av all norsk kraftproduksjon eksporterast. Krafta blir seld etter frimerkeprinsippet og vil gå dit prisen er høgast. I Norge er straumprisen i dag vesentleg lågare enn i Storbritannia og Tyskland.

Det er all mulig grunn til å frykte at Norge vil importere ein europeisk straumpris og miste vår viktigaste konkurransefordel, rimeleg og rein energi. Prosessindustrien i Norge står for 20 % av norsk eksport og målet bør vere ein større prosentdel enn det. Dei aller fleste av desse bedriftene er avhengige av ein føreseieleg og konkurransedyktig pris på straumen.

I denne situasjonen blir det fremma eit forslag om at Norge skal gje frå seg suverenitet til EUs energibyrå ACER via overvakingsorganet ESA. ACER har som formål å lage eit felles europeisk nett for både gass og straum der nasjonale omsyn ikkje skal takast. Medan dagens samarbeid er rådgjevande, skal ACER fatte bindande fleirtalsvedtak. Konkret blir det foreslått at ACER skal bestemme reglane for når straumen skal flyte den eine eller andre vegen gjennom eksportkablane. Dei vil også bestemme kven som skal betale ved ueinighet, og det er uklart om Norge kan stoppe eksportkablarnar ut frå nasjonale omsyn.

Det er også forslag om ny reguleringsmyndigheit for energi (RME) som vil bli ein helt ny statsforvaltningsmessig konstruksjon, og noko vi ikkje har hatt tilsvarande av i Norge i fredstid sidan 1905. RME er ein reguleringsmyndigheit for energi som ingen norsk myndighet kan påverke, som skal kopiere vedtak gjort av ACER. Ein slik uavhengig reguleringsmyndigheit vil i praktisk forstand stride mot prinsipp i Grunnloven.

Det å gje frå oss den regulatoriske myndigheita, og styringsmoglegheit som i dag ligg hos NVE og Statnett, vil vere ei høgst usikker retning for norsk energipolitikk.

Oppland Senterparti krev at:

- Dei juridiske forplikningar dette medfører vert betre utgreid
- Vedtak om energibyrå-forordninga vert stemt over som praktisk suverenitetsavståelse etter Grunnlova § 115

Nei til EUs energiunion (Akershus Sp)

Norge er bygd på en klok, modig og langsiktig forvaltning av naturressursene våre, og vi har etablert viktige næringer på sterk nasjonal styring av vannkraften vår. Konesjonslovene og hjemfallsretten har skapt mange norske industriarbeidsplasser og gjort det norske samfunn til en forvalter av store verdier.

Billig og ren vannkraft er en av grunnsteinene for det moderne Norge, og norsk energipolitikk ble av gode grunner holdt utenfor EØS-avtalen i 1992. Nå foreslår Regjeringen likevel å gjøre Norge til en del av EUs energimarked og gi bort styringen av viktige deler av vår energipolitikk til EUs energibyrå (ACER).

I dag har vi et nordisk strømmarked med overskudd av kraft som gir lave priser. EUs overordnede mål for energiunionen er at energi skal flyte fritt over landegrensene med tilstrekkelig kapasitet til å jevne ut prisforskjeller. Økt overføringskapasitet og handel med strøm vil gi høyere strømpriser.

Senterpartiet i Akershus mener det er Norge som skal ha råderett over norsk energipolitikk. Regjeringen ønsker å gi EU tilgang til og regulering av våre naturressurser, fordi det er gunstig for EUs energiprojekt. Senterpartiet i Akershus mener Regjeringens ansvar er å ivareta norske interesser, og krever at det er det norske folk, som gjennom norske politikere og myndigheter skal ha uinnskrenket styringsrett over våre verdifulle naturressurser.

EUs energibyrå vil overvåke og vedta regler som sikrer at strømmen flyter etter markedshensyn, ikke nasjonale hensyn. I Norge vil overvåkingsorganet ESA gjøre vedtak på vegne av energibyrådet, og en nyopprettet Reguleringsmyndighet for energi i Norge (RME) skal effektivere disse vedtakene. RME skal ligge under NVE, og skal ikke være underlagt politisk styring. Dette følger av en ny bestemmelse i energiloven. Med denne konstruksjonen planlegger Regjeringa å fjerne de folkevalgte makt og myndighet over norsk kraftpolitikk, og overføre den til EU.

Senterpartiet i Akershus er sterkt kritiske til behandlingsmåten Regjeringen legger opp til i denne saken og til den viktige myndigheten som legges til et politisk uavhengig RME. Senterpartiet i Akershus mener saken om EUs energiunion må behandles etter Grunnloven § 115 om suverenitetsavståelse, som krever 3/4 flertall i Stortinget. Det mener derimot ikke Regjeringen, selv om statsministeren i Stortingets spørretime 7. februar innrømmet at saken ikke er tilstrekkelig utredet, og at den nå sendes til en ny utredning i lovavdelingen. Flere av Norges fremste eksperter på konstitusjonell juss har pekt på store mangler og svakheter i Regjeringens vurdering av suverenitetsspørsmålet.

Både forslaget om å tilslutte seg EUs energiunion, myndigheten gitt RME og den forhastede og uryddige behandlingsmåten det legges opp til fra Regjeringen, er for Senterpartiet i Akershus uakseptabel.

Senterpartiet i Akershus mener Norge må beholde nasjonal råderett over de viktige naturressursene våre og styringen over egen energipolitikk. Derfor må Stortinget si nei til å melde Norge inn i EUs energibyrå og nei til å bli en del av EUs energiunion!

EUs energiunion ACER (Oslo Sp)

Oslo Senterparti støtter det sentrale politiske arbeidet for å beholde norsk råderett over våre nasjonale naturressurser. Oslo Senterparti går imot at råderetten over elektrisk kraft og strømforsyning innskrenkes ved inngåelse av overnasjonale avtaler, som ACER og EUs energipakke 3.

Grunnloven krever $\frac{3}{4}$ flertall, og Oslo Senterparti krever at Grunnloven følges når stortinget skal avgjøres EUs innflytelse på norsk energi- og kraftpolitikk.

Spel ikkje poker med Norsk kraft! (Aust-Agder Sp)

Stortinget skal handsame om Norge skal gå inn i EU sitt energibyrå, ACER. Saka gjeld kort og greitt om Norge skal ha råderetten over Nors kraft eller ikkje. Senterpartiet vil ha norsk råderett over norsk kraft.

ACER, EU sitt energibyrå, er i stadig utvikling. Dagens regelverk – som er både stort og komplisert – er i endring, og EU sitt mål er ein energiunion. Nasjonale omsyn skal setjast til side, og EU skal få styring med kraftproduksjon og det skal bli «fri flyt» av kraft.

Når no regjeringa vil at Norge skal slutte seg til ACER er det både tvilsamt om ein har oversikt over kva konsekvensar det har med dagens regelverk, og det er heilt i det blåblå kva konsekvensar det vil få seinare.

Nasjonal kontroll over kraftressursar er ein hjørnestein for samfunnsutviklinga i Norge. Dette har fungert, og fungerer, rimeleg godt. Det er svært vanskeleg å forstå kvifor Norge skal gamble med dette. Her bør ein ta seg tid til å greie ut konsekvensane skikkeleg, og er ein det minste i tvil bør ein halde seg til det sikre.

Norske styresmakter skal ha kontroll over norsk kraftproduksjon og sal av norsk kraft. Stortinget, ikkje EU skal ha siste ordet i dette. Norge må ikkje gje frå seg råderetten til EU.

Når då også eit knippe jusprofessorar, Eivind Smith, Halvard Haukeland Fredriksen og Eirik Holmøyvik, seier at det er suverenitetsavståelse etter grunnlova å gå med i ACER, då er det på høg tid å gje regjeringa stoppordre!

2. Regionreform og oppgåvefordeling

Sogn og Fjordane Senterparti krev fleire oppgåver til dei nye fylka og vidare satsing på eksisterande fagmiljø (Sogn og Fjordane Sp)

Eit fleirtal på Stortinget har vedteke å slå saman fylka i Noreg med tvang. Senterpartiet har meint at dette har vore ei sentraliserande og udemokratisk reform. No når fleirtalet på Stortinget meiner det er behov for større og sterkare regionale folkevalde einingar og har vedteke å halvere talet på fylkeskommunar, så er det Stortinget sitt ansvar å følgje opp. Stortingspolitikarane må no syte for at fylkeskommunane får større oppgåver, økonomiske musklar og makt til å fylle den nye rolla og medverke til at vi får tre reelle folkevalde nivå i Noreg.

Gjennom mange år har statsforvaltinga esa ut, statsbyråkriter har blitt spesialisert og fragmentert i mange ulike retningar. Statsbyråkratiet veks utan at folkevald styring aukar. Dette er eit demokratisk problem. Som følgje av denne utviklinga er byråkratiet vanskeleg å styre og påverke. Statsforvaltinga har og utfordringar med å sjå samanhengar på tvers av fagområde. Dette gjer den norske forvaltningsmodellen tung på toppen, og lite effektiv år det kjem til å forvalte samfunnet som heilheit. Dette skapar ei forvaltning som er fjernt frå folk sin kvardag og som ikkje løyser dei utfordringane som krev tverrfagleg tilnærming. Dette må gjerast så nær folk som mogleg.

Årsmøtet i Sogn og Fjordane Senterparti meiner at auka folkevald styring nærare folk vil gjere det enklare å ta utgangspunkt i kvar enkelt fylke sine fortrinn og utfordringar. Lokal kunnskap vil føre til meir skreddarsydde løysingar i kvart enkelt fylke. Flytting av oppgåver frå sentralt byråkrati til nærare folkevald nivå, vil gje ei vitalisering av lokaldemokratiet.

Auka ansvar til eit lågare folkevald nivå og eit forvaltningsnivå som er nærare brukarane, vil gje større moglegheiter for samordning av ressursar og verkemiddelbruk, kunnskap om lokale forhold og tverrfaglege løysingar i staden for silotenking. Det vil vere viktig i arbeidet framover at ein tek vare på dei eksisterande kompetansemiljøa som har god kunnskap om lokale forhold og samarbeider tett med kommunane. Desse kompetansemiljøa er også ein viktig del av sine bu- og arbeidsområde og desse miljøa må tilførast nye arbeidsplassar og funksjonar i prosessen.

Fylkesadministrasjonen i Leikanger og Førde har i dag sterke og konkurransedyktige fagmiljø innanfor alle fagområda som dagens fylkeskommunar har ansvaret for. Avdelingane i Leikanger og Førde har ei svært viktig rolle å spele når den nye fylkeskommunen på Vestlandet skal etablerast og utvikle seg vidare i framtida. Desse fagmiljøa trengst for å skape kontinuitet mellom den etablerte fylkesadministrasjonen og administrasjonen i den nye fylkeskommunen. Vidare står avdelingane i Leikanger og Førde for viktige arbeidsplassar i dei to arbeidsregionane og kan reknast som hjørnesteinsverksemdar på kvar sin kant. Den nye fylkeskommunen på Vestlandet må derfor halde fram med å utvikle fagmiljøa i Leikanger og Førde gjennom å tilføre arbeidsplassar, oppgåver og sentrale leiarstillingar.

Årsmøtet i Sogn og Fjordane Senterparti krev at Stortinget no må bruke dette høvet til å flytte fleire oppgåver over til folkevald styring og kutte i statleg byråkrati. Stortinget må legge eit nærheitsprinsipp til grunn i si handsaminga av oppgåvefordelinga. Slik kan vi få eit folkevald nivå og ei lokal forvaltning som tek opp i seg dei utfordringane som finnast lokalt og regionalt og utviklar tenester og løyser behov nær folk.

Årsmøtet i Senterpartiet i Sogn og Fjordane krev at Stortinget må legge følgjande prinsipp til grunn for flytting av oppgåver:

- Oppgåver som krev politisk prioritering og bruk av skjønn må flyttast til folkevald styring.
- Oppgåver som krev samordning og tverrfagleg arbeid må flyttast ned til regionalt nivå.

Årsmøtet i Senterpartiet i Sogn og Fjordane krev at følgjande oppgåver må flyttast ut frå statleg byråkrati og til folkevald nivå i dei nye fylkeskommunane:

- Ansvar for Bufetat og familievern.
- Styrking av fylkeskommunen si rolle som samfunnsutviklar og samordningsmynde.
- Auka ansvar for forskning.
- Auka ansvar for kultur.
- Auka ansvar for planlegging.
- Auka ansvar for forvaltning av rovdyrpolitikken.
- Auka ansvar for integreringspolitikken.
- Ansvar for Statped

Navnet må bli Hedmark og Oppland (Hedmark Sp)

Fra 1. januar 2020 blir Hedmark fylke og Oppland fylke tvangssammenslått til ett fylke. Regionreformen utfordrer demokratiet ved en sentralisering av makt, strukturer og folkevalgte. Hedmark Senterparti mener arbeidet med den nye regionen må være bygget på et mål om et sterkt lokalt folkestyre, tjenester nær folk, og gode vilkår for utvikling, vekst og verdiskapning i hele den nye regionen.

Hedmark Senterparti mener at det nye fylket må hete Hedmark og Oppland fremfor Innlandet. Hedmark og Oppland er i dag fylker med lange historiske tradisjoner og en sterk identitetsfølelse hos innbyggerne. Navnet på den nye fylkeskommunen må gjenspeile folkets felles identitet, og være et symbol på kulturarv, historie og geografi.

At et samfunn skal være bygget nedenfra og opp er en grunnleggende verdi for Senterpartiet. For å sikre folkestyre, lokal forankring og geografisk representasjon fra hele det nye fylket, samt lokal nærhet til nasjonale beslutninger. Derfor mener Hedmark Senterparti at Hedmark og Oppland må bestå som to valgdistrikter i stortingsvalg.

Hedmark Senterparti har en klar forventning om at den nye fylkeskommunen blir tildelt flere oppgaver. Det er et viktig prinsipp at beslutninger må tas så nær grasrota som mulig. Vi vil ha tjenester nær folk.

Ta ikkje Vestlandet frå meg. (Rogaland Sp)

Vestlandet har i 200 år, for folk og i geografi, omfatta området frå Rogaland til Møre og Romsdal. Vestlandet som namn på det samanslegne Hordaland og Sogn og Fjordane er eit angrep på ein viktig identitet og tradisjon. Meir enn halvparten av alle vestlendingar bur utanfor Hordaland og Sogn og Fjordane. Språkrådet har frårådd namnebruken, og med alternativet Vestland som namn.

Rogaland Senterparti meiner at Stortinget må avvise Hordaland og Sogn og Fjordane sin bruk av Vestlandet/Vestland som namn for ein mindre del av det eigentlege Vestlandet.

Fylkene må få økonomisk rom til å løse oppgavene som overføres fra staten (Trøndelag Sp)

Regjeringens ekspertutvalg for desentralisering av oppgaver fra staten til fylket har fremmet forslag som på de fleste områder samsvarer med de forslag Senterpartiet tidligere har fremmet, men ikke fått flertall for.

Nå støtter utvalget Senterpartiets syn på flere områder og det er vi svært godt fornøyd med. Men Trøndelag Senterparti ønsker mer.

At ansvaret for Bufetat, familievernet, deler av Forskningsrådets programmer, kulturminnevernet, regionapparatet til Innovasjon Norge og mange av Kulturrådets oppgaver overføres til fylkeskommunene er bra, men i tillegg vil Senterpartiet jobbe videre for endringer i styringen av sykehusene, bl.a. sterkere grad av folkevalgt styring. Vi mener også at forvaltningsoppgaver som i dag er lagt til Fylkesmannens miljøavdeling og landbruksavdeling må overføres til fylkeskommunene.

Regjeringens forslag til oppgaveoverføring vil innebære en overføring fra staten til fylkeskommunene som utgjør 4.760 årsverk til en kostnad på 23,5 mrd. kroner.

Trøndelag Senterparti forutsetter at det da må følge penger med overføringene av oppgaver, slik at det blir samsvar mellom ansvar som er tillagt, oppgaver som forventes løst og de budsjetttrammene fylkene har til rådighet.

10 bud for en god «Grunnlov» for Vestfold og Telemark fylke. (Telemark Sp)

Telemark Senterparti vil arbeide aktivt for at Vestfold og Telemark Fylke skal bli et velfungerende fylke. Det nye fylket blir større, får flere innbyggere og et større mangfold. Det vil derfor kreve mer av både politikere og administrasjon i det nye fylket - for å lykkes med å gi et godt tjenestetilbud i hele Vestfold og Telemark.

Telemark Senterparti ønsker å bidra til at innbyggerne trives i det nye fylket. Vi starter derfor en hurtig-høring for å diskutere hva som er viktigst i etableringen av det nye fylket. Alle lokallag skal i løpet av februar og mars besøkes av representanter for fylkespartiet og fylkestingsgruppa. Resultatet av disse møtene vil legge grunnlaget for Fylkestingsgruppas «Grunnlovsarbeid» i «Fellesnemnda for Vestfold og Telemark». Høringen avsluttes 22.mars, og baseres på følgende forslag:

Vestfold og Telemark fylke:

1. Skal ha en desentralisert skolestruktur. Alle deler av det nye fylket skal ha et godt skoletilbud i den videregående skolen. Elever skal i størst mulig grad kunne fullføre videregående utdanning uten å måtte flytte på hybel
2. Skal ikke ha fritt skolevalg. Det nye fylket må deles inn i 3 inntaksområder: Øvre Telemark, Nedre Telemark og Vestfold.
3. Skal utvikle Skien som fylkeshovedstad. Naturlige hovedstadsfunksjoner skal legges til Skien. Et sammenslått «Visit Vestfold og Telemark» bør ha hovedkontor i Skien.
4. Skal prioritere vedlikehold av dårlige fylkesveier. De minst trafikkerte veiene skal også utbedres og oppgraderes.
5. Skal sikre medbestemmelse over og tilbakeføring av kraftinntekter til de delene av det nye fylket som har kraftproduksjon. Kraftinntekter er en kompensasjon for store naturinngrep. Telemark Utviklingsfond må bestå og ha en styresammensetning som tar hensyn til dette.
6. Skal eie – og utvikle – Telemarkskanalen. Et fylkeskommunalt eierskap er det beste eierskap. Samtidig må kanalen sikres en stabil finansiering.
7. Skal prioritere bruk av Regionale utviklingsmidler i næringssvake områder. Etablering av nye arbeidsplasser er en forutsetning for å utvikle hele fylket.
8. Skal ha 2 flyplasser. Notodden lufthavn skal også utvikles, i tillegg til Torp.
9. Bidra til at Bratsbergbanen er en del av det fremtidige tog-nettet i Norge.
10. Skal følge opp Verdensarvstatusen med budsjettmidler slik at statusen gir økt verdiskapning i hele verdensarvregionen.

Reelt folkestyre i Viken (Østfold Sp)

Årsmøtet i Østfold Senterparti vil arbeide for at den nye region Viken blir en region med godt forankret folkestyre. Det innebærer at myndighet og oppgaver er av en art som innbyggerne forholder seg til i det daglige, og at det sikres gode og reelle politiske prosesser. Når fellesnemda for Viken nå har valgt parlamentarisme som styringsform krever årsmøtet i Østfold Senterparti en form som er åpen og inkluderende for innbyggere, media og politisk opposisjon. Årsmøtet i Østfold Senterparti legger også til grunn at den nye fylkeskommunen driftes på en nøktern og effektiv måte, både politisk og administrativt.

Årsmøtet i Østfold Senterparti krever at region Viken blir en reelt sett desentralisert region med ambisjoner om bredbånd til alle i hele den nye regionen. Tjenestene bør i størst mulig grad kunne utføres digitalt, men det må samtidig legges vekt på at innbyggerne får den veiledning og service man har krav på. Region Viken skal være en menneskelig region.

Årsmøtet i Østfold Senterparti krever at antallet kompetansearbeidsplasser i Østfold ikke svekkes som følge av etableringen av ny region. Administrasjonen bør derfor i størst mulig grad være desentralisert. Årsmøtet i Østfold Senterparti er derfor imot å bygge en stor ny sentraladministrasjon i Akershus vest for Oslo. En bør i størst mulig grad bruke eksisterende infrastruktur og bygningsmasse. Østfold Senterparti vil at den nye regionen skal ha arbeidskontorer rundt om i flere regioner i det nye fylket og at folk, næringsliv, kulturliv, kommuner og andre offentlige institusjoner og instanser kan få tjenester og service innen rimelig reiseavstand. Det må være et mål at man skal kunne arbeide i fylkeskommunen uansett hvor i fylket man faktisk bor.

50 milliarder ekstra til Troms og Finnmark (Troms Sp)

Tvangssammenslåingen av kommuner og fylkeskommuner er gjennomført av H, FrP, V og KrF på Stortinget. Senterpartiet stemte mot tvangssammenslåingen av Troms og Finnmark, men stortingsflertallet har bestemt.

Storingsvedtaket har resultert i et gigantfylke Troms og Finnmark fra 1 januar 2020. Det nye fylket har ikke en infrastruktur som ser hele fylket under ett, eller legger nødvendig grunnlag for landets største sjømatfylke.

Troms og Finnmark har det desidert største verdiskapingspotensialet innen flere næringer. Troms Senterparti mener at det nye fylket må gis muligheten til å realisere dette potensialet på 75.000 km² landareal, som til sammenlikning er like stort som Skottland.

Årsmøtet i Troms Senterparti forventer at Storting og Regjering tar på alvor vekstpotensialet, at den tvangssammenslåtte fylkeskommunen Troms og Finnmark vil omfatte 25% av Norges landareal og at det er over 1100 km fra den ene enden til den andre.

For å ivareta det nye gigantfylket vil derfor Troms Senterparti foreslå at det legges 50 milliarder ekstra på bordet over en tiårsperiode til investering i infrastruktur i Troms og Finnmark. Dette i tillegg til de ordinære økonomiske rammene til fylkeskommunene og i nasjonal Transportplan.

Årsmøtet i Troms Senterparti mener at dette vil kunne gi en framtidsrettet infrastruktur med veg, skredsikring, tunneler, bruer, ferger og fergekaier, fiber, fly, båt og bane for hele det nye gigantfylket. Da kan man bygge framtida i et reelt nordområdeperspektiv.

Krever flere oppgaver med makt og myndighet (Troms Sp)

Årsmøtet i Troms Senterparti viser til ekspertutvalget som nylig har foreslått flytting av en del oppgaver fra stat til fylkeskommunen, også har antydnet at man bør se på de regionale helseforetakene. Det som i dag er blitt en statlig organisatorisk og økonomisk mastodont uten regional folkevalgt innflytelse, mener Troms Senterparti må vurderes delt og flyttet under folkevalgt styring i de nye fylkene. Et annet område som ikke er foreslått overført til fylkeskommunene er rovdyrforvaltningen. Det mener Troms Sp definitivt må kunne flyttes inn under regional folkevalgt styring.

Troms Senterparti krever at flere oppgaver, myndighet og ansvar må flyttes til folkevalgt regionalt nivå. Dette er nødvendig for å styrke fylkeskommunenes rolle som regional samfunnsutvikler.

Troms Senterpartiet mener det er gjennom desentralisering vi kan fremme en mer robust forvaltning.

Statlig detaljstyring må erstattes av lokalt folkestyre for å sikre at forvaltningsoppgaver, tjenesteutvikling og lokalsamfunnsutvikling skjer på innbyggernes premisser og til beste for fellesskapet. Offentlig forvaltning som dreier seg om skjønnsvurdering og regionale tilpasninger må underlegges folkevalgt skjønn.

Årsmøtet i Troms Senterparti forventer at regjering og Storting gjennomfører overføringer av oppgaver fra stat til regional folkevalgt styring i fylkeskommunene, men også at man overfører tilstrekkelige økonomiske rammer og at man går lengre enn det ekspertutvalget har foreslått på flere områder.

Ein ny fylkeskommune blir til (Oppland Sp)

Den nye fylkeskommunen må ha som mål å desentralisere tenester og legge til rette for verdiskaping og vekst i heile den nye regionen. I åra framover er det svært viktig at det blir lagt rammer for den nye fylkeskommunen som gir nye moglegheiter og betre tenester, for alle innbyggjarar.

Oppland Senterparti meiner at namnet på den nye fylkeskommunen bør vera Hedmark og Oppland. Dette er eit namn som er godt forankra, både når det gjeld historie, geografi og identitet.

Hedmark og Oppland sine kvalitetar er i stor grad stadeigne. Skogbruk, industriområde, landbruk, reiseliv, natur og kultur kan ikkje sentraliserast. For å nytte desse ressursane må vi ha kreative og dyktige menneske, med god kompetanse, som jobbar for at ressursane skal styrkast og vidareutviklast for ei berekraftig framtid.

Oppland Senterparti meiner at den nye fylkeskommunen må vera til stades i alle regionane. Tenestene skal ligge nær folk sine bu- og arbeidsplassar. Digital teknologi må nyttast slik at tenester og tilbod kan utviklast til å bli desentraliserte og effektive. Særleg må dette gjelde skuletilbod, helsetenester, administrasjon og folkevald styring. For å lykkast med dette må Staten bidra med vesentleg meir midlar til digital infrastruktur, i heile den nye regionen.

Nye funksjonar og oppgåver, som vil kunne koma til fylkeskommunen, må fordelast i alle delar av det nye fylket. Den nye fylkeskommunen må evne å løyse nye regionale oppgåver og ta leiarskap for samordning av offentlege reformprosessar. Oppgåver må i stor grad flyttast frå Fylkesmannen til fylkeskommunen, frå administrativ til politisk styring. Eksempel på dette kan vera Innovasjon Noreg og Statens Vegvesen. Eit godt samarbeid med stat, regionar, kommunar, verkemiddelapparat, næringsliv og FoU er avgjerande for ei positiv utvikling.

Oppland Senterparti meiner partnerskap og nære band mellom fylkeskommune og kommune, slik det i dag er i Oppland, må bli svært viktig også i den nye fylkeskommunen. Støtteordningar må innrettast slik at dei både gir gode moglegheiter for omstilling og vekst, og nødvendig utviklingskraft. Både for etablert næringsliv og til nye verksemder. Ein må ta omsyn til at dei fleste bedriftene i det nye fylket er små og mellomstore. Fylkeskommunen må sikre at næringslivet ikkje opplever deltaking i prosjekt og støtteordningar som ei ekstra belastning, som følgje av lange avstandar. Meir av utviklingsarbeidet må gjerast i den enkelte kommunen, eller i samarbeid mellom kommunar.

Den nye fylkeskommunen må overta ansvaret for regionale næringsprogram, og legge føringar for bruk av midlar knytt til dette. Dette må gjelde midlar til både investering og bedriftsutvikling og til utgreiings- og tilretteleggingstiltak. Ein må sjå utviklinga av landbruksbaserte næringar i samanheng med andre næringsretta tiltak som fylkeskommunen har ansvaret for. Ei styrka satsing på bioøkonomi, for å sikre betre lønsevne i landbruket og auka matproduksjon, må bli ei viktig oppgåve for den nye fylkeskommunen.

Oppland Senterparti vil ha ein reform av offentleg sektor som desentraliserer makt og tenester. Den nye fylkeskommunen skal gi betre tenester, i heile fylket, der folk bur og arbeider.

Regionreformen (Finnmark Sp)

Finnmark Senterparti oppfordrer de som er glad i Finnmark til å melde seg inn i «For Finnmark» med mål om at vedtaket om tvangsammenslåing med Troms oppheves. Finnmark og Troms skal bestå som to separate fylker fordi det ikke finnes noe logikk i å mekle frem et «tvungent ekteskap», når ingen av parten ønsker «gifte seg med hverandre».

Fylkene må få flere oppgaver og sterkere finansiering (Nordland Sp)

Nordland Senterparti mener at flere oppgaver, myndighet og ansvar må flyttes til folkevalgt regionalt nivå. Dette er nødvendig for å styrke fylkeskommunenes rolle som regional samfunnsutvikler.

Nordland Senterpartiet mener det er gjennom desentralisering vi kan fremme en mer robust forvaltning. Statlig detaljstyring må erstattes av lokalt folkestyre for å sikre at forvaltningsoppgaver, tjenesteutvikling og lokalsamfunnsutvikling skjer på innbyggernes premisser og til beste for fellesskapet. Offentlig forvaltning som dreier seg om skjønnsvurdering og regionale tilpasninger må underlegges folkevalgt skjønn.

Senterpartiets landsmøte i 2015 vedtok konkrete forslag til overføring av oppgaver til kommunene og fylkeskommunene fra statlig forvaltning. Nordland Senterparti støtter disse forslagene.

Nordland Senterparti mener at Senterpartiet må følge opp sine merknader i [Meld St 22 \(2015-2016\) Nye folkevalgte regioner – rolle, struktur og oppgaver](#). I tillegg mener Nordland Senterparti at Senterpartiet må støtte Oppgaveutvalget som la frem sine forslag til overføringer av oppgaver 1. feb. 2018. Nordland Sp synes det er noe spesielt at regionale togtruter på Østlandet foreslås flyttet til regionalt folkevalgt nivå, mens det ikke gjelder for Saltenpendelen.

Nordland Senterparti ber også om at partiet vurderer ytterligere oppgaver som kan flyttes, herunder dem som er under andre utredninger eller som utvalget foreslår bør vurderes nærmere. Nordland Sp vil understreke at ved flytting av oppgaver må disse fullfinansieres. Mange fylker har allerede i dag en meget anstrengt økonomi. Nordland er et av dem med de største utfordringene. Dette fører til Nordland til at man har problemer med å opprettholde nødvendige tjenester, særlig i distriktene våre som står for en stor del av eksporttettet virksomhet i Nordland og landet.

Regjeringen svekker kommuneøkonomien. (Hedmark Sp)

Regjeringen fremmer stadig nye forslag som reduserer inntektene til kommuner i distriktene. Økonomien til den enkelte kommune bestemmes i stor grad av regjeringen og flertallet på Stortinget gjennom «inntektssystemet». Dette systemet ble endret i 2016 for å presse fram kommunesammenslåinger. Det rammet mange kommuner over hele landet, særlig de som lå nær større nabokommuner. Regjeringen arbeider nå med nye endringer som skal redusere inntektene til kommuner i distriktene. Det vil skje gjennom en endring av «distriktsindeksen».

De mange kommunesammenslåingene som nå gjennomføres er kostbare. Det alt vesentlige av disse kostnadene betales av «alle kommuner» ved at de dekkes innenfor det budsjettet staten har bevilget til kommunesektoren. De kommunene som ikke slår seg sammen finansierer dermed kostnadene til de som slår seg sammen. Dette kommer på toppen av reduserte inntekter gjennom endringene av inntektssystemet og det nye forslaget om endringer i distriktsindeksen.

Selv om regjeringen ikke har gjort noe forsøk på å beregne de samlede virkningene for den enkelte kommune, vet vi at disse endringene er alvorlige for mange kommuner. Kommuner over hele landet må nå reagere raskt og sterkt! Etter stortingsvalget sist høst er det mulig å få flertallet på Stortinget til å stoppe den sentraliseringen regjeringen er i ferd med å gjennomføre over hele landet. Men dette skjer ikke uten at kommuner og lokalpolitikere sier kraftig ifra!

3. Politi, domstol, beredskap og kriminalitet

Effekten av politireforma (Buskerud Sp)

Buskerud Senterparti meiner ein no ser at politireforma fører til at tenestene til innbyggerne i store deler av Buskerud er svekka. Lensmenn med lokalkunnskap på plass i kvar kommune har ein kriminalforebyggande effekt og tryggjar innbyggerane. Denne funksjonen blir no tatt bort og ikkje erstatta av politikontaktar som var lova og skulle vera tilstades i kvar kommune fleire dagar i veka.

Særleg går dette ut over distrikta. Som eit døme er fem lensmenn i Hallingdal – ein av landets største reiselivsdestinasjonar - erstatta med berre ein politikontakt, og alle tre innsatsleiarar som var lokalisert i dalen er flytta ut. Beredskapen i mange kommunar blir betydeleg dårlegare. Reforma har vorte ei sentraliserings- og byråkratiseringsreform.

Me treng eit politi som er nær folket, som kjenner geografien og lokalkulturen, som kan avverge kriminalitet, som har kapasitet til å aksjonere raskt og som kan drive effektiv etterforsking.

Intensjonen med reforma var å skapa eit trygt og godt samfunn, men ressursane for å fylgje opp ideane viser seg å vera utilstrekkelege. Politiet manglar folk og trong økonomi gjer at mangt i reforma ikkje let seg gjennomføre.

Buskerud Senterparti ber Stortinget ta tak bekymringa frå bl.a. Politiets Fellesforbund om at det ikkje er samheng mellom bevillingar og forventningar til polititenesta.

Asker og Bærum – eget politidistrikt (Akershus Sp)

I forbindelse med politireformen ble Asker og Bærum politidistrikt med 300 ansatte innlemmet i et ti ganger så stort Oslo Politidistrikt. Reformen førte umiddelbart til 90 % reduksjon av pågripelser i Asker og Bærum, henleggelse av 100 saker, manglende påbudt dokumentloggføring, et næringsliv som har gitt opp å anmelde tyverier og legevakt som må ansette vektere. Til enhver tid er 10-20 % av de ansatte på kurs for å lære seg nytt politiarbeid. Politipatruljer fra Oslo mangler lokalkunnskap om kriminaliteten i Asker og Bærum.

Ressurser som tidligere gikk til Asker og Bærum blir sluset inn til Oslo som har en mye tøffere kriminalitet. Befolkningen i Asker og Bærum blir skadelidende. Når Nye Asker kommune blir en realitet, vil avstanden fra politidistriktets ytterkant til Politihuset i Oslo øke betydelig.

Akershus Senterparti ønsker å reetablere Asker og Bærum som eget politidistrikt med egen politimester.

Nærpolitireforma blir tømt for innhald. (Rogaland Sp)

No er det utsteding av pass som er under press. Bakgrunnen for dette er at det vert stilt strengare internasjonale krav til utskrivning av pass. Det vil difor bli innført nye reglar for korleis lokala for passutskrivning skal vera.

Stortinget ba difor Regjeringa, ved Justis- og beredskapsdepartementet, om å koma tilbake med eit forslag om talet på passkontor i Noreg.

Årsmøtet i Rogaland Senterparti ønskjer å styrka tenestetilbodet ved å oppretthalda passutskrivning ved dei lokale lensmannskontora, slik at Nærpolitireforma gir gode og nære tenester til folket der dei bur.

For Senterpartiet er det særst viktig at det er eit sterkt og godt tenestetilbod der folk bur.

Dei nye passlokasjonane blir endeleg vedtatt av Stortinget, truleg i samband med revidert nasjonalbudsjett i mai dette året. Årsmøtet i Senterpartiet i Rogaland ber difor stortingsgruppa ta nødvendige initiativ for å oppretthalda passutskrivning på dei ulike lensmannskontora.

Sikre politihøgskolen i Hedmark (Hedmark Sp)

I dag er ett av fire studiesteder for politiutdanningen i Norge lokalisert i Hedmark. Politihøgskolens utdanningscenter på Kongsvinger er i dag et veletablert øvingscenter for politiet, og det gjennomføres både etter- og videreutdanning og grunnutdanning for Politiet (1. års bachelor) i moderne og velegnede skole- og øvingsfasiliteter her. Tilbakemeldingene fra politiets egne instruktører er svært positive om PHS Kongsvinger som øvingssted.

Ved en eventuell utflytting fra Oslo vil det være krevende å bygge nye kompetansesentre. Derfor er det derfor viktig at det bygges videre på eksisterende avdelinger, som Kongsvinger.

I tillegg vil en løsning som involverer Kongsvinger sikre god utbyggingsøkonomi da det allerede er investert 400 millioner i infrastruktur (undervisningsbygg, øvingsfasiliteter mv). En eventuell etablering andre steder måtte ta denne investeringskostnaden.

Store egnede arealer og allerede godt utbygde øvingsfasiliteter gjør Kongsvinger svært godt egnet som lokasjon for fremtidens politihøgskole. I tillegg utvikles det nå et unikt fagmiljø i Kongsvinger i digital ledelse og analyse som vil være svært relevant for fremtidens politi.

En videreutvikling av politihøgskolen på Kongsvinger vil gi god utbyggingsøkonomi på grunn av eksisterende infrastruktur. Det er allerede et godt eksisterende fagmiljø og høy studenttilfredshet på Kongsvinger og skolen har svært godt utbygde fasiliteter spesialtilpasset for skarp trening.

Hedmark Senterparti vil:

- Politihøgskolen på Kongsvinger blir en del av en fremtidig løsning for politihøgskolen i Norge.
- Kongsvinger bør være lokasjon for hele den fremtidige Politihøgskole, dersom regjeringen vedtar full utflytting fra Oslo med kun en lokasjon på Østlandet.

Politihøgskolen til Moss (Østfold Sp)

Årsmøtet i Østfold Senterpartiet er glad for signalene om å flytte Politihøgskolen ut av Oslo. Østfold Senterpartis årsmøte mener Moss er naturlig plassering for skolen, her er konseptet klart og en skole kan realiseres på kort tid uten store investeringskostander.

En flytting av Politihøgskolen til Moss vil tilføre Østfold sårt tiltrengte kompetansearbeidsplasser samtidig som skolens fag- og forskningsmiljø ivaretas fordi avstanden til dagens skole i praksis er innenfor dagpendleravstand.

En politihøgskole i Moss vil også ivareta behovet for en tettere integrering mellom teoretiske og praktiske fag. Mye av den praktiske treningen krever store areal og mulighet for støy. Aktivitet som ikke hører hjemme i et by- og boligområde. Diskusjonene rundt beredskapssentret på Taraldrud viser utfordringen. Politihøgskolen i Moss vil ha Rygge som øvingsarena, 7-8 minutters kjøring fra skolen. Her ligger nær 6.000 mål klart regulert for trening og øving. Politiet er gjennom flere års bruk blitt godt kjent med området, blant annet har PHS gjennomført flere kurs her. Senest i sommer bevilget Stortinget penger til ny skytebane for Øst politidistrikt her.

I dag dagpendler nær 6.000 personer fra Mosseregionen til Oslo. Det er mange fulle tog og mye kø inn til Oslo, og nær tomt på vei ut av Oslo. Når milliardinvesteringene i jernbanen står klar fra 2021 er reisetiden til Moss 27 minutter med 8 avganger i timen. Denne kapasiteten må benyttes begge veier. Det er god klimapolitikk og det er god distriktpolitikk.

Hordaland Senterparti ber Regjeringa og Stortinget om å omgjera vedtaket om å leggja ned Bergen fengsel, avdeling Osterøy. (Hordaland Sp)

Bergen fengsel avd. Osterøy har stort fokus på innhald i soninga og kan syna til gode resultat når det gjeld rehabilitering av innsette. Dette fengselet har flest gjennomførte eksamenar på vidaregåande- og høgskulenivå. Ei av dei viktigaste årsakene til dei gode resultatene er naturgitte. Fengselet er på ei lita øy som gir ro til å hjelpa dei innsette å ta tak i problema sine.

Samarbeidet mellom skule og arbeidsdrift på avdeling Osterøy er godt. Om til dømes skulen har ein elev som vil utdanna seg innan tømrarfaget finn arbeidsdrifta relevant praksisarbeid. Og har arbeidsdrift ein innsett som jobbar med drivhus og hage og ønskjer opplæring vert skuletilbodet tilpassa. Fengselet her har 100 % sysselsetjing – dette vert alle fengsel målt på, jfr. «*Straffegjennomføringsloven Kap.1 - §3 Innhold: Bl.a. har domsfelte aktivitetsplikt som kan bestå av arbeid, samfunnsnyttig teneste, opplæring, program eller andre tiltak som er egnet til å motvirke ny kriminalitet.*»

Hordaland Senterparti viser til regjeringa si politiske plattform, der det mellom anna står at:
-«*Regjeringa vil styrke det kriminalitetsforebyggende arbeidet og rehabilitering av straffedømte.*»

-«*Regjeringa vil arbeide for et mer rehabiliterende straffegjennomføringssystem ved at det legges større vekt på innhold i soningen.*»

Det er stor oppslutning om fengselet lokalt. Me meiner at ei nedlegging av Bergen fengsel avd. Osterøy vil gjere det vanskelegare å oppfylle intensjonane i straffegjennomføringslova og regjeringa si eigen plattform på justisfeltet.

Hordaland Senterparti ber med dette om at Regjeringa ved Justis- og beredskapsdepartementet og Stortinget får på plass for ei løysing for fortsett drift av denne avdelinga i Bergen fengselet i åra framover. Det må og løyvast meir driftsmidlar til rehabilitering av innsette og til auka bemanning av dei tilsette generelt i fengsla våre.

ØKT BRUK AV OMVENDT VOLDSALARM (Akershus Sp)

Akershus Senterparti vil jobbe for at bruken av omvendt voldsalarm skal økes.

Vold i nære relasjonar er et stort samfunnsproblem. I dag lever 1.074 personer på hemmelig adresse i Norge, disse er truet på livet. I 2016 ble det anmeldt 2.336 brudd på oppholds- og besøksforbud i Norge, en oppgang på 51 prosent i løpet av fem år. Å leve med trusler om fysisk og psykisk vold er ekstremt belastende for offer og familie.

Til nå er det offeret som utstyres med en voldsalarm, som kan utløses når offeret føler seg truet. Per 1. januar 2018 gjaldt det 1.440 personer. Det er 200 flere enn i mars 2017. Tallene viser negativ utvikling, slik de har gjort i mange år.

Omvendt voldsalarm er et konkret tiltak, som plasserer straffen der den hører hjemme – hos overgriperen. Omvendt voldsalarm er en elektronisk fotlenke, tilknyttet en alarm, som går hos politiet dersom gjerningspersonen beveger seg innenfor en gitt sone. Det må foreligge dom for at det skal kunne tas i bruk. Det betyr at det er den som utøver vold, som må ta belastningen av å være voldsdømt gjerningsperson. Offerets frihet er viktigere enn gjerningsmannens frihet, selv med de utfordringer denne får.

Per 1. januar 2018, er det 4 voldsdømte som er idømt omvendt voldsalarm. I tillegg er det 11 personer med rettskraftige dommer, hvor den dømte vil bli utstyrt med omvendt voldsalarm etter endt soning. Vi ser at det virker. Ingen av de 5 som var ilagt bruk av omvendt voldsalarm i 2017 har vært anmeldt for overtredelser av vilkårene. Disse er alle personer som gjentatte ganger tidligere har brutt besøksforbud og kontaktforbud. Alle faginstanser er enige i de positive forebyggende effektene – inkludert Politiet. I en nylig rettskraftig dom i Høyesterett ble det understreket at hensynet til offeret må veie tyngst. Systemet jobber likevel for tregt. Ordningen ble innført i 2013. Rettsinstansene må avkreves bedre gjennomføring, og påtalemyndigheten må få hjemmel til å beslutte omvendt voldsalarm.

4. Landbruk, jordvern, mat, pelsdyr og rovdyr

Ein landbrukspolitikk som sikrar matproduksjon for framtida (Sogn og Fjordane Sp)

Norsk landbruk er ein del av klimaløysinga. Landbruket har ressursar som kan nyttast til å erstatte fossile energikjelder og produsere mat på ein berekraftig måte. Dette krev at vi vidareutviklar landbrukspolitikken og set norsk landbruk i stand til å nyttiggjere seg av desse fornybare ressursane.

Matproduksjon i eit endra klima

Jordbruket i Sogn og Fjordane er dominert av grovførbasert husdyrproduksjon. For at produksjonen skal vere mest mogleg berekraftig og klimavenleg, er det viktig at det blir nytta ein stor del grovfør av god kvalitet. Eit våtare og villare klima gjer jordbruksproduksjonen på Vestlandet stadig meir utfordrande, særleg på kysten. For å oppretthalde og utvikle jordbruket i Sogn og Fjordane er det viktig å ta tak i desse utfordringane. Jordbrukspolitikken må innrettast etter dette og det må lagast tiltak som sikrar norsk matproduksjon i eit stadig meir utfordrande klima.

Auka budsjett og investeringsverkemiddel for å nå politiske mål

Auke av midlar er avgjerande for inntektsmogelegheitene, men utgjer ein minkande del – både av inntekt og statsbudsjettet.

Budsjettoverføringar er grunnlag for å kunne vidareføra eit landbruk med store og små bruk som nyttar ressursane i heile landet. Landbruk over heile landet gir monalege fellesgoder **som ikkje vert betalt i marknaden**. Matsikkerheit, kulturlandskap, biologisk mangfald, spreidd busetting, levende lokalsamfunn, tradisjon og kultur er samfunnsgoder som må sikrast gjennom overføringar.

Årsmøtet i Sogn og Fjordane Senterparti vil:

- ha ein aktiv landbrukspolitikk med verkemiddel som kompenserer for ulemper etter storleik og distrikt.
- arbeide for å sikre fraktordningane.
- auke budsjettoverføringane.
- at inntektsnivået i landbruket skal svare til nivået i samfunnet elles.
- levere fellesgoder som samfunnet etterspør.

Meir til investeringar

Investeringar i framtidsretta produksjonskapasitet og miljø- og klimarett tilpassingar er nødvendig. Det er trong for store investeringar i bygningar, jord, drenering og lager. For låg inntening gjer det nødvendig med særskilte investeringstiltak. Tiltaka må utformast med omsyn til naturgjevne tilhøve og moglegheiter i marknaden.

Årsmøtet i Sogn og Fjordane Senterparti vil at Stortinget:

- løyver ei fleirårig tiltaks- og investeringspakke.
- prioriterer investeringsstøtte til små og mellomstore bruk.
- prioriterer tiltak som lettar overgangen og ombygging til lausdrift.
- bidreg til å nytte dei totale arealressursane og ressursgrunnlaget på det einsskilte bruk.
- aukar investeringsstøtta i frukt- og grøntnæringa.
- gjer næringa betre i stand til å møte klimautfordringane.
- aukar tilskota til miljø- og jordbetrande tiltak.

Boplikt og konsesjonslov (Hedmark Sp)

Hedmark Senterparti mener at Stortinget må gjennomgå og fornye reglementet og innholdet i konsesjonsloven rundt boplikt. Dagens reglement innbyr til muligheter for å omgå eller «minimere» pålagt boplikt, og det er ingen tjent med. Gråsoner må fjernes.

Kommunene står maktesløse til å kontrollere at boplikten overholdes så lenge Folkeregisteret har godkjent flyttingen. En landbruksetat har i praksis ikke mulighet til å drive slik kontrollvirksomhet i f.h.t. ressurstilgang. Dette er en dårlig skjult hemmelighet, og blir utnyttet på det groveste. I dag kan boplikt virke som et virkemiddel som er umulig å håndheve.

Blant annet omgås boplikten ved at hele eller deler av boligen leies ut utenom sommer-/vintersesongen. Flytting meldes til Folkeregisteret uten at man faktisk flytter. Vi ser også at det brukes argumenter som dårlige veiforbindelser, helse- eller arbeidsmessige årsaker, eller at boligen overføres til barn eller ektefelle ved arv.

Hedmark Senterparti mener at boplikt er et viktig virkemiddel for at gårdsbruk til salgs ikke ender som hytte/ fritidsbolig. I verste fall kan det bety kroken på døra for flere bygdesamfunn dersom stadig flere boliger i praksis endres til fritidseiendommer. I visse områder kan det også virke prisdrivende om man går bort ifra pålegging av boplikt. I dag kan boplikt virke som et virkemiddel som er umulig å håndheve.

Har regjeringen vilje og evne til å sikre norsk matproduksjon? (Hedmark Sp)

Hedmark Senterparti er bekymret for Norges matforsyning, beredskap og selvforsyningsgrad (p.t 40% av forbruket). Importen øker hvert år samtidig som bærekraften i egen produksjon svekkes. Hedmark Senterparti krever at regjeringen presenterer en oversikt over norsk matvareimport. Vi mener at det er betydelig negative sider ved de mange bilaterale frihandelsavtalene som foreligger og forventes å bli inngått og at disse kan være en trussel mot norsk matberedskap og verdiskaping.

I vårt eget fylke betyr landbruket 13 000 arbeidsplasser og en årlig verdiskaping på 5,7 milliarder, tilsvarende 15 % av sysselsettingen og hele 9 % av verdiskapingen i fylket. Den økende importen truer også verdiskapingen i Hedmark og Oppland.

Hedmark Senterparti vil ha en åpen og helhetlig debatt rundt norsk matvaresikkerhet generelt, norsk matproduksjon og næringsmiddelindustri spesielt. Både de alvorlige klimaendringene, den økende vannmangelen, den sikkerhetspolitiske situasjonen og FNs stadige påminnelse om at det stadig blir flere munnar å mette i verden, skulle tilsi at regjeringen ville kjempe for å trygge egen befolkning gjennom importvern, økt kornlager og jordvern.

JORDVERNET MÅ STYRKES (Buskerud Sp)

Kraftig befolkningsøkning og klimaproblemer gjør at verden står overfor meget store utfordringer når det gjelder framtidig matforsyning. Ca en milliard mennesker sulter, og mange land preges av vannknapphet og mangel på jordbruksarealer. Matvarekrisen forsterkes ytterligere av endrede matvaner i land som har fått økt velstand. En av konsekvensene av denne situasjonen ser vi nå ved at rike land og internasjonale selskaper har begynt å investere i matjord. Det blir derfor stadig viktigere at alle land prioriterer egen matforsyning

Norge har svært lite dyrka mark på grunn av topografi og klima. Kun 3 % av Norges areal er dyrka jord. Vi har nesten ikke reserver med sikte på nydyrking i de beste klimasonene. At den beste jorda ligger der utbyggingspresset er størst, skaper ekstra store utfordringer i forhold til forvaltning av arealene. Dyrka jord er en begrenset ressurs og ikke fornybar. Blir den varig omdisponert, er den tapt for alltid.

Det er kommunene som har hovedansvaret for å ta vare på jordressursene ved sin forvaltning etter plan- og bygningsloven og jordloven. Planlegging etter plan- og bygningsloven er det viktigste virkemiddelet for forvaltning av arealer. Dette innebærer at kommunene må sørge for at nasjonale jordvernmål nås gjennom planlegging og forvaltning lokalt. Oppstår det arealbrukskonflikter mellom jordvern og utbygging, må jordvernet prioriteres.

Utbyggingsinteresser har fleksible arealbehov, og må i størst mulig utstrekning kanaliseres over på uproduktiv grunn, som vi nærmest har ubegrenset tilgang på i Norge.

For å få et effektivt jordvern vil Buskerud Senterparti:

- innføre en egen, overordnet jordvernlov med like stor sektorovergripende effekt som det naturmangfoldloven har når det gjelder å verne utmarksområder.
- Arbeide for at jordvern og nasjonal matforsyning blir nedfelt i FNs menneskerettighetserklæring.
- At hvert land skal ha rett til egen matproduksjon.

Jordvernet må styrkes. (Trøndelag Sp)

Å brødfø egen befolkning er et moralsk ansvar for alle nasjoner. I Norge importerer vi over halvparten av den maten vi spiser. Det er et paradoks at det til tross for bred politisk enighet om å øke matproduksjonen stadig bygges ned mer matjord. Stortinget har satt mål for hvor mye landbruksjord som maksimalt kan omdisponeres hvert år. Med dagens regime for jordvern vil ikke disse målene bli nådd.

Trøndelag Senterparti ser det utfordrende at nasjonalt viktige ressurser forvaltes uten en overordnet plan for nasjonale mål. Matjord er viktig for nasjonal beredskap og bør derfor forvaltes på lik linje som annen viktig beredskap.

1. Trøndelag Senterparti mener at forvaltningen av matjord skal baseres på langsiktig vern og fortsatt oppbygging av produksjonsevnen i landbruket.
2. Trøndelag Senterparti mener det er viktig å holde fast på lokal demokratisk styring av arealdisponeringen innenfor klare retningslinjer vedtatt av felleskapet.
3. Trøndelag Senterparti mener at jordvernet må styrkes gjennom lovverket..
 - a. Trøndelag Senterparti går inn for et påbud om å utrede alternative traséer i alle tilfeller der infrastrukturprosjekter innebærer mulig disponering av matjord.
 - b. Trøndelag Senterparti går inn for at henvisningen til Jordloven igjen skal tas inn i Plan- og bygningsloven. Oppføring av boliger og næringsbygg på god produksjonsjord skal generelt ikke forekomme. Dette må tydeliggjøres i nasjonal politikk, og om nødvendig må innsigelsesinstituttet brukes sterkere for å nå de nasjonale målene.
 - c. Trøndelag Senterparti ønsker å begrense adgangen til å inngå opsjonsavtaler for kjøp av matjord der omregulering er formålet. Opsjonsavtaler på dyrkajord må registreres i et nasjonalt register for å skape en åpenhet rundt dette.
 - d. Trøndelag Senterparti går inn for at landets svært begrensede matjordressurs gis vern i grunnloven.
 - e. Trøndelag Senterparti går inn for at det etableres tilskuddsordninger for jordverntiltak og nydyrking.

STOPP gjengroing av Norge - Gi bøndene auka støtte som kulturlandskapsarbeidere (Hordaland Sp)

Hordaland Senterparti vil styrke vern av dyrka mark, utmarksressursar og kulturlandskap som basis for auka og berekraftig matproduksjon og verdiskaping i heile landet. Saman med andre aktivitetar i naturlandskap, mellom dei reiseliv, kan dette i sum generere fleire nye berekraftige næringar basert på grønne verdiar.

- Bondens forhandlingsposisjon i møte med matvarekjedar må styrkast.
- Staten må reelt bidra til at auka produksjon av lokalmat blir eit satsingsområde i heile landet.
- Det er eit nasjonalt mål at dyrka mark ikkje skal byggast ned, og ikkje meir enn 4000 dekar pr år. Dette må omsetjast i praksis.

Kortreist mat er klimasmart - og mat må vi ha. (Troms Sp)

Troms Senterparti mener det er viktig å satse på norsk matproduksjon. Økt norsk matproduksjon handler både om trygg mat og om matvaresikkerhet i Norge.

Årsmøtet i Troms Senterparti mener vi må gi bonden en inntekt som er til å leve av, og sikre øvrige rammevilkår for et aktivt landbruk over hele landet.

Melkeproduksjon er helt avgjørende for et aktivt landbruk i hele landet. Sammen med fraktordningene og de geografisk- og strukturdifferentierte tilskuddene er melkekvote-regionene de viktigste instrumentene for å sikre et mangfoldig jordbruk. Omsetning av kvoter innenfor en region legger grunnlaget for videreutvikling, utvidelser og utbygging.

Samtidig som melkeproduksjonen er sentral for å sikre utnyttelse av grasarealene, har Troms også landets beste utmarksbeiter. De er langt nær utnyttet – det er plass til langt flere beitedyr. Dette er særdeles miljøvennlig matproduksjon – beitedyra høster utmark for betydelige summer hvert år, i tillegg til å holde landskapet åpent og tilgjengelig for allmennheten.

For å sikre et aktivt landbruk i hele landet må vi gi bonden en inntekt som er til å leve av. Derfor krever årsmøtet i Troms Senterparti at det i vårens landbruksoppgjør, gis et inntektsløft for å tette gapet til andre grupper i samfunnet.

Troms Senterparti krever

- At det i vårens landbruksoppgjør, gis et inntektsløft for å tette gapet til andre grupper i samfunnet.
- Dagens kvoteregioner opprettholdes.
- en rovviltpolitikk som gir reell plass til beitedyr og god utnyttelse av verdiene i utmarka. og legger grunnlag for levende bygder.
- et regelverk som er enkelt og effektivt gir adgang til skadefelling når jerv, gaupe Bjørn og ørn slår til.

Næring i det grønne skiftet (Oppland Sp)

Senterpartiet skal ta en ledende rolle i miljøpolitikken med sterk vekt på bærekraftig og miljøvennlig bruk av alle naturressurser. Grønne næringer må sikres gode rammevilkår som gir mulighet for langsiktig forvaltning av naturgrunnlaget for kommende generasjoner.

Senterpartiets næringspolitikk skal være førstevalget innenfor landbruk og næringsdrivende også utenom landbruksrelatert virksomhet.

Oppland er landets nest største jordbruksfylke målt i areal, med komplette verdikjeder for alle produksjoner. Primærjordbruket sammen med ringvirkninger skaper grunnlag for nesten 12.000 arbeidsplasser i fylket. Den samlede verdiskapningen er beregnet til fire milliarder. Jordbrukets sterke stilling i fylket må opprettholdes og videreutvikles basert på naturgitte ressurser og forhold. Senterpartiet vil ta hele fylket i bruk!

En variert bruksstruktur med små, mellomstore og større bruk tilpasset topografi og rammer for næringa gir best utnyttelse av de arealer landbruket besitter. For at dette skal være mulig, er et sterkt tollvern helt nødvendig. Regjeringas forsøk på å svekke tollvernet, er like alvorlig for små bruk som for de større. Et svekket tollvern gir mindre mulighet for å hente inntekter ut av innenlandsmarkedet. Dette er også i strid med hva Stortingets flertall har uttrykt.

Oppland Senterparti vil beholde kanaliseringspolitikken for å sikre best mulig utnyttelse av arealenes naturgitte forutsetninger for produksjon av korn, poteter, gras, grønnsaker, bær og frukt.

Oppland Senterparti krever at regjeringen følger opp de mål som et flertall i Stortinget har satt for utviklingen i norsk landbruk. I årets jordbruksoppgjør må rammevilkårene bedres, slik at både produksjon, rekruttering og investeringsevne blir sikra.

Matsikkerhet og høyest mulig sjølforsyning krever en sterk og bevisst holdning til jordvern der bortfall av jordbruksarealer må unngås. Landbruksproduksjoner med dyrehold må gjøres mer bærekraftig ved at det i størst mulig grad benyttes norskproduserte føremidler.

Oppland Senterparti avviser de liberaliseringsforslagene regjeringen har kommet med innenfor konsesjonslovgivningen, boplikten og odelslova.

Oppland Senterparti mener dyretragediene sommeren 2017, med store tap av sau på utmarksbeite, viser at regjeringens rovdyrpolitikk er feilslått. Skadefelling og regulering av rovdyrbestand må effektiviseres, og gjennomføres utenom beitesesong.

Oppland Senterparti beklager regjeringens standpunkt om avvikling av norsk pelsdyrhold. Dette er en bærekraftig næring som er basert på fornybare ”avfallsressurser”. Oppland Senterparti vil opprettholde pelsdyrnæringen, i tråd med de føringer som er lagt for dyrevelferd, et strengt kontrollregime og god oppfølging av næringa.

Matsvinn er et samfunnsproblem (Buskerud Sp)

Matsvinn er et stort samfunnsproblem som verken er bærekraftig for lønnsomheten, klima og miljø eller fordelingen av verdens ressurser, i en verden med økt matmangel og befolkningsvekst. I 2015 var det totale matsvinnet i Norge på 355 128 tonn, og tilsvarer en verdi på rundt 20 milliarder kroner. Det største svinnet er det forbrukerne som sto for, dette tilsvarte 217 480 tonn i 2015.

Buskerud senterungdom mener dette er et samfunnsproblem som det er viktig at vi nå nå tar tak i. Det er viktig at det gjøres tiltak i alle ledd, men særlig i butikkleddet og blant forbrukere. Vi mener også at det er viktig at det gjøres enklest mulig for forbrukere å ta bevisste valg og planlegge når det kommer til eget matinntak. I tillegg mener vi at overskuddet av mat heller burde nyttes av de som trenger det enn å havne i søpla, og ønsker et tettere samarbeid mellom ulike aktører i samfunnet. Vi mener samfunnsproblemer løses best med samarbeid.

Buskerud Senterparti vil:

- ha rabattordninger for varer som nærmer seg utløpsdato samt varer som ikke følger den vanlige standarden, eksempelvis ”stygge” gulrøtter
- ha en ordning om at butikker gir varer som går ut på dato, men fortsatt er spiselige, til veldedige organisasjoner og offentlige institusjoner
- ha mer informasjon til forbrukere om oppbevaring av ulike matvarer
- ha forbud mot salg av næringsmidler med negativ kalkyle, eksempelvis prisdumping

Reindriftas erfaringsbaserte kunnskap og kompetanse i rettsapparat. (Finnmark Sp)

Reindriftsutøverne besitter en unik kompetanse. De har et bredt forhold til reinens anatomi, trekkruter, beitebruk, års- og klimatiske variasjoner, rovviltplager, avlsstrukturer, m.m. I saker som angår reindrifta nekter domstolene ofte å oppnevne dommere med fagkompetanse. Om reindrifta selv oppnevner sakkyndige anses de som partsvitner og refereres lite til i domsavgjørelser.

Finnmark Senterparti vil ha gjennomgang av domstolenes bruk av fagkyndige og vektlegging av reindriftas egen fagkompetanse. Vi mener der er på tide at reindriftsfaglig kunnskap fra reindriftsutøvere skal anerkjennes av domstolene.

Gode veterinærtjenester gir dyrevelferd (Finnmark Sp)

Bøndene i Finnmark må ha samme tilbud om veterinærvakt som i andre deler av landet, til en kostnad som er økonomisk forsvarlig for bonden. Det må innføres faste satser for behandling og for veterinære reiser, slik at bønder i distriktene også i fremtiden kan opprettholde samme dyrevelferd som i sentrale områder.

Bønder er selvstendige næringsdrivende. Dersom kostnadene ved å tilkalle veterinær og behandle akutt syke dyr overskrider verdien av å gjennomføre behandlingen, vil det oppstå en geografisk skjevfordeling av hvor dyrets ve og vel blir ivaretatt. Dette rammer inntektsmulighetene for bønder som bor langt unna veterinær, og bidrar på sikt til en sentralisering av jordbruket. Det er et statlig ansvar å sørge for forsvarlige veterinærordninger over hele landet.

Vi trenger all melk og alt kjøtt som produseres i Finnmark (Finnmark Sp)

Finnmarksjordbruket produserer melk og kjøtt av høy kvalitet, basert på dyrket gras og gode beiter. Det arktiske klima gir ikke alternative produksjonsmuligheter i en periode med overproduksjon av melk og lam på landsbasis. Miljøet i fylket er marginalt når det gjelder antall bruk i drift og i produksjon. Matindustrien i fylket trenger økt tilgang av råvarer for å kunne drive lønnsomt, og blir ekstra hardt rammet når produksjonsbegrensninger blir innført for å tilpasse markedet. Finnmark har ikke tatt del i veksten som har ført til overproduksjon, og må derfor være unntatt for å redusere i produksjon for at markedet skal komme i balanse på landsbasis. Et slikt unntak vil bidra til å opprettholde matproduksjon over hele landet og være god samfunnsøkonomi.

Ja til selveid jord! (Aust-Agder Sp)

Hva skjer med grunneierrettighetene?

Hvem har myndighet over den eide jorda?

Vi ser en økende forventning fra samfunnet om at areal som skal brukes til samfunnsnyttige formål som veier, turstier og rekreasjonsområder skal være nærmest gratis.

I hele Agder og landet for øvrig, er store veiprosjekter under oppføring, veldig bra for samfunnets nytte og glede. Vi kommer lettere frem dit vi ønsker, mer effektiv varetransport, mindre kø og kortere transporttid. Til stor glede for oss alle, men som oftest en tragedie for den uheldige grunneier. Noen beslutter hvor veien eller turstien skal gå, slik må det være, men hva da med den uheldige grunneier som får dette over eller på eiendommen sin? Vi hører om betaling/erstatning på 0,48 øre kvadratmeter til noen, naboen får en annen pris, for samme type areal. I andre deler av Agder eller landet opereres det med andre priser.

Der det skal etableres bymarker eller turområder for sentrumsbefolkningen er ofte grunneieren de siste som blir tatt med i diskusjonene om tilrettelegging og ansvar for turstier og arealer rundt. Det kommer først når det er bestemt at der skal turområdet eller bymarka ligge. For en grunneier kan det det bety at store områder blir båndlagt, at grunneier ikke kan disponere og forvalte sine egne arealer fritt, og at en blir «pålagt» å holde områdene ryddige og fine, uten hogst eller vindfall. Hva får grunneieren igjen for dette?

Hva skjer hvis grunneieren, altså den som faktisk juridisk eier arealet ikke ser seg tjent med disse avtalene som må gjøres pga. samfunnets goder og beslutninger eier overhode ikke har hatt mulighet til å være en del av. Erstatningen/betalingen for arealet er så lav at det ikke er til noe eller det byttes ikke i tilsvarende arealer i andre områder og hvis du nekter å gå inn på den presenterte avtalen eksproprieres arealet og grunneier sitter fattig og handlingslammet tilbake. Dette oppleves som ran fra samfunnet. Det gir en følelse av at det du eier ikke har noen verdi, det gir en følelse av maktesløshet avmakt og tap av tillitt ovenfor storsamfunnet.

Vi kan ikke som samfunn stille oss slik at vi tar oss til rette på annenmanns eiendom uten å gjøre ordentlig opp for oss. Areal har en verdi, det har det alltid hatt og kommer alltid til å ha, enten det brukes til skogsdrift, matproduksjon, turområder eller boligbygging og veier. Grunneieren må bli tatt på alvor, behandles med respekt og få betalt for sitt areal på en slik måte at det ikke føles som ran, men som et bidrag til samfunnet.

Rovviltforliket må følges opp! (Nordland Sp)

Årsmøtet i Nordland Sp erfarer med bekymring at Stortingets Rovviltforlik fra 2011 med fokus på ei to-delt målsetting der det skal være plass til både beitedyr og rovdyr ikke blir fulgt opp i Nordland:

-Forvaltningsplan for rovvilt for Region 7, utarbeidet og vedtatt av Rovviltnemnda i Nordland i 2017, ble avvist av KLMD med påfølgende instruksjon av nemnda fra samme Dept.

-Store sammenhengende areal for rovdyra har blitt prioritert foran sammenhengende beiteareal for tamrein og sau.

-Fokus på bedring av forholdene for samisk reindrift har konsekvent måttet vike til fordel for økning av rovviltbestandene, og reindriften er nå inne i en svært kritisk situasjon.

-Vinterens jakt på Gaupe ble stoppet av KLD, sjøl om man visste at bestandsregistreringa av Gaupe i Nordland vinteren før var meget mangelfull pga snøforholdene, og at gaupebestanden i enkelte deler av fylket fortsatt er svært problematisk for beitenæringa. Årsmøtet i Nordland Sp mener derfor at det umiddelbart må åpnes for jakt på Gaupe i Nordland, i tråd med Rovviltnemndas anbefaling.

Årsmøtet i Nordland Sp mener lisensjakta på Jerv må gjøres mer effektiv gjennom attraktive godtgjørelser til lisensjegerne.

Nordland Fylke er et av Norges viktigste beitefylker, og Nordland Sp krever derfor at Rovviltforliket blir tatt på alvor også i Nordland, og at rovdyrtrykket blir redusert mot beitedyra.

Årsmøtet i Nordland Sp mener at dette kun kan gjøres med å redusere bestandsmåla for de store rovdyra.

5. Pelsdyr

Lat pelsdyrnæringa leve! (Sogn og Fjordane Sp)

I den nye regjeringsplattform mellom Venstre, Høgre og FrP blei det klart at den norske pelsdyrnæringa skal avviklast. Med dette må over 200 pelsdyrbønder avslutte drifta. Årsmøtet i Senterpartiet i Sogn og Fjordane synest det er oppsiktsvekkjande at Solberg-regjeringa, som tidlegare har sagt at dei ynskjer ei berekraftig utvikling av næringa, fjernar henne med eit pennestrøk som del av ein politisk hestehandel.

Spesielt Venstre har vore i front for nedlegginga, og har tidlegare uttalt at pelsdyrnæringa dyreplageri. Årsmøtet meiner det er problematisk at slike påstandar skuggar over fakta. Den norske pelsdyrnæringa er særst sterkt regulert. Mattilsynet kontrollerer 85-90% av bruka i Noreg årleg, der tre av fire tilsyn er umelde. Kombinert med interne kontrollar og dyrevelferd i verdstoppen, produserer norske pelsdyrbønder pels av særst god kvalitet. Stortingsmelding 8 (2016-2017), «Pelsdyrnæringen», fastslår at dyrevelferden i næringa er god.

Norsk pels vert eksportert sørover i Europa, der etterspurnaden i marknaden er stor. Det er grunnleggjande marknadsøkonomi at dersom ein tilbydar i marknaden forsvinn, men etterspurnaden framleis er høg, vil andre tilbydarar med ledig kapasitet ta over forsyninga. På denne måten vil ei nedlegging av den norske pelsdyrnæringa flytte produksjonen til andre land med mindre regulering og dårlegare dyrevelferd.

Næringa er lita, men spelar ei viktig rolle for ivaretaking av arbeidsplassar i distrikta. Pelsdyrnæringa er også ein viktig forbrukar av det som elles vert rekna som avfall frå til dømes næringsmiddelindustrien. Den norske pelsdyrnæringa er ei lønsam eksportnæring, og det er forunderleg at den mest liberale regjeringa Noreg nokon gong har hatt skal setje kroken på døra for ei fullstendig legitim næring.

Årsmøtet i Sogn og Fjordane Senterparti vil:

- at den norske pelsdyrnæringa held fram.
- at det vert lagt til rette for ei berekraftig utvikling av den norske pelsdyrnæringa i tråd med innstillinga til pelsdyrutvalet sin rapport frå 2014.

Hedmark Senterparti på lag med norsk pelsdyrnæring (Hedmark Sp)

Regjeringa vil nå gå inn for en styrt avvikling av pelsdyrnæringa. Den norske pelsdyrnæringa har god dyrevelferd, den er fornybar og gir viktige arbeidsplasser. Å legge ned den norske pelsdyrnæringa er bekymringsverdig. Næringslivet trenger forutsigbarhet, noe en statlig nedleggelse av en hel distriktnæring er det motsatte av.

Stortinget vedtok i januar 2017 nye og strengere regler for pelsdyrnæringa, samtidig som man ble enige om å ha en bærekraftig framtid for næringa. Når næringa er i full gang med å implementere disse reglene, får man plutselig beskjed om å avvikle driften sin. Slike U-svinger er svært skadelig for det norske næringslivet, som skal være forutsigbart og trygt.

God dyrevelferd er viktig for norske pelsdyrbønder. Næringa har til og med pålagt seg selv ytterligere krav for å ha en god dyrevelferd, og det er stadig større fokus på å bli enda bedre.

Et forbud mot pelsdyrnæringen i Norge er ikke et forbud mot import av pels. I praksis vil dette si at man fortsatt kan bruke pels i Norge, bare fra land med langt dårligere standard for dyrevelferd.

Hedmark Senterparti vil ha en forutsigbar og bærekraftig pelsdyrnæring i Norge. Vi er kritiske til at en næring avvikles med grunnlag i moralistiske vurderinger fra motstandere av denne typen dyrehold. Pelsdyrnæringen er en viktig næring, både for de som har det som hovednæring og som avgjørende tilleggsnæring.

Hedmark Senterparti vil være en klar pådriver for å beholde norsk pelsdyrnæring, og råder Stortinget til å stå på vedtaket sitt fra januar 2017 om å ha en bærekraftig fremtid for næringen.

La Pelsdyrnæringa leve. (Rogaland Sp)

I januar 2017 gjekk fleirtalet i Stortinget inn for å sikra pelsdyrnæringa ei føreseieleg framtid. Eit år seinare gjennom Jeløya-plattformen veljar Høyre og Frp å snu ryggen til alle landet sine pelsdyrbønder. Vedtaket av januar 2017 bygde på konklusjonane i pelsdyrmeldinga som var lagt frem tre månader tidlegare. Dette vis at stortingsvedtaket hadde eit solid fagleg grunnlag, noko ein ikkje kan seia om framlegget frå den nye regjeringa. Det verker useriøst om Stortinget og regjeringa sine lovnadar ikkje skal virka i meir enn eit år. Særleg etter vedtaket frå i fjor har mange unge bønder satsa vidare på pels både på fulltidsbasis og som sideinntekt.

Pelsdyrnæringa er og viktig i eit miljøperspektiv. Den nyttar seg av mykje slakte- og fiskeavfall som elles blir kasta.

Høyre og Frp likar å kalla seg næringsparti. Det er ikkje foreinleg med å forby ei næring med 450 årsverk og omsetjing på nærare 350 millionar kroner.

Rogaland Senterparti meiner at Stortinget må leggja til rette for at pelsdyrnæringa får utvikla seg i tråd med stortingsvedtaket frå januar 2017.

Pelsdyrnæringa viktig i Trøndelag (Trøndelag Sp)

Den nye regjeringsplattformen åpner for en styrt avvikling av pelsdyrnæringen de neste årene. Nedleggelse av pelsdyrnæringen setter en bekymringsverdig presedens. En statlig nedleggelse av en hel distriktsnæring er i konflikt med et forutsigbart næringsliv, rekruttering og trygghet for innsats og investeringsvilje.

I januar 2017 vedtok Stortinget nye og strengere regler for pelsdyrhold i Norge i forbindelse med vedtaket om en bærekraftig fremtid for næringen. Disse reglene er næringen i ferd med å implementere. Noen måneder senere får næringen motsatt beskjed og må avvikle driften. Norsk pelsdyrnæring setter dyrenes velferd først, den har høyere etisk standard enn de fleste andre land og er et forbilde for andre. Mattilsynet i Trøndelag påpeker at pelsdyrnæringen er den næringen som har flest uanmeldte tilsyn, men som samtidig har færrest pålegg og svært få alvorlige. Etersom forbudet mot pelsdyroppdrett ikke er et forbud mot import av pels, vil dette forslaget i realiteten bety et monopol for salg av pels i Norge, forbeholdt land med dårligere standard for dyrevelferd.

Trøndelag Senterparti mener det skal være forutsigbart å drive næringsvirksomhet i Norge. Vi er derfor kritiske til at en næring nå avvikles på bakgrunn av moralske vurderinger fra motstandere av denne typen dyrehold. Motstand mot annet type dyrehold i landbruket er allerede i vekst og vi er bekymret for presedensen denne avviklingen kan sette.

Pelsdyrnæringen er en viktig næring i flere deler av landet, for mange som hovednæring og for andre som viktig og avgjørende tilleggsnæring - særlig der det er færre muligheter for annen husdyr – eller jordbruksproduksjon.

Trøndelag Senterparti vil:

- Oppfordre Stortinget til å stå på vedtaket fra januar 2017 om en bærekraftig fremtid for pelsdyrnæringen.

6. Fiskeri og oppdrett

Fiskeri (Sogn og Fjordane Sp)

Sogn og Fjordane Senterparti krev at regjeringa set fiskeriforhandlingane med Storbritannia på dagsordenen for å sikre marknadstilgang.

Brexit er ei anledning til å sikre norske interesser innan fiskeri. Dette er ei moglegheit som norske myndigheiter ikkje må la gå frå seg. Senterpartiet er uforståande til regjeringa sin passivitet. Eu kjem til å krevje fiskekvotar og sone ad gang i bytte mot marknads ad gang frå Storbritannia.

Passivitet som kan gjere at Noreg kjem tapande ut i kampen om gjensidige fiskerettigheter i kvar andre sine soner.

Vi krev handling no!!!

Sterk kyst og godt samarbeid! (Møre og Romsdal Sp)

Kystområda i Noreg er særdeles viktige for å sikre matproduksjon til nasjonal bruk og til resten av verda. For å trygge busetnad og vidareutvikle det store framtidige potensiale som kysten har, må det først ein politikk som bygger opp under heilskapstenking.

Møre og Romsdal Senterparti krev at regjeringa set fiskeriforhandlingar med Storbritannia på dagsorden. Brexit er ei anledning til å sikre norske interesser innan fiskeri og marknad. Dette er ei moglegheit som norske myndigheiter ikkje må la gå frå seg. Senterpartiet er uforståande til regjeringa si passivitet. Passiviteten kan gjere at Noreg kjem tapande ut i kampen om gjensidige fiskerettigheter i kvarandre sine soner.

Vi krev handling no!

Oppdrettskommunene må få ta del i verdiskapinga (Trøndelag Sp)

Oppdrett av laks og ørret langs vår langstrakte kyst representerer i dag en næring med stor økonomisk vekst, og som har framtidsutsikter til ytterligere økt verdiskaping.

Vertskommunene stiller sine verdifulle naturressurser til disposisjon for oppdrettsvirksomhet og får ofte lite eller ingen ting igjen for dette. Mange av eierselskapene med sine hovedkontor lokaliseres bare enkelte steder i landet, stort sett langt unna selve merdene og vertskommunene til disse. Det innebærer ofte at lite av verdiskapingen blir igjen i lokalsamfunnet.

Det vedtatte havbruksfondet gir nå inntekter til kommunene, men det er basert på vekst og dermed en engangsutbetaling, og er derfor svært lite forutsigbart for å gi kommunene stabile årlige inntekter.

Arbeidet med å få på plass en areal- eller produksjonsavgift for sjøbasert oppdrett som godtgjørelse for bruk av fellesskapets arealer må fortsette for fullt, slik at kommuner som stiller med areal til oppdrettsproduksjon tilføres årlige forutsigbare og sikre inntekter.

Nei til rekeetråling innenfor fjordlinjene i Tana og Porsangerfjorden. (Finnmark Sp)

Finnmark Senterparti krever at det ikke gis tillatelse til å åpne for rekeetråling innenfor fjordlinjene i Tana og Porsangerfjorden. Bunnfaunaene i våre fjorder er en del av det unike økosystemet som er i alle fjorder i Finnmark. Reker er en del av dette økosystemet og om den blir borte, forrykker en den økologiske balansen mellom artene som lever i fjordene.

Finnmark Senterparti mener at fiske med aktive redskaper ikke er bærekraftig og vil medføre store tap for lokalbefolkningen.

7. Samferdsel , infrastruktur og kollektivtrafikk

Regjeringen må kompensere for sine politiske vedtak som svekker Haugalandspakken (og andre bompengepakker). (Rogaland Sp)

Haugalandspakken er et spleiselag bestående av lokal innkreving og fylkeskommunale/statlige tilskudd. Bompengepakken ble tvunget frem på grunn av manglende statlig vilje til investering i nødvendig veibyggning og trafikksikring i regionen.

En rekke av prosjektene som var forutsatt når Haugalandspakken ble vedtatt kan ikke bli realisert innenfor de økonomiske rammene som er lagt til grunn. Dette skyldes flere ting. Nye statlige krav til veibyggning, økte avgifter for anleggsbransjen og prisstigning generelt. I tillegg svekkes økonomien som følger av fritak for el-biler.

En stor del av inntektstapene for bompengepakken skyldes direkte politiske føringer fra regjeringen. Skal man komme i mål med prosjektene i pakken må takstene økes. I 2018 forventes det at nær halvparten av nybilsalget er el-biler.

Ved å gi fritak for bompenger, flytter man byrdene over på næringslivet, pendlere, distriktene og folk som ikke har råd til å kjøpe ny bil. Dette er de samme som i tillegg rammes av regjeringens omlegging av innkreving og rabattstruktur i bompengereformen. Denne har ført til at storbrukere lokalt har fått økt økonomisk belastning.

Rogaland Senterparti krever at:

- Staten må selv finansiere elbilfordelene.
- Staten må kompensere bompengeselskapene for kostnadsøkningene vedr økte statlige avgifter i anleggsbransjen.
- Staten må kompensere bompengeselskapene for kostnader forbundet med nye krav til veistandarder.

RV 13 må rassikrast nå! (Rogaland Sp)

RV 13 er den indre stamvegen på Vestlandet og ei livsåre gjennom kommunar i Ryfylke. Samstundes er den ein av dei mest rasutsatte vegane i landet. I vårt fylke gjeld dette mest strekninga mellom Erfjord og Sand, og særleg Rødsliane.

Det er viktig å tryggja og utbetra vegen, både med tanke på at det vert auka trafikk etter opninga av Ryfast i 2019, men og for å gje innbyggjarane ein sikker skule- og arbeidsveg og næringslivet ei effektiv transportåre.

Reguleringsplan for rassikring av Rødsliane ligg klar. Likevel ligg ikkje prosjektet inne i gjeldande NTP før i perioden 2024 - 2029. Dette er svært uheldig. Rogaland Sp vil arbeida aktivt for å framskunda prosjektet.

Sp vil ha Øyfast. (Rogaland Sp)

Finnøy kommune er samansatt av 15 øyar med busetnad der berre 2 av øyane i dag er landfast gjennom Finnfast. Prosjektet Øyfast vil binda saman dei øyane i Finnøy kommune som i dag ikkje er landfaste og som er avhengige av ferje og-/eller hurtigbåt. Verknadane av Finnfast (opna 2009) er auke i folketalet på om lag 10 % der heile auken er på dei landfaste øyane.

Kvifor er det viktig å byggja Øyfast:

- Bevara og rekrutera nye fastbuande på dei ikkje landfaste øyane i kommunen.
- Havbruksnæringa og landbruksnæringa er viktige for heile kommunen og særleg for den nordre delen av kommunen. Havbruksnæringa er spådd ein stor vekst i tida som kjem. Opne vegar er ein føresetnad for at desse næringane skal kunne vidareutvikla seg i framtida.
- Usikkerhet knytt til framtidig ferje- og hurtigbåttilbod – både når det gjeld frekvens og opningstid.

I rapporten «Finansiering av Øyfast», utarbeid av IRIS på bestilling frå Finnøy kommune, er konklusjonen at dette kan realiserast ved ferje- og hurtigbåtløysingsmidler og bompenger.

Rogaland Senterparti vil at ein skal arbeida vidare for realisering av Øyfast.

Bane NOR og parkeringsavgift (Buskerud Sp)

Bane NOR innfører parkeringsavgift på ytterligere 10 togstasjoner på Østlandet 1.mars 2018

Buskerud Senterparti ønsker ikke å innføre parkeringsavgift på flere togstasjoner, enn hva som er pr dd. Målet må heller være og redusere antall togstasjoner med parkeringsavgift. En økning av antall plasser med parkeringsavgift og en økning i billettpriser, mener Buskerud SP ikke er veien og gå for å stimulere flere til å bruke kollektivt.

Ta Randsfjordbanen i bruk! (Buskerud Sp)

Randsfjordbanen mellom Hokksund og Hønefoss er en ignorert togstrekning med stort potensiale. Det er den eneste togstrekningen på Østlandet uten noe reelt persontogtilbud, og det mener Buskerud Senterparti det er på tide å gjøre noe med! For å møte våre klimaforpliktelser er det nødvendig at mye av veksten i persontransport skjer på buss og bane. På Randsfjordbanen ligger infrastrukturen på plass, og det kan enkelt settes opp timesavganger med tog uten å gjøre vesentlige investeringer. Derfor er det god ressursutnyttelse og god miljøpolitikk å satse på tog her!

Buskerud Senterparti foreslår at det på toget L13 som i dag går fra Dal til Drammen, gjøres en pendelforlengelse til Vikersund en gang i timen. Dette kan gjøres uten andre investeringer enn noen justeringer på Åmot stasjon.

Buskerud Senterparti mener også at det nå er svært viktig at tidsplanen for Ringeriksbanen holdes. Det er bekymringsfullt at prosjektet stadig skyves ut i tid, og det er derfor viktig at prosjektet sikres tilstrekkelig med planleggingsmidler i oppstartsfasen slik at prosjektet kan ha en best mulig framdrift.

En framtidig kobling mellom Ringeriksbanen og Randsfjordbanen er naturlig, og burde være en del av strategien for et framtidig kollektivtilbud i Buskerud. Å koble Ringeriksbanen sammen med Randsfjordbanens eksisterende infrastruktur er en billig måte å øke de samfunnsøkonomiske ringvirkningene av investeringene på. Flere reisende vil komme innenfor akseptabel reiseavstand til Oslo, antallet reisende på den nye strekningen vil øke, og vekst i folketall spres mer utover for å unngå å skape unødvendig stort press på sentrale geografiske områder.

Buskerud Senterparti:

- Krever at Regjeringen gir Bane Nor tilstrekkelig planleggingsmidler for en raskest mulig byggestart av Ringeriksbanen.
- Vil arbeide for en løsning med timesavganger på Randsfjordbanen.
- Forventer at Buskerud fylkeskommune ved første mulighet ber Jernbanedirektoratet vurdere pendelforlengelse Dal – Drammen til Vikersund én gang per time. Dette vil sikre to tog i timen Hokksund og Oslo.
- Forventer at Jernbanedirektoratet utreder muligheten for pendelforlengelse av Ringeriksbanen Oslo – Hønefoss til Randsfjordbanen.
- Ber Jernbanedirektoratet utarbeide løsning som sikrer timesavganger på Randsfjordbanen fra når Dal-toget forlenges til Tønsberg og frem til Ringeriksbanen står ferdig.
- Understreker viktigheten av at den planlagte og foreslått regulerte kulverten ved Tolpinrud bygges. Kulverten sikrer togene direkte forbindelse mellom Ringeriksbanen og Randsfjordbanen.
- Ber Bane Nor vurdere å bygge Tolpinrud-kulverten i en bredde som gjør at man i fremtiden eventuelt kan legge kryssningsspor eller dobbeltspor i kulverten uten å grave opp Ringeriksbanen og firefelts E16.
- Ber Jernbanedirektoratet vurdere hvilke tiltak som må til for å realisere ringbane vest for Oslo via Ringeriksbanen og eksisterende baner.

En brukervennlig kollektivtrafikk i hele Trøndelag (Trøndelag Sp)

Gode kollektiv-løsninger blir viktig i Trøndelag - en stor region hvor mange vil være avhengige av tog, buss, båt eller andre kollektive fremkomstmidler for å komme seg fra A til B. For Trøndelag Senterparti er det viktig å utvikle et billig, tilgjengelig og brukervennlig kollektivtilbud, uansett om man reiser til skole, arbeidsplass, eller andre gjøremål. Dette er viktig for ungdom og andre uten førerkort, og for alle som ønsker å benytte andre transportalternativer enn privatbil.

Etter nyttår ble Trøndelag delt inn i nye kollektivsoner, hvor antallet soner ble redusert fra 810 til 11. I tillegg ble takstmodellen endret, slik at prisene er like i hele fylket. I ettertid har man sett at denne justeringen har hatt en negativ konsekvens for enkelte, f.eks. de som er bosatt nær en sonегrense med høyt antall sonekryssinger. Trøndelag Senterparti mener det er klokt å se på løsninger som i større grad kan tilpasse takst- og sonestrukturen til innbyggernes reisevaner, slik at det oppleves som lønnsomt å benytte kollektive transportmidler til arbeidsplass og skole.

Trøndelag Senterparti mener også at det er på høy tid å få elektrifisert Trønderbanen, samt på lengre sikt etablere dobbeltspor mellom Trondheim og Værnes, slik at man kan få hyppigere avganger og kortere reisetid. Et godt togtilbud er avgjørende for å få ned utslippene fra persontransport langs veiene.

Videre vil også Trøndelag Senterparti se på muligheten for å gjeninnføre «hjem for en 50-lapp», eller lignende ordninger, for å sikre at ungdommer i hele fylket kommer seg trygt hjem.

Trøndelag Senterparti vil:

- Sikre effektive, billige og brukervennlige kollektivløsninger i Trøndelag
- Tilpasse Takst- og sonestrukturen etter innbyggernes reisevaner.
- Fortsette arbeidet for elektrifisering av Trønderbanen og Meråkerbanen, og på sikt også Rørosbanen.
- Opprettholde «hjem for en 50 lapp» i Trøndelag, eller se på muligheten for tilsvarende ordninger.
- Prioritere utbygging av ladestasjoner for elektriske biler i distriktene.
- Utvide ordningen med en godt fungerende bestillingstransport og tilbringertjeneste for hele Trøndelag, med godt tilrettelagte løsninger for innbyggerne
- Gjenopprette direkte bussforbindelse («helsebuss») mellom Namsos og Trondheim
- Arbeide for å utvide togtilbudet mellom Steinkjer og Grong
- Arbeide for totimersfrekvens på Dovrebanen mellom Oslo og Trondheim

Ikke straff pendlerne – behandling (Østfold Sp)

Årsmøtet i Østfold Senterparti er bekymret for pendlernes situasjon. Regjeringen Solberg har siden den tiltrådte i 2013 gjort flere innstramminger som gjør det dyrere og mer ulønnsomt å pendle. I tillegg kommer innføring av parkeringsavgift ved kollektivknutepunkt, økte bomsatser, fjerning av parkeringsplasser og øke parkeringsgebyr.

Samfunnet trenger arbeidstakere som er villige til å flytte på seg. Det er en klar fordel at folk er villige til å reise når arbeidsmarkedet er trangt, og det er bra for å få utnyttet eksisterende infrastruktur. Pendling er rett og slett samfunnsøkonomisk lønnsomt, men det må lønne seg å jobbe også om man bor et stykke unna arbeidsplassen. I tillegg vil pendling bidra til å utjevne sosiale og geografiske forskjeller.

Årsmøtet i Østfold Senterparti krever derfor et redusert bunnfradrag for pendlere. De siste fire årene under den blå-regjeringen har bunnfradraget for pendlere økt fra 13.950 kroner til 22.000 kroner. Østfold Senterparti krever nå kutt i dette med mål om et bunnfradrag på kr 15.000.

Østfold Senterparti er glad for at flere pendler med kollektive transportmidler. Samtidig erkjenner partiet at ikke alle bor nært trafikknutepunktene. Årsmøtet i Østfold Senterparti krever derfor at samfunnet legger til rette for og stimulerer til at flere kan pendle kollektivt gjennom for eksempel:

- Flere avganger.
- Økt rutetilbud.
- Bedre koordinering av ankomst og avgang.
- Gode kollektivknutepunkt.
- Gratis pendlerparkering.

Samferdsel liv, helse og tryggleik fyrst (Kritisk infrastruktur) (Hordaland Sp)

Den blå blå regjeringa prioriterar ikkje Hordaland. I fyrste periode av NTP er det berre avsett midlar til alt vedtekne utbyggingar av tidlegare regjeringar.

Utsetjing kjenneteiknar denne regjeringa ikkje utbygging.

Hordaland har stort etterslep på vedlikehald og opprusting av fylkesvegar, tunnellar og rassikring. Me har ein fjerde del av tunellane i landet og me har ein fjerde del av utsette raspunkt i landet. Dette avspeglar seg ikkje i overføringane frå staten der alle fylke får ein lik sum. Hordaland SP krev at Hordaland må få sin forholdsmessige del av desse overføringane.

Hordaland Senterparti krev auka løyvingar til rassikring og sørgjer for at det saman med første rullering av NTP vert laga ein nasjonal 12-års plan for sikring av riks- og fylkesvegnettet innan høg og middels skredfaktorgruppe.

Det er mange prosjekt i Hordaland som blir skuva på og utsett der mange i høgste grad har med liv og helse og gjera. Hordaland SP meiner difor at ein no må få løyst desse prosjekta:

- E134 Bakka-Solheim, tunellar Seljestad-Røldal og Røldal-Vågsli.
- K5 Arna - Voss veg og bane
- E39 Klauvaneset-Vågsbotn

Bestille KVU på armen til Bergen frå Odda – inkludert fordelane med å kombinere E134 og E39.

Hordaland Senterparti ser at regjeringa sine val rundt vegstandard, fart og trase har medført kostnadsauke som set framdrifta for Hordfast i fare.

Hordaland SP meiner difor ein no må prioritera oppstart av kryssing av Langenuen i sør mellom Jektevik og Hodnanes, noko som opnar for andre alternativ dersom midtre trase ikkje let seg realisera.

Det er òg ei stor omorganisering av bompengerevninga i landet der ein skal samla bompengeselskapa i større einingar. For å ta del i dette må ein innføra eit nytt rabatt system der ein maks får 20% rabatt, og tunge køyretøy får ikkje rabatt. Dette vil ha store negative utslag for lokal pendling og næringsliv. Hordaland SP krev at ein ved omorganiseringa kan oppretthalda dagens rabattordningar.

BYGG NORD NORGE BANEN NÅ! (Troms Sp)

Årsmøtet i Troms Senterparti krever at bygging av jernbane fra Fauske og nordover må realiseres.

Vi forventer bred politisk enighet om å få en utbygging og realisering av jernbane i nord inn i Nasjonaltransportplan med tilhørende finansiering.

Vi ser nå at det kommer komplementære baneløsninger. Ofotbanen og nordover, fra Finland til Skibotn og Tromsø, fra Finland og til Kirkenes. Vi mener det må bygges stamjernbane fra Fauske til Kirkenes med stikkarmen der det er behov for det. Nord-Norge trenger flere transportløsninger som går på land i tillegg til sjøtransport og lufttransport.

Årsmøtet i Troms Senterparti mener det må være et krav fra Nord-Norge om at en jernbane som kan ta store og økende godsmengder på en miljømessig god og sikker måte. Dette vil etter Troms Senterpartis mening frigjøre kapasitet på et underdimensjonert veinett med stort vedlikeholdsetterslep.

Samtidig vil dette ivareta miljøhensyn med betydelig mindre utslipp fra tungtransport.

I størst mulig grad bør en jernbaneutbygging skje med bruk av den nyeste teknologiske løsninger, hvor hensynet til mennesker, dyr og miljø blir ivaretatt på en best mulig måte.

Årsmøtet i Troms Senterparti mener derfor at jernbane fra Fauske og nordover må realiseres gjennom tverrpolitisk enighet på Stortinget. Denne banen må tas inn i neste revidering av nasjonal transportplan, for å sikre et likeverdig transporttilbud i hele landet.

Krever nasjonalt program for redusert etterslep på fylkesvegene i Norge! (Troms Sp)

Årsmøtet i Troms Senterparti forventer at alle politiske partier i Troms, bidrar til at Stortinget vedtar at Regjeringen utarbeider et nasjonalt program for reduksjon av etterslepet på fylkesvegene, når Senterpartiets representantforslag skal behandles på Stortinget. Programmet skal skissere en opptrappingsplan for fylkesvegvedlikeholdet med forslag om finansieringsmodeller og organisering, slik at vedlikeholdet blir bedre og etterslepet blir mindre på fylkesvegnettet.

Et nasjonalt vedlikeholdsetterslep på 67 milliarder kroner setter spor mange steder. I Troms er etterslepet på fylkesveg mellom 6 og 8 milliarder kroner og i Nord-Norge nærmere 20 milliarder. En fersk analyse fra Oslo Economics viser dersom bevilgningene til vedlikehold økes med om lag 1,5 milliarder kroner per år i perioden 2018 - 2029, så vil det gi en samfunnsøkonomisk nytteverdi på mellom 8,3 og 11,9 milliarder kroner. Den samme analysen viser at om tiltakene utsettes med fem år, så vil det redusere samfunnsnyttene med 2,1 milliarder kroner.

Troms Senterpartis årsmøte understreker viktigheten de 3000 km fylkesveger i Troms har for en positiv samfunnsutvikling i hele fylket og særlig viktig for næringstransport og verdiskaping i hele fylket. Årsmøtet vil også vise til at transportnæringene, sjømatnæringa, fylkeskommuner, kommuner og svært mange andre i hele landet gjennom de siste årene har understreket nødvendigheten av en nasjonal satsing på fylkesvegnettet

Årsmøtet i Troms Senterparti viser til at Senterpartiet i Troms og Troms Fylkesting har vært krystallklare på at et nasjonalt etterslepsløft må til for å kunne redusere etterslepet på fylkesvegene i Troms, Nord-Norge og landet for øvrig. Årsmøtet viser og til at Statens vegvesen i sitt grunnlagsdokument til siste Nasjonal Transportplan også anbefalte et eget program for fornyelse av fylkesvegene, begrunnet med at forfallet er så betydelig at det ikke kan finansieres gjennom dagens ordinære midler.

Årsmøtet i Troms Senterparti forventer et tverrpolitisk bidrag til at Stortinget vedtar representantforslaget når det behandles i Stortinget.

Nye grenser krever nye kollektivløsninger (Akershus Sp)

Årsmøtet i Akershus Senterparti krever bedre kommunikasjonstilbud innad i de nye kommunene i fylket.

En konsekvens av kommunereformen er at grenser flyttes og titusener skal bo i en ny kommune. Det vil påvirke hvordan folk reiser og hvor tjenestene finnes. Lovpålagte offentlige tjenester skal være tilgjengelige med kollektivtransport. Samtidig legges det opp til fortsatt befolkningsvekst og nye arbeidsplasser, som vil føre til økt transportvekst. De nye storkommunene må bindes sammen med kommunikasjonstilbud.

De nye kommunene er varierte. Hovedmålet ligger likevel fast: Kollektivtilbudet og infrastrukturen må bygges ut slik at trafikkveksten tas kollektivt eller ved å gå/sykle.

Akershus Senterparti vil:

- at Akershus fylke gjennomfører en transportanalyse for de kommunene som nå er sammenslått.
- innføre sterkere prioritering av kollektivtrafikken i kryss og langs strekninger med stor trafikk.
- forsere arbeidet med å innlemme Røyken, Hurum og Rømskog i Ruter-systemet. Sonegrensene må revideres for å hindre nye kunstige grenser.
- etablere flere bussruter med hyppig frekvens. Busslinjene må være tilknyttet bolig-, og næringskonsentrasjoner og sørge for mating til jernbane der det er naturlig.
- prioritere bygging av flere gang- og sykkelveier.
- bygge ut jernbanen slik at man får kortere reisetid og flere avganger på Spikkestadbanen, Hovedbanen og Kongsvingerbanen.

Hurtigbåttilbud Nordland. (Nordland Sp)

Årsmøtet i Nordland Sp ser med økende bekymring på de nedskjæringer som er iverksatt i Hurtigbåttilbudet i Nordland.

Vi har registret at Nordland fylke har økonomiske utfordringer som gjør det vanskelig å opprettholde det eksisterende rutetilbudet som i utgangspunktet er et minimumskrav for et fornuftig tilbud til reisende fra distriktene og inn til trafikk knutepunktene. Vi mener også at prisnivået på reisene ikke bør økes men heller senkes for å opprettholde en fornuftig trafikkstatistikk og derved sikre fremtidig drift på rutene.

Fra enkelte steder i Nordland er Hurtigbåttilbudet eneste kollektivtilbud for å nå inn til trafikk-knutepunkter og tjenestesenra. Ved å forringe regulariteten samt legge ned anløp og sette prisene for høyt, vil reisende heller velge andre måter å nå inn til sentrum der dette er mulig. Effekten av dette er at antall reisende vil gå dramatisk ned og dermed svekke grunnlaget for å opprettholde hurtigbåttilbudet på enkelte ruter. Næringsutvikling i disse områdene vanskeliggjøres på tross av stort potensiale, dette er uheldig også på et nasjonalt distriktpolitisk plan.

Nordlandskysten er det området i Norge som i størst grad er avhengig av et godt rutetilbud langs kysten for å være en konkurransedyktig bo og arbeidsmarkedsregion. En region med svært stor verdiskaping til fellesskapet. Det er derfor et krav fra oss at Staten bidrar økonomisk slik at beboerne langs kysten får et kollektivtilbud som er robust, med muligheter til utvikling og med et prisnivå på linje med de områder hvor det er stor konkurranse og flere tilbud både på vei, luft og bane.

Årsmøtet i Nordland Sp kan ikke godta at kommunikasjonstilbudene gradvis kuttes ned og fordyres for folket som bor perifert. Dette øker sentraliseringen, demper bolyst og tiltakslyst til bedrifter, og vanskeliggjør hverdagen for den enkelte.

Overføring av fiskerihavner til fylkeskommuner/regioner (Nordland Sp)

Årsmøtet i Nordland Sp ser med bekymring på regjeringens forslag om å overføre eierskap og ansvaret for forvaltning, drift og utbygging av fiskerihavner fra Kystverket til fylkeskommunene.

Havneutbygging med moloer og utdyping er et spesielt fagfelt. Kystverket har i dag et nasjonalt senter i Kabelvåg, hvor denne kompetansen er samlet. Ved flytting av oppgaver er det stor fare for at denne kompetansebasen svekkes.

Samtidig vil det ta tid før fylkene har sin organisering og kompetanse innenfor området på plass. Lofoten Senterparti er redd for at dette samlet sett vil resultere i en lang periode uten nye tiltak innenfor sektoren fiskerihavner, idet Kystverket allerede nå har stoppet all planlegging av nye tiltak.

Fiskerihavnene vil ikke bli tildelt øremerkede midler, men vil inngå som en del av rammen til de nye regionene. Det forutsettes økte rammer, men sies ingenting om kriteriene som skal legges til grunn for fordelingen. Dagens inntektssystem er basert på antall hoder, og en slik fordeling tilsier at regioner med få hoder og mange havner vil komme dårlig ut. Tiltak i fiskerihavner blir følgelig et prioriteringssspørsmål opp mot andre fylkeskommunale oppgaver.

Fiskerihavner er en grunnleggende infrastruktur for fiskerinæringa - både for de som driver på sjø og land. Det bør være en viktig statlig oppgave å sørge for denne nødvendige infrastrukturen.

Lofoten Senterparti frykter at forslaget innebærer mindre fokus og en nedprioritering av fiskerihavner.

Ny E6 gjennom Sørfold (Nordland Sp)

Senterpartiet krever at Ny E6 trase Sørfold prosjektet forseres i nasjonaltransportplan. Innbyggere og næringsliv i nordre Nordland kan ikke akseptere at ny E6 trase gjennom Sørfold skyves ut i tid.

Vi er avhengig av en robust og moderne E6 gjennom Sørfold for å fremme vekst og utvikling i nordre del av Nordland. Dagens situasjon er uholdbar og skaper problemer for både befolkning og næringsliv, veien er umoderne og til tider utrygg og møter ikke dagens krav til sikkerhet og beredskap. Det er slått fast på et overnasjonalt nivå og det er derfor svært betenkelig at regjeringen valgte å utsette oppgraderingen i Nasjonal transportplan. Det er bred enighet fra alle brukere om at dette er en av de største flaskehalsene som gjenstår på hovedferdselsåren fra nord til sør gjennom Norge og fra et beredskapsmessig synspunkt risikerer vi å fysisk dele Norge i to ved en alvorlig hendelse på denne strekningen.

Næringslivet går som kjent på høygir i Nordland og utfordringene ligger i å få til gode, robuste og forutsigbare transportløsninger for videre vekst i et område med stort vekstpotensial, samt at dårlige bidrar til å forverre rekruttering og bosetting i og rundt det berørte området.

Stadig vekst i turismen i et område uten andre alternativer til transport fører til at problematikken rundt sikkerhet nå er et helårsproblem og en kan bare håpe at ulykkesstatistikken ikke øker i takt med trafikkøkningen.

Ny E6 gjennom Sørfold NÅ!

8. Digital infrastruktur og post

Digital infrastruktur til heile landet. (Rogaland Sp)

Samfunnet me lever i no har utvikla seg til å ta i bruk digitale verktøy i det meste av kvardagen vår. Det som blir gjort av kommunikasjon mellom privatpersonar, og mellom privatpersonar og offentlege/kommersielle instansar, er basert på digitale verktøy.

Digitale verktøy og tilgang til å nytta desse er blitt eit basisbehov på linje med straum, vatn, veg og andre livsnødvendige behov.

Datamengda har auka mykje, og framover vil denne auka mykje meir for å imøtekoma framtidige behov. Framtidig næring og busetnad vert avhengig av store mengder datatransport for å kunna fungera i eit moderne samfunn.

Rogaland Senterparti krev derfor at infrastruktur knytt til digitale verktøy vert bygd ut i heile landet slik at me kan halda fram med å arbeida og bu i heile landet vårt.

Fiber til alle (Buskerud Sp)

Buskerud Senterparti mener utbygging av fiber (høyhastighets bredbånd) til alle er det viktigste infrastrukturiltaket i Norge i dag. På samme måte som det i sin tid var en samfunnsoppgave å bygge ut elektrisitet og telefon i hele landet, må staten ta ansvar for at alle får tilgang til fiber. For å opprettholde fokus og sikre fremdrift av utbyggingen bør denne styres av det offentlige og ikke markedskreftene som regjering nå legger opp til.

Fullt utbygd bredbånd vil skape likere konkurransevilkår på tvers av landet. Det vil være en viktig forutsetning for etablering av arbeidsplasser også i våre mange, mindre nærmiljø, og det vil gjøre det lettere for folk som ønsker å flytte ut i distriktene og ta med seg arbeidsplassen dit. Bruk av videokonferanse via PC/nettbrett vil kunne bidra til at man kan sitte desentralisert og arbeide tett med kollegaer andre steder. Dette medfører også en viss miljø- og kostnadsgevinst i form av mindre bruk av transport – viktige, positive tilleggsgvinster.

I disse dager er det et stort fokus på velferdsteknologi og hvordan denne kan benyttes slik at flere eldre kan bo trygt hjemme lenger og få bedre tjenester. For å kunne dra fullt nytte av denne, samt gi alle brukerne tilgang til de samme tjenestene, er det viktig at vi har høyhastighets bredbånd tilgjengelig for alle.

Derfor ønsker Buskerud Senterparti at:

- tilskuddsordning for fiberutbygging i kommuner som har dårlig eller ingen fiberdekning styrkes
- det settes et tak for kostnaden en husstand selv må bære ved tilknytning til fiber

- ansvaret for forvaltning av tilskudd til fiberutbygging flyttes fra Nasjonal kommunikasjonsmyndighet til fylkeskommunene
- kommunene skal ha en plan for prioritering av områder i kommunen for utbygging av fiber
- det legges til rette for utbygging i kommunene ved at det stilles krav om å legge trekkør for fiber hver gang det søkes gravetillatelse

Bygg landet over hele landet! (Telemark Sp)

Norge ser i dag en politisk utvikling hvor distriktene i større grad blir nedprioritert til fordel for mer sentrale strøk. Dette går negativt utover tjenestetilbud og arbeidsplasser for en stor andel av den norske befolkninga. Eksempler på dette er sammenslåinger i høgskolesektoren, endringer i postombæringa og flytting av statlige arbeidsplasser.

Økt fokus på forskningskvalitet og at høgskole- og universitetssektoren skal hevde seg internasjonalt har ført til sammenslåinger av høgskoler og flere institusjoner med universitetsstatus. Telemark Senterparti frykter imidlertid at dagens organisering og ledelse av de nye høgskolene lett kan føre til at den lokale forankringen og den regionale dimensjonen i høgskolene blir svekket. Vi mener at den desentraliserte strukturen i universitets- og høgskolesektoren i vårt land har vært meget vellykket, både som en regional lokaliseringsfaktor og for faglig fokus på regionale problemstillinger.

Dagens regjering fører en politikk med tankegang om at tjenester skal framfor alt være bedriftsøkonomisk lønnsomt. Forlag som endringer i postombæringa er et eksempel på dette. Forslaget går ut på at posten bare deles ut annenhver dag fra 2020. I samme dragsuget ønsker regjeringa å kutte ut ordningen med utdeling av lørdagsaviser i de områdene hvor det ikke er kommersielt lønnsomt å levere avisa. Det gir et dårligere tilbud for alle innbyggere i landet, men vil ramme innbyggerne i distriktene ekstra hardt siden mange av disse får distribuert papiraviser med postutkjøringa.

Telemark Senterparti mener:

- At det er viktig at regional relevans fortsatt blir et viktig kvalitetskriterium i høgskole- og universitetssektoren.
- Primært: kjempe for at posten fortsatt skal fram 5 dager i uka.
- Sekundært: ha en ordning tilsvarende Finland hvor posten leveres til sentrale strøk 3 dager i uka, og 5 dager i distriktene. Det vil være mindre drastisk enn å redusere til annenhver dag i hele landet.
- At det fremover må bli satt fokus på å beholde statlige arbeidsplasser i Telemark og kjempe for en mer rettferdig fordeling av statlige arbeidsplasser regionalt.
- At det må utvikles bedre virkemidler for å bidra til dempe den ensidige veksten i Oslo-regionen slik at vekstkraften i samfunnet kommer hele landet til gode.
- Jobbe for at riksantikvaren blir flyttet til Telemark.
- Vedlikehold av fylkesveger med dårlig asfalt må prioriteres, også i områder med liten trafikk.
- Høyhastighets bredbånd vil føre til at flere kan ha jobbene sine i hele landet.

Styrk post-tilbudet! (Nordland Sp)

Regjeringa har foreslått å redusere postombæringstilbudet fra dagens fem dager pr uke til tre dager pr uke.

Årsmøtet i Nordland Sp mener dette er et svært dårlig forslag, som vil ramme fastboende og næringsliv i distriktene ekstra hardt.

Det er ikke lenge siden postombæringa ble tatt bort på lørdagene, og allerede da så man negative konsekvenser spesielt for distriktene.

Posten er i mange tilfeller det eneste tilbudet for store deler av befolkning og næringsliv i distriktene, for eksempel forsendelser av medisiner og laboratorieprøver, lokalaviser, semin-doser til svineprodusenter, og maskindeler og utstyr til næringslivet. I tillegg øker netthandelen dag for dag, noe som også Posten nyter godt av.

Næringsliv og fastboende i distriktene vil merke reduksjonen av tilbudet mest, og Nordland Sp mener Regjeringa heller bør gå motsatt vei, nemlig tilby et bedre og mer fleksibelt tilbud fra Posten.

Årsmøtet i Nordland Sp forventer derfor at postombæringa opprettholdes på dagens nivå, og heller videreutvikles til et enda bedre tilbud i tråd med behov fra et offensivt næringsliv!

Posten skal fram - til alle! (Aust-Agder Sp)

Historisk har vi i Norge vektlagt at alle skal ha rett på basalfunksjoner som strøm, postlevering og telefon, ja vei og gatelys for mange hører også med. De senere årene har digitale løsninger utfordret disse innarbeidede tradisjoner. Fokus på kost-nytte og konkurranseutsetting er sterkt medvirkende.

Kost-nytte vurderingene har allerede resultert i at ulønnsomme kraft og telefonlinjer nå ikke erstattes i en del tilfeller. Slukkingen av FM nettet har medført at en del utkantområder ikke får fullgod DAB dekning. Utbyggingen av mobil, og særlig bredbåndsnettet har fortsatt mange sorte hull. Utbyggerne virker likevel fornøyd med at de fleste får et godt tilbud. Det som før var et gode alle skulle ha, er nå blitt et spørsmål om det lønner seg å gi alle samme tilbud.

Posten har fått konkurranse på distribusjon av en del av sine tjenester. Post i butikk er kommet for å bli. Med stadig mer konkurranseutsetting av distribusjon av aviser, pakker, brev og reklame, blir prisene presset i sentrale strøk. I utkantene er det ikke samme konkurransen, og vi står nå overfor valget mellom et dårligere servicetilbud, eller høyere priser på tjenestene her.

Det offentlige, og ikke minst den sittende regjering, har vært en pådriver for digitale løsninger. Det har akselerert behovet for ytterligere omstilling innen posten. Dette er meget sentraliserende, og det bør foretas en konsekvensutredning før Postens servicegrad reduseres ytterligere. Det er ikke bare regninger og kjærlighetsbrev som blir levert til folk over hele landet. Vi vil peke på områder innen helsevesenet med lab-prøver og medisiner blant annet, lokalaviser med posten som distributør, næringsdrivende innen en rekke områder, og nivået på digitale løsninger.

Det må være et fullgodt høyhastighets bredbånd i distriktene før postombæringa reduseres ytterligere!

Nei til digitale forskjeller! (Nordland Sp)

Svært mange innbyggere i mange bygdesamfunn i Nordland sliter med elendig internett- og mobil-dekning samt dårlige forhold for DAB-radio. Dette fører til at det er vanskelig for mange å kunne drive næringsaktivitet eller nettbaserte studier/nødvendig digital kontakt fra der man bor, og viktige meldinger som for eksempel værvarsel til fiskere og turgåere via radio når ikke fram til mottaker. Mange kommuner prøver å bidra med økonomisk støtte til digitalisering, men 3 av 4 søknader om statlig støtte til utbygging av internett blir avslått, ettersom dagens Regjering ikke har som mål at hele landets befolkning skal få tilgang til gode digitale løsninger. Samtidig ser vi at telefon/breiband-selskapene samt utbygger av DAB-radio først og fremst bygger ut i områder som er kommersielt lønnsomme.

Nordland Sp mener dette er helt uakseptabelt, og ser at resultatet av denne politikken blir at fylket vårt blir delt inn i et A og B-samfunn, med enda raskere sentralisering og avfolking av mange bygder.

Årsmøtet i Nordland Sp mener gode digitale løsninger er like viktige i dag som elektrisitet var for 60 år siden, og krever at Regjeringa bevilger nok midler til at absolutt **alle** innbyggere i landet vårt får tilbud om raskt internett, god dekning for mobiltelefon og mulighet til å lytte til viktig melding på radio!!

9. Helse og fødselsomsorg

Ambulansetenesta (Sogn og Fjordane Sp)

Årsmøtet i Sogn og Fjordane Senterparti vil jobbe for at Helse Vest skal nå målsettinga si i ambulansetenesta. Det er viktig at vi opprettheld og utviklar ei ambulanseteneste som når målsettinga om at 90% av utrykkingar i grisgrendte strøk skal vere framme innan 25 minutt. Det er avgjerande for tryggleiken i fylket vårt at akuttberedskaperen er god, og at vi kan stole på at ambulansane kjem når vi treng dei. Helse Førde må jobbe for at dei skal nå denne målsettinga i alle kommunane i Sogn og Fjordane.

Kampen om pleiepengane (Sogn og Fjordane Sp)

Frå 1. oktober 2017 blei ordninga med pleiepengar til foreldre med alvorlig sjuke barn endra. Fleire skal bli ein del av ordninga, men samtidig reduserast utbetalingane til dei som har vore heime og tatt seg av sine sjuke barn i meir enn eit år.

For dei som har vore heime meir enn eit år, reduserast utbetalingane frå 100 % av foreldras inntektsgrunnlag, til 66 %. Det er ein stor reduksjon.

Statsministeren har uttalt; *«Pleiepenger er ikke en lønn til foreldrene for å utføre pleieoppgaver. Det er kommunen som har ansvar for at barna får god pleie og omsorg. Pleiepenger skal derimot midlertidig kompensere for bortfall av arbeidsinntekt for yrkesaktive med sykepengerrett i forbindelse med barns sykdom, barns funksjonshemning og pleie av nære pårørende i livets slutfase.»*

Men kva skjer når den enkelte kommune avslår søknadar fordi det ikkje finst pengar til dette? Kva når foreldra må gå døgnvakt fordi kommunen ikkje syter for denne hjelpa som statsministeren her snakkar om. Når barnet sluttar å puste på natta, og må ha nokon med seg heile tida for at liv ikkje skal gå tapt. Da strekk ikkje 66 % til. Ikkje i det heile tatt.

Med alvorleg sjukdom fylgjer ofte store utgifter med. Kva når ein familie med sjukt barn, må flytte til ein mindre bustad enn dei hadde fordi dei ikkje har råd til å bu i heimen sin lenger. Kva når alt medisinsk utstyr og hjelpemidlar skal flyttast til ei mindre eining, og tek opp stor plass i den nye heimen. Den nye ordninga skapar nye problem, og dette må ordnast.

Årsmøtet i Sogn og Fjordane Senterparti meiner at regjeringa må ta nødvendige grep for å sikre at familieane som er ramma av dette, blir tatt var på i ein krevjande livssituasjon. Vi ynskjer at dei som er i denne livssituasjonen skal sleppe å ta kampen om pleiepengane i tillegg.

Ungdom skal ha gratis psykisk helsehjelp (Sogn og Fjordane Sp)

Fram til 1. januar 2018 var alle under 30 år som søkte psykisk helsehjelp fritakne for egenandel. Dei nye reglane innebær at alle over 18 år må betale egenandel for psykiatriske tjenester. Dette kan gjere det langt vanskeligare for unge å søkje hjelp for rusproblem og psykiske lidelsar. Menneske som alt er i ein vanskeleg livssituasjon treng ikkje ei ekstra økonomisk belastning som hevar terskelen for å søke hjelp.

Regjeringa har gjentatte gongar uttalt at dei vil styrke rus- og psykiatriomsorga. Årsmøtet i Sogn og Fjordane Senterparti meiner at å innføre denne eigenandelen er ei svekking av tilbodet, og vil oppretthalde eit lågterskeltilbod for å ivareta førebygging og tidleg hjelp.

Finansiering og drift av sykehusene må endres. (Rogaland Sp)

Byggingen av nytt sykehus på Ullandhaug illustrerer veldig godt at foretaksmodellen som sykehusene driftes etter er feil.

Senterpartiet vil sørge for en ny finansiering, organisering og ledelse av norske sykehus.

Senterpartiet vil avvikle helseforetaksmodellen og ta sykehusene tilbake til folkevalgt styring og offentlig forvaltning. Vi vil videreføre statlig eierskap men overføre dagens regionale ansvar til folkevalgte sykehusstyrer, valgt av og blant fylkestingets medlemmer.

Ei styrka tannhelse. (Rogaland Sp)

Rogaland Senterparti vil styrke den norske tannhelsa.

Mange menneske oppsøker ikkje tannhelsetenesta før problema er prekære. Det må vere satsing på førebygging framfor reparasjon. Dette for å unngå unødige lidingar og store tannproblem som det er kostbart å reparere i ettertid.

I dei tilfelle kor større reparasjonar blir naudsynt, bør det vere ei betre offentlig støtteordning for at fleire som treng det skal kunne få eit godt tannhelsetilbod.

Rogaland Senterparti vil arbeide for:

- At tannhelse går inn under egenandelsordninga.
- Auka førebygging av tannhelserelevante problem på skular, arbeidsplassar og elles i heile landet.
- Å auke kapasiteten innanfor offentlege tannhelsetenester, og samstundes gje private tannpleiarar og tannlegar auka moglegheit for å gje refusjon via offentlig finansiering.

Kongsberg Sykehus (Buskerud Sp)

Buskerud Sp krever at Vestre Viken HF snarest tilbakefører heldøgns akutt bløtdelskirurgiske beredskap ved Kongsberg Sykehus.

Kongsberg sykehus er lokalsykehus for kommunene Kongsberg, Flesberg, Rollag, Nore & Uvdal og Øvre Eiker, med vel 50 000 innbyggere og et betydelig antall hytteturister. I tillegg er det store samfunnsinstitusjoner som skoler og næringsliv i kommunene.

Økt kunnskap om ME (Telemark Sp)

Jeg er opptatt av at vi skal ta menneskene som lider av utmattelsestilstander på alvor, uansett hva som måtte være den medisinske forklaringen på at sykdommen rammer.

Dette skrev statsminister Erna Solberg i sin blogg 09.02.2017.

I følge brukerundersøkelser foretatt av ME-foreningen opplever så mange som en av fire foreldre med ME-syke barn, at de har blitt truet med barnevern av enten skole, helsevesenet eller andre aktører i hjelpeapparatet. Barnets rett til vern kan ikke svekkes, men det er svært viktig at barnevern, skole, helsevesen og andre aktører i hjelpeapparatet har riktig kunnskap om ME, slik at ikke belastningen for de berørte blir større enn nødvendig.

Telemark Senterparti jobber for å bedre situasjonen til de syke og pårørende i fylket. Vi mener at veien til bedre helsehjelp går gjennom å øke kunnskapen til fagpersoner i kommunene, som de syke og pårørende er avhengige av, for hjelp og forståelse.

ME-pasienter må møtes med respekt, det skulle bare mangle. Dessverre ser vi at mange ME-pasienter ikke opplever dette i det daglige. Økt kunnskap er nøkkelen!

Vi som parti og politikere, både sentralt og lokalt, må sette ME-utfordringen på dagsorden.

Vi vil jobbe for å få en ME-koordinator i fylket med god kunnskap om sykdommen, slik at alle berørte parter skal ha en ressursperson å forholde seg til.

Slik kan vi få til en holdningsendring fra å bli møtt med mistenksomhet til respekt.

Frivillighet i eldreomsorgen – en selvfølgelighet? (Telemark Sp)

Telemark SP ønsker å synliggjøre alle frivillige i eldreomsorgen som stort sett arbeider i det stille og som fortjener å bli sett.

Den frivillige innsatsen utgjør en vesentlig økonomisk ressurs uten at den i særlig grad blir godtgjort, eller på annen måte verdsatt.

Det er på høy tid å ta hverdagsfrivilligheten på alvor hvis vi fortsatt skal regne med denne viktige ressursen i framtiden

Det er tegn til at dette kan endre seg negativt – situasjonen er annerledes i dag enn tidligere for de fleste pårørende. Mange har fortsatt egne barn å ta hensyn til (får barn senere nå) og de er ofte begge i full jobb. En kan ikke forvente at det uten videre er et overskudd til egne hjemmeboende eldre fortsatt. Telemark SP ønsker derfor en satsning framover på at det arrangeres kortvarige samlinger/faglige kurs innenfor ulike temaer som diabetes, demens, hjerte/kar, kreft ikke minst: forberedelse til livets avslutning, for pårørende.

Begrunnelse:

I følge SSB utføres det ca 90' årsverk i form av frivillig arbeid ovenfor eldre, funksjonshemmede og langvarig syke mennesker i Norge.

En vesentlig del av dette er i form av tjenester til eldre, både hjemmeboende og sykehjemspasienter. Den uorganiserte delen vurderes til ca 40% av totalen.

Det er i hovedsak de nærmeste pårørende som står for innsatsen. Uten denne frivilligheten vil tjenestetilbudet i mengde og kvalitet bli redusert.

Gode lokalsykehus i Oslo – bygg der det er best! (Oslo Sp)

Hvordan man skal organisere og bygge ut sykehusstilbudet i Oslo har vært utredet i lang tid. Dessverre har ikke planene hatt innbyggernes behov i fokus, og man har latt det gå prestisje i urealistiske og gigantiske planer som vil gi et mangelfullt sykehusstilbud i hovedstaden. Oslo Senterparti krever at man legger prestisjen til side, og planlegger med utgangspunkt i innbyggernes behov for lokalsykehustjenester.

Den beste måten å bygge ut helsetilbudet på i Oslo, er å bygge ut Aker og Ullevål.

Oslo Senterparti krever at:

- Oslo Universitetssykehus HF og Helse SørØst RHF stopper planene om å selge areal på Ullevål og omgjør vedtaket om å legge ned Ullevål sykehus.
- Byggeprosessen på Aker, inkludert storbylegevakt, sikres full framdrift
- Det planlegges et nytt klinikkbygg på Ullevål lokalisert bak dagens midtblokk
- Planene om et nytt traumesenter med lokalsykehusfunksjon på Gaustad skrinlegges

Tolkebehov i helsetjenestene (Finnmark Sp)

Finnmark Senterparti krever at det etableres en rutine i Finnmarkssykehuset for å dokumentere tolkebehov i journal. Det må sørges for tolking under hele oppholdet og at det til sist gis tilbakemelding til fastlege i epikrise om at tolk er gitt. Det er viktig å sikre kvaliteten i det tilbudet samiske pasienter får. Det må bli en automatikk i dette slik at pasientene slipper å tigge om å snakke sitt språk.

Finnmark Senterparti vil ha en nasjonal standard som forplikter helsepersonell å registrere spesifikke språk- og kulturbehov til pasientene.

Sykehus i Agder-fylkene – utviklingen fremover (Aust-Agder Sp)

Aust-Agder Senterparti har som utgangspunkt en trygg, moderne og forsvarlig sykehustjeneste for alle innbyggere i våre to fylker. For å oppnå dette må virksomheten desentraliseres så mye som mulig og sentraliseres når det er nødvendig.

Fortatt tre sykehus – styrets strategiske vedtak 2015

Styret i Sørlandet sykehus (SSHF) vedtok i 2015 at dette best kan skje ved at det fortsatt skal være sykehus i Arendal, Kristiansand og Flekkefjord. Ved alle de tre sykehusene skal det være akuttmottak. Alle har en dominerende lokalsykehus-funksjon for vanlige og alminnelige akutte og kroniske sykdommer og for mindre skader. Sykehusene i Arendal og Kristiansand er samtidig det som før ble kalt mellomstore sentralsykehus. Alle faglige oppgaver skal være desentralisert så mye som mulig, ut fra faglige og økonomiske hensyn. Enkelte mer spesialiserte virksomheter er sentralisert til ett av sykehusene.

Nåværende hovedstruktur må beholdes

Sykehusene i Flekkefjord, Kristiansand og Arendal må på beste måte opprettholdes som tre selvstendige og nært samarbeidende enheter. Dette gir størst mulig nærhet av tjenestene for befolkningen og samtidig en sikkerhet for driften i ulike ekstreme situasjoner. Organiseringen må legge til rette for god faglig utvikling og et positivt arbeidsmiljø med kvalitet, trivsel og rekrutteringskraft som kjennetegn.

Eldrebolgen

I årene som kommer vil antallet svært gamle mennesker øke sterkt. Disse har langt større behov for sykehustjenester enn yngre. De har vanligvis flere samtidige sykdommer som gjør hjelpeoppgaven krevende. Spesialfaget for dette – geriatri – gir klart bedre tjeneste og må utvikles og utvides sterkt i alle tre sykehusene. Dette avlastar samtidig andre avdelinger i sykehuset. Arbeidet med dette må starte nå.

Ingen «hovedsykehus»

Aust-Agder Senterparti vil ta avstand fra nye begreper som «hovedsykehus». Virksomheten i Kristiansand og Arendal er tilnærmet like omfattende og krevende og bør omtales som – og i praksis være – supplerende og gjensidig berikende og derfor ikke gis ulik rang i noen sammenheng.

Universitetssykehus?

Befolkningen i opptaksområdet for SSHF er 300 000. Dette gir ikke grunnlag for universitetssykehus og Senterpartiet vil advare mot å bruke tid og krefter på planer om dette.

Ny administrerende direktør

Administrerende direktør må naturlig ut fra geografien i våre fylker ha sin base i Kristiansand, men kan med fordel flytte ut av sykehuset der og konsentrere arbeidet om mer langsiktige og strategiske faglige og organisatoriske spørsmål. Den daglige økonomiske og faglige ledelse må skje lokalt. Tilsetting av ny direktør bør skje med dette i tankene.

Fødselsomsorg (Buskerud Sp)

Sykehusøkonomien har gjort til at bemanningen på fødeavdelinger kuttes. Sykehusene kutter i liggetid uten at kommunene får sjanse til å bygge opp sitt tilbud innen barselomsorgen. Helseminister Høie har lovet å øke jordmor dekningen i kommunene, uten at dette er fulgt opp.

Buskerud Senterparti vil:

- At fødselsomsorgen i Norge skal styrkes.
- Lovfeste rett til opphold i fødselsinstitusjon for å sikre at mor-barn-samspeilet er godt etablert før familien reiser hjem.
- Sikre at hjemmebesøk fra helsestasjon skal gjennomføres innen 48 timer etter hjemkomst.

Tryggleik for nybakte foreldre og spedbarn. (Møre og Romsdal Sp)

I Noreg har me ein låg spedbarnsdødelegheit, noko me alle er takksame for. Det har ikkje kome av seg sjølv, men fordi me har ein av verdas beste svangerskaps- og fødselsomsorg. Det vil me framleis ha her i landet. I media har me den seinare tida fått med oss at mange sjukehus her i landet har planar om å skrive ut dei som har fødd etter berre 6 timar. Liggetida i norske fødeavdelingar har gått ned frå 3,2 til 2,7 døgn. Planen er at kommunejordmødrene skal kome heim til dei nye familieane i løp av dei fyrste to døgn.

I kommunenoreg er det i dag stor mangel på jordmødrer. 360 jordmødrene skal følgje opp 60 000 fødande kvinner årleg. Det seier sjølv at tida vert knapp til kvar familie. Etter ein fødsel er kroppen i ubalanse, det er uforsvarleg å sende nokon heim etter 6 timar utan forsvarleg oppfølging av fagfolk i heimen. Så kort tid etter ein fødsel er ikkje amminga alltid komen i gong, og det kan vere andre omsorgsoppgåver heime som også kan vere krevjande. Aldri er ein så sårbar og usikker som etter ein fødsel. Særleg etter fyrste barn, men to fødselar er aldri like, ikkje når ein får tredje eller fjerde heller.

Fagfolk anslår at ein må tilføre 6-700 nye jordmødrer for å følgje opp familieane i heimen. Før dette er på plass er det ikkje forsvarleg med kortare liggetid på sjukehusa.

Senterpartiet i Møre og Romsdal støttar jordmødrene i Jordmorforbundet/NSF og Den Norske Jordmorforeining i at det trengs ein nasjonal opptrappingsplan for jordmødrer.

Stopp nedbyggingen av fødetilbudet i landet vårt (Hedmark Sp)

Hedmark Senterparti er kritisk til den generelle sentraliseringen og nedbyggingen av fødetilbudet rundt om i Norge. Vi har de siste 30 år sett en nær halvering av antall steder med fødetilbud. I dag er presset mot sentralisering og en samtidig nedleggelse av antall fødesenger en utfordring for fødestedene. Dette rammer fødende kvinner og nyfødte barn. Det medfører at det er en økning av fødsler langs vegen, noe som er en stor belastning for den fødende.

Konsekvensene av nedbyggingen, omorganiseringene og sparetiltakene er, i tillegg til et travelt miljø på de store fødeavdelingene, at den fødende føler seg lite ivaretatt, blir stresset og utrygg, og blir sykeliggjort. Det kan gi mer spenning, mer adrenalin og økt blodtrykk, som i sin tur kan komplisere fødselsforløpet og medføre økt bruk av fødselsstimulerende medisiner, økt epiduralbruk og krevende fødsler, av og til med keisersnitt som resultat. I tillegg er det i effektiviseringens og innsparingens ånd, et økende press mot kortere liggetid etter fødselen

Hedmark Senterparti mener, i likhet med Den norske jordmorforeningen, at små avdelinger med en-til-en-omsorg, dvs. jordmor som følger tett forløpet for hver enkelt fødende, skaper en trygg og god situasjon og gir den beste opplevelsen for den fødende. Det normale fødselsforløpet er det mest vanlige, men det må legges til rette for det! Slik utviklingen går, risikerer vi å komplisere de normale fødslene på grunn av ytre utrygge og urolige forhold. Dette er en uholdbar utvikling!

Hedmark Senterparti at:

- Nedbyggingen av fødetilbudet i landet vårt må stoppes
- Et differensiert og desentralisert fødetilbud er viktig å beholde
- Å redusere antall normalfødestuer ved de store sykehusene og normal-fødeavdelinger ved de mindre sykehusene er feil veg å gå.
- Liggetid etter fødsel må sikre mor og nyfødt ro og stabilitet til å meste hverdagen etter hjemkomst

Nei til Høies 'Fast Track' for fødende. (Rogaland Sp)

Rogaland Senterparti krever at det nye universitetssykehuset på Ullandhaug blir bygget med tilstrekkelige fasiliteter og kapasitet innen barseltilbud. Vi mener den foreslåtte løsningen som legger opp til at kvinner som hovedregel skal utskrives 6-8 timer etter fødsel ikke er akseptabel for mor og barns helse.

De første timer og døgn er avgjørende for mor og far sammen med det nye barnet. Nye fasiliteter i helse-Norge må ta høyde for at behovene vil være ulike for ulike familier. Valgfrihet er viktig for familier i denne situasjonen.

10. Skule, fritidsklubb og utdanning

Godt skuletilbod i heile fylket (Sogn og Fjordane Sp)

Årsmøtet i Sogn og Fjordane Senterparti vil ha eit breitt og godt tilbod i vidaregåande skule over heile landet slik at flest mogeleg får høve til å bu heime medan dei tek vidaregåande utdanning. Skal alle få eit slikt utdanningstilbod må det leggjast til rette for dette. Om regjeringa får gjennomslag for sitt forslag om fritt skuleval i vgs, vil det vere øydeleggande for gode lokale utdanningstilbod i heile landet.

Forslaget gir rett til fritt val av skule over fylkesgrensene, og elevane kan difor søke uavhengig av geografi. Det gjev også rett til gjesteelevgaranti og at fylket får ei finansieringsplikt dersom ein elev får skuleplass i eit anna fylke, sjølv om heimfylket har eit tilsvarende tilbod. I hovudsak vil ein utvida rett gjennom fritt skuleval mest truleg vil føre til mindre elevar i eigne tilbod og ein vesentleg auke i kostnad til gjesteelevar. Fylka kan få dimensjoneringsutfordringar for undervisningstilbodet om mange vel skular utanfor fylket. Det gjeld særleg distriktsfylke med relativt lågt elevgrunnlag og lange avstandar og mange hybelbuarar.

Fylkeskommunen er avhengig av forutsigbarheit for å behalde eit mangfaldig og desentralisert tilbod. Fritt skuleval gir friare flyt av elevar i fylka som kan føre til både kapasitetsmangel og elevmangel avhengig av kva skular som er regna som attraktive og ikkje. Når fylka no også blir til større regionar, vil denne skeivfordelinga bli tydelegare.

Konsekvensane av fritt skuleval kan bli at skuletilbodet forsvinn frå distrikta og at det oppstår A- og B-skular. Om elevar vel seg vekk frå dei lokale skulane, vil elevgrunnlaget enkelte plassar verte for tynt til at skuletilbodet kan oppretthaldast. Dette vil gå utover dei elevane som ønskjer å gå på dei lokale skulane, eller dei som ikkje har mogelegheit til å flytte på hybel, og at elevane med dei svakaste karakterane vert tvinga til å flytte på hybel. Moglegheita til å kunne gå på skule og ha eit skuletilbod i nærleiken av der ein bur er grunnleggande viktig. Det er nettopp denne fridomen «fritt skuleval» truar.

Årsmøtet i Sogn og Fjordane peikar på at det i nokre tilfelle er geografiske tilhøve som gjer at elevar ikkje får gå på skulen som ligg nærast heimen. Dette gjer at desse får lengre reiseveg enn dei kunne hatt. Senterpartiet meiner difor at det er rimeleg at elevar som er nærare skular i andre fylker, bør kunne nytte seg av det næraste tilbodet. Sogn og Fjordane har gode erfaringar frå avtalar med andre fylke for elevar i slike område, og desse avtalane må vidareførast og nyttast aktivt.

Årsmøtet i Sogn og Fjordane Senterparti seier som hovudregel nei til fritt skuleval, men er samstundes opptekne av fleksibilitet for å sikre gode lokale løysingar og at eleven får gå på skule i sitt nærmiljø.

Finansiering av lokale utdanningsentre (Hedmark Sp)

Hedmark Senterparti mener at lokale utdanningsentre må sikres en offentlig, forutsigbar finansiering. Utdanningsentrene er verktøy for å distribuere utdanningstilbud ut til hele landet på en god og effektiv måte. Dersom vi ønsker utdanning og kompetanseheving for hele landet gjennom hele yrkeslivet, må det legges til rette for en forutsigbar drift. Flere av landets utdanningsentre er sårbare med hensyn til økonomi.

I forbindelse med regionreformen sier Kunnskapsdepartementet at de har som mål at fylkeskommunene skal få en sterkere kompetansepolitisk rolle. Departementet mener videre at vurderinger knyttet til offentlig medfinansiering av studiesenter, regionale kurs- og kompetansesentre, kunnskapspark og lignende aktører som arbeider for tilrettelegging av opplæringstilbud i tråd med regionale behov, best blir gjort regionalt. Utredningsarbeidet som skal vurdere ansvaret for studiesentrene vil først bli ferdig for å kunne tre i kraft fra 1.1.2020. Det vil bety usikkerhet for studiesentrene fram til da, og mulig nedleggelse av enkelte. Hedmark Senterparti mener dette er svært uheldig. Regjeringen må sikre finansiering av studiesentrene fram til ansvar og rammer for studiesentrene er avklart.

Styrk landbruksutdanningen! (Buskerud Sp)

Stortinget har et vedtatt mål om å øke matproduksjonen i Norge. Dette samtidig som klimaendringene utfordrer evnen til matproduksjon nasjonalt og i enda større grad internasjonalt. Vi er også inne i en tid med store, teknologiske fremskritt som vil endre landbruket fremover. Det vil gi bøndene muligheter, men også utfordringer. Vi mener et bærekraftig landbruk må basere seg på lokale ressurser for å kunne møte disse utfordringene, hvor lokal foredling og kortreist mat er viktige elementer.

Landbruksutdanningen har over lang tid vært under stort press. Den er blitt betydelig svekket, og flere fylkeskommuner vurderer å kutte tilbudet. Det er i dag ca 1200 gårdsoverdragelser i året, men det utdannes bare halvparten så mange agronomer. Buskerud er ikke noe unntak, der det nå er bare Rosthaug videregående skole igjen i tillegg til skogskolen i Saggrenda. Det er mangelfulle muligheter for husdyrpraksis, mens linjer for hest og anleggsgartner ser ut til å ha høyere prioritet.

Vi mener landbruksutdanningen må styrkes for å gjøre den attraktiv for ungdom, skape sterke landbruksmiljøer, sikre bærekraftig matproduksjon og utdanne agronomer som skal takle framtidens krav til driftsledelse i de endringer vi ser komme. I tillegg går mange inn i landbruket i voksen alder.

Framtidens matproduksjon avhenger av landbruksutdanningen vi har i dag.

Derfor ønsker Buskerud Senterparti:

- at staten må inn med direktetilskudd til videregående utdanninger innen naturbruk, og Landbruks- og matdepartementet bør få en mer aktiv rolle i forvaltningen av disse skolene.
- Å sørge for et bedre tilbud til voksne som ønsker å utdanne seg til agronom eller gartner.

Masterutdanning i medisin, jordmor og rettsvitenskap til UiS. (Rogaland Sp)

Rogaland er i omstilling for ei framtid hvor vi må ha flere bein å stå på. Som et ledd i en slik omstilling må også Universitetet i Stavanger tilby et større mangfold av utdanninger.

Senterpartiet vil derfor jobbe for at flere nye studietilbud skal tilføres Universitetet i Stavanger, i første omgang programmene klinisk medisin, mastergrad i rettsvitenskap og jordmorutdanning.

Rogaland Senterparti har videre forventning om at regjeringen, ved vår nye statsråd for høyere utdanning, sørger for at den økonomiske skjevfordelingen mellom de nye og gamle universitetene rettes opp.

Friskoler skal godkjennes lokalt. (Rogaland Sp)

Årsmøtet i Senterpartiet i Rogaland ber stortingsgruppa ta initiativ til følgende endringer i friskoleloven:

- At kommunene og fylkeskommunene får godkjenningsmyndighet ved etablering av friskoler og utvidelse av plasser.
- En gjennomgang av finansieringsordningen og skyssordning for friskolene for å unngå at den offentlige fellesskolen rammes økonomisk.

Det er fortsatt slik at 96 prosent av alle grunnskoleelever i Norge går på offentlig skole, men de siste ti årene har andelen friskoler ifølge SSB økt med rett i overkant av 50 %. Aldri før har flere barn gått i friskoler. Mange kommuner har mot sin vilje en friskoleandel på 10-15 %. Kommunene og fylkeskommunene har uttalerett ved etableringer av friskoler, mens Utdanningsdirektoratet godkjenner dette.

For Senterpartiet er det grunnleggende at vi har en sterk og god fellesskole for barna våre. Dersom samfunnets desidert viktigste fellesarena blir mer oppdelt, frykter vi at det vil skape større sosiale og faglige forskjeller. Opprettelse av nye friskoler tapper finansieringen av den offentlige fellesskolen gjennom trekk i rammeoverføringen til kommune og fylkeskommune.

Kommunene/fylkene har også ansvar for organisering, administrering og dekning av skyssutgifter for friskoleelever innenfor kommunen. Dette forsterker tappingen av finansieringen av den offentlige fellesskolen.

Senterpartiet vil betre utdanningstilbodet for unge i Møre og Romsdal.

Vi vil satse på utdanningar med lokal eigenart. I Møre og Romsdal kan det til dømes gjelde fag retta mot dei maritime og marine næringane.

Senterpartiet i Møre og Romsdal meiner det særskild bør satsast på fleire vidaregåande skular med linje for naturbruk – «blå linje», og at det vert oppretta fleire klassar der søkinga er stor. Dette kan vere med på å styrke rekruttering og sikre fagkompetanse innanfor marin næring i heile fylket.

Lærlinger er en ressurs! (Buskerud Sp)

Høsten 2017 sto seks av ti lærlinger uten lærlingplass. Det er viktig at man følger opp den satsningen som har vært på yrkesfag med lærlingplasser til de som da velger disse studieløpene. Lærlinger er en ressurs som burde benyttes bedre, og ikke sees på som en byrde for bedrifter. Lærlingplassene må også ha en viss relevans til lærlingenes studieløp slik at de får muligheten til å tilegne seg de nødvendige fagkunnskapene de trenger.

Buskerud Senterparti vil:

- styrke samarbeidet mellom videregående skoler og næringslivet for å få bedre sammenheng mellom arbeidsmuligheter og skoleplasser.
- at det skal jobbes hardere for at alle lærlinger skal få lærlingplass relevant for sin studieretning.
- tilby flere alternative studieløp på yrkesfag, som for eksempel vekslingsmodellen, for å få ungdom tidligere ut i praksis.
- kreve minimum 2 lærlingplasser per 1000 innbygger i kommunene, og 3 lærlingplasser per 5000 innbygger i fylkeskommunen.
- tilbyder og underentreprenører som skal engasjeres i prosjektet, skal være godkjente og aktive lærlingebedrifter. Lærling(er) skal delta i arbeidet med utførelse av den aktuelle kontrakten. Etc. Unntak skal særskilt begrunnes.
- styrke rekrutteringa til verneverdige fag, gjennom bedre informasjonsarbeid samt å øke den økonomiske støtten til lærlingeplasser.
- gjøre det lettere å få godkjent praksis/lærlingeplass i utlandet, særlig innen bransjer som er små i Norge.

Nærskoleprinsipp i videregående skole (Vestfold Sp)

Vestfold Senterparti vil beholde Vestfold som et inntaksområde for videregående skolen.

I 2020 vil Telemark og Vestfold danne en ny region. I en ny og større region vil fritt skolevalg i hele regionen by på utfordringer for de videregående skolene i områder med få innbyggere. Dette kan føre til et sterkt press på noen skoler, fortrinnsvis i byene. De mindre skolene vil få utfordringer med å kunne opprettholde bredde i utdanningstilbudet, noe som kan føre til små fagmiljøer som igjen kan gå utover kvaliteten på opplæringen. I verste fall kan det føre til nedleggelse av skoler i områder med få innbyggere, noe som fører til lengre reisevei for elevene i Vestfold og Telemark fylke, muligens hybeltilværelse.

En utvikling mot lenger reisevei for elevene i distriktene vil også være uheldig med tanke på miljøet.

Samtidig er det viktig å sikre valgfriheten til elevene til å selv velge hva slags hverdag de ønsker. Det kan være mange grunner til å velge en annen skole enn nærskolen. For eksempel at man ønsker å møte et nytt miljø, enten grunnet mobbing eller fordi man har venner fra andre områder som man ønsker å gå på skole med. Det kan også være mer praktiske grunner, som at man driver med en fritidsinteresse utenfor skolen som ligger geografisk nærmere den ene skolen enn den andre. Faglige behov og ønsker må også ligge til grunn.

Telemark har i dag to inntaksområder for videregående skole, og Vestfold Senterparti ønsker en videreføring av dette i tillegg til å opprette et eget inntaksområde for Vestfold. Det vil da være fritt skolevalg innenfor inntaksområdet. Dette sikrer dermed valgfriheten til elevene som ønsker å søke seg til andre skoler enn den som er nærmest.

Bevar nærskoleprinsippet for videregående skoler i Trøndelag (Trøndelag Sp)

Senterpartiet ser verdien av å ha videregående skoler rundt om i hele fylket. Skolestrukturen i tidligere Nord- og Sør-Trøndelag har vært noe forskjellig, hvor det i nord har vært 11 skoler mens det i sør har vært 22.

I regjeringsplattformen som ble fremlagt i januar, foreslo Høyre, Venstre og Fremskrittspartiet å innføre fritt skolevalg i hele landet. Dette kan gi negative konsekvenser for enkelte elevgrupper, for eksempel vil de som har for svakt karaktersnitt kunne risikere å ikke komme inn på sin nærmeste skole.

Videre er også nærskoleprinsippet nøkkelen til en fortsatt desentralisert skolestruktur i Trøndelag. Blant annet slår en rapport fra Nord-Trøndelagsforskning fast at; *”Elevstrømmen etter en eventuell innføring av fritt skolevalg viser en sentralisering, spesielt mot Trondheim”*.

Det er i tillegg avgjørende for næringslivet i distriktene at man får rekruttert nok lærlinger fra den videregående skolen, noe et desentralisert skoletilbud og bevaring av nærskoleprinsippet vil oppfordre til. Dette gjennom at kjennskap til lokalmiljøene vil kunne bidra til rekruttering til arbeidslivet utenfor de sentraliserte områdene.

Videre må vi opprettholde IKT-løsninger som direktesender videovisning av undervisningen fra ett klasserom til flere andre klasserom. Slik vil elevene kunne få samme undervisning samtidig, selv om ikke alle er i samme klasserom.

Et eksempel på dette er Desentralisert kurs i landbruksfag for voksne, som i dag gjennomføres i et samarbeid mellom Skjetlein videregående skole og kommunene Oppdal, Tynset og Røros. 53 elever møter opp på de 4 klasserommene, eller kobler seg opp via Skype og får med seg undervisningen derfra.

Trøndelag Senterparti vil:

- Bevare nærskoleprinsippet i Trøndelag fylke, og gjennom dette opprettholde en desentralisert videregående skolestruktur.
- Opprettholde de nåværende skolene i Trøndelag, men være åpen for å endre linjetilbudet ved skolene i den hensikt å sikre rekruttering til næringslivet i hele fylket. Unntatt er den pågående prosessen med å realisere en felles videregående skole i Indre Fosen.
- Tilrettelegge for fleksibilitet innen valgfag, i den hensikt at alle studenter har tilgang på de fag en ønsker dersom nærskolen ikke har tilstrekkelig tilbud. Dette kan gjøres ved for eksempel nettstudier og IKT-løsninger som sikrer tilbud innen fjernundervisning.
- Legge til rette/arbeide for fleksible utdanningsløp slik at idrett kan kombineres med yrkesfag på alle skoler som har både idrett/ studiespesialisering og yrkesfag.

Bekjempelse av mobbing, mer enn bare skolens ansvar. (Telemark Sp)

Elevundersøkelsen for 2017 som ble offentliggjort i januar, viser at 6,6% av elevene opplever mobbing 2-3 ganger pr. måned. Det vil si over 50 000 elever totalt sett for grunnskole og videregående skole, og er en økning fra forrige elevundersøkelse. Selv om noe av forklaringen kan ligge i de nye retningslinjene i opplæringsloven (§ 9A), hvor det har blitt mer fokus på problemet, er likevel tallet uakseptabelt høyt.

I etterkant av offentliggjørelsen har alle et ensrettet fokus på skolen alene. Kunnskapsminister Sanner uttaler: -Det er helt avgjørende at skolene tar tak i mobbing på et tidlig tidspunkt.

Skolen har helt klart et hovedansvar for å hindre mobbing i skoletiden, og skal også jobbe forebyggende og holdningsskapende rundt temaet, men mobbing kan ikke forhindres uten bidrag fra resten av samfunnet.

Det er slik at mange av mobbesituasjonene oppstår utenfor skoletiden. Det være seg på håndballaget, fotballaget, i korpset, i sosiale medier eller andre arenaer. Disse konfliktene tar elevene med seg på skolen og dermed er det skolen som får problemet i fanget, og det blir forventet at den løser det.

Telemark Senterparti mener:

- Skolen kan ikke løse mobbeproblematikken alene, den er for kompleks for det.
 - Lag og foreninger må involveres i mobbesituasjoner i samarbeid med skolene.
 - MOT-programmet bør innføres som obligatorisk ved alle skoler og finansieres av staten.
 - Krav om minst to foreldremøter pr. semester i skolen, hvor alle foresatte møter, og hvor klassemiljø, skolemiljø, mobbing og nettvett er tema.
- Foresatte ER de som skal oppdra unger, skolen skal korrigere.

Lovbestemt fritidsklubb (Telemark Sp)

- Fritidsklubbens eksistens, styrt av kommunens velvillighet?
- Fritidsklubb er ikkje lovpålagt, og er derfor en sanneringspost i kommunenes budsjett, om den i det heile tatt har en egen post.
- Flere av nabolanda har lovpålagt fritidsklubber
- Kvalitet, gjennomføring, plassering og personell i ein fritidsklubb er veldig varierende. Står som regel i stil med satsinga/ økonomi av dei gjeldande kommuner.
- Ungdommen trenger ein lovpålagt fritidsklubb, der det settes strenge krav til både gjennomføring og kvalifiserte tilsette.

Bakdeler:

- Dette vil koste en god del.
- Få gjennomslag i Stortinget
- Ein del arbeid med å utarbeide lover og regler

Fordeler:

- mindre kriminalitet(slik som politireformen er, har politiet mye mindre lokalkjennskap og ressurser)
- fagpersonell som fanger opp ungdom som trenger hjelp/ rettleiding
- fagpersonell som er med på å utvikle og påvirker ungdommen
- Mer stolthet over yrket, og står lenger i jobben
- Ungdommer som faller utanfor skolesystemet, idrett osv har en plass dei blir fanga opp

Det er mange som står på barrikadene for å få fritidsklubber lovpålagt.

Trine Skei Grande /venstre gikk til val på at barne og ungdomskulturen skulle styrkes ved et kulturløft.

Og klarer vi å få til et felles løft for lovpålagt fritidsklubber, så får våres barn og ungdommer en mye tryggere oppvekst

Barnehager for barna eller pengekiester for de rike? (Telemark Sp)

Senterpartiet ønsker ikke en utvikling der en stadig større andel av barnehagesektoren eies av kommersielle konsern.

Barnehageloven krever at de private barnehagene ikke skal ha vesentlig lavere personalkostnader enn de kommunale. Kommunene som tilsynsmyndighet bør ha oversikt over andel lønnskostnader i alle ikke-kommunale barnehager. Det finnes en rekke eksempler på eiere rundt om i landet som har tjent seg rike på å etablere og drive barnehager.

Det er to hovedgrupper private barnehager, de ideelle og de kommersielle. De ideelle aktører er stiftelser eller foreldredrevne barnehager der målet er å gå i økonomisk balanse. De kommersielle har som mål å skape inntekt for eierne. I dag så virker det som om idealistene skvises ut til fordel for investorer, både nasjonale og internasjonale. I privatskoleloven er det totalforbud mot å ta utbytte. Dette bør også gjelde barnehageloven.

Senterpartiet vil:

- Kommunene som tilsynsmyndighet bør ha oversikt over andel lønnskostnader i alle ikke-kommunale barnehager.
- Senterpartiet vil arbeide for et lovverk som sikrer at midler bevilget til barnehagedrift skal gå til dette, og ikke til utbytte hos private eiere.

Skolemat. (Troms Sp)

Måltider i regi av skolen har vært diskutert i mange år uten resultat. Vi vet at i våre naboland har skolemat vært en selvfølge i alle år, mens vi i vår velferdsstat ikke har sett oss råd til dette.

Innføring av skolemat vil stimulere til økt bevissthet rundt viktigheten av et sunt kosthold, og et sunt forhold til mat i hele befolkningen. Dagens samfunn står ovenfor et økende problem med helseutfordringer i alle aldersgrupper. Forebygging er veien å gå, innføring av skolemat i grunnskolen er et tiltak med dokumentert effekt i denne sammenheng. Vi ser en rekke gode ringvirkninger i kommuner som har innført skolemat. Det er blant annet et tiltak som medfører at det generelle kompetansenivået i befolkningen rundt temaet ernæring og aktivitet økes.

Troms Senterparti vil derfor at tilbudet skal prioriteres og etableres som et fast tilbud i landets grunnskoler. Dette fordrer at staten må gi kommune-Norge økte overføringer og økonomisk handlingsrom. Innføringen av tilbudet skal ikke gå på bekostning av andre lovpålagte oppgaver. Følgelig er det avgjørende at kommunene gis spillerom til lokal utforming og tilpassing av tilbudet.

Høring om imamutdanning i Norge (Oslo Sp)

Oslo Senterparti vil ha fortgang i behandlingen av utredningen av egen imamutdanning i Norge. Som en del av integreringsforliket fra 2015, ble regjeringen pålagt å utrede mulighetene for en egen imamutdanning i Norge. Da regjeringen kom tilbake til Stortinget

med sin integreringsmelding sommeren 2016, var derimot dette punktet utelatt. I stedet for å arbeide videre med å gjennomføre Stortingets ønske, har kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen siden gjemt seg bak manglende engasjement i muslimske miljøer.

Oslo Senterparti mener at regjeringen må jobbe hardere med å forankre en slik utdanning blant muslimske miljøer i Norge, da det er særdeles viktig at en slik utdanning har legitimitet hos muslimske nordmenn. Det er Oslo Senterpartis oppfatning at Norge er tjent med et eget teologisk miljø for islam.

Ideelt sett burde en slik utdanning være forankret i og utformet basert på innspill fra en tverrmuslimsk plattform, som for eksempel Islamsk Råd (IRN). Gitt den interne situasjonen i IRN virker dette ikke realistisk i overskuelig fremtid. Det er derfor desto viktigere at norske muslimer finner nye samlende arenaer, og arbeidet med en imamutdanning vil kunne bidra til å skape en slik plattform. Oslo Sp mener derfor det er viktig å forhindre at prosessen mot en slik utdanning stagnerer.

Vi oppfordrer regjeringen til å initiere en bred høring for å finne en prosess og et innhold som sikrer at en imamutdanning får legitimitet. Videre bør man gjennom høringen avklare hvordan arbeidet bør legges opp på en best mulig måte, og om det eventuelt bør nedsettes et offentlig utvalg.

Høringen må gjennomføres på en slik måte at det i ettertid er mulig å identifisere en gruppe personer/organisasjoner som får mandat til å koordinere arbeidet etter en konkret tidslinje som munner ut i et produkt som kan danne grunnlaget for utformingen av imamutdanningen.

Oslo Senterparti vil:

Ha en høring med bred forankring blant organisasjoner med kulturell og religiøs tilknytning til islam og norske muslimer. Et mål for høringen må blant annet være å finne veien videre for prosessen og hvorvidt det skal etableres et utvalg for imamutdanning i Norge.

Den samiske skolen (Finnmark Sp)

Senterpartiet er opptatt av fremtiden og barna! Barn skal ha en god skole der den Norske og Samiske skolen er likeverdige.

Dette må fremkomme i læreplanen hvor de samiske skolenes rettigheter og forpliktelser staten har i henhold til lover og konvensjoner. I læreplanenes overordnede del, er det samiske bare en segregert del, og fremstår ikke som et dokument som fremmer den samiske skolen. Den viser ikke til det særegne ved det samiske for å styrke elevens kultur og lokale forankring.

Senterpartiet vil ha en likeverdig samisk læreplan i alle fag, ikke bare faget samisk. Den samiske kulturarven skal finnes igjen i alle skolerelaterte dokumenter, undervisningsopplegg, nasjonale prøver og kartlegginger. Først da, vil samisk læreplan være likestilt med den norske. Senterpartiet må jobbe for at den samiske og norske skolen likestilles ved alle sider av skoleverket.

Ja til flere lærere også i Nord-Norge! (Nordland Sp)

Det har lenge vært diskutert om kompetansekravet for lærere med tilbakevirkende kraft skal gjelde. Mange har engasjert seg for å få endret dette vedtaket.

Den 13. februar skal denne saken opp i Stortinget på nytt. Nordland Senterparti ber om at vedtaket om tilbakevirkende kraft oppheves. Innføringen av kompetansekrav for alle lærerne med tilbakevirkende kraft, førte til at 30.000 lærere ble avskiltet. På toppen av det hele innførte regjeringen, med hjelp fra KRF, en lærernorm der det innføres en maksimumsgrense for antall elever pr lærer. Hvor skal lærerne hentes fra?

Kunnskapsdepartementet anslår at Nord-Norge vil ha behov for 4000 lærere for å erstatte ufaglærte og lærere som går av med pensjon de neste ti årene. I følge tall fra NRK vet vi også at en av fire lærere jobber i andre yrker. Den nye ministeren for forskning og høyere utdanning uttaler i samme artikkel at det er en utfordring, spesielt i nord, med å få nok lærere.

Når vi vet hvor mange dyktige lærere med lang erfaring vi har i skoleverket, vil første steg på veien være å anerkjenne den gode jobben de gjør hver dag, ved å gi dem yrkesstoltheten og tryggheten tilbake i form av å oppheve vedtakets tilbakevirkende kraft.

Årsmøtet i Nordland Sp vet at for å sikre godt læringsutbytte hos elevene, trengs det lærere som er faglig og pedagogisk sterke og trygge i undervisningssituasjonen. Senterpartiet ønsker å redusere rapporteringsbyrden og møtevirksomheten for læreren. Samtidig må kommunen som skoleeier må sørge for at ikke-kvalifisert personale i skolene får tilbud om å ta relevant utdanning for å få formell kompetanse.

Den bemanningsreformen som nå er skissert vil øke behovet for flere lærere. Da må vi sørge for at vi har utdannede lærere i disse stillingene. Det er derfor viktig å gi lærerne stabile forutsigbare rammevilkår. Vi vil gjøre det attraktivt å være lærer slik at de gode lærerne som har forsvunnet til andre yrker igjen kommer tilbake til klasserommet. Fra Universitet i Tromsø ser vi av undersøkelser at flere med masterutdanning som lærere velger bort læreryrket. Vi må mobilisere de som er utdannet lærere, men som ikke jobber som lærere

Årsmøtet i Nordland Sp vil arbeide for å opprettholde og videreutvikle lærerutdanningen i landsdelen. Vi vil arbeide for å reversere kravet om 4 i matematikk for å komme inn på lærerutdanningen. Vi vil sikre at elevene møter en faglig dyktig pedagog i klasserommene. Da er første steg på veien å reversere vedtaket om tilbakevirkende kraft, samt å opprettholde utdanningsmuligheter og legge til rette for å øke kompetansen hos de som har behov for det.

11. Flyktning- og integreringspolitikk

Ein human flyktningpolitikk (Sogn og Fjordane Sp)

I Senterpartiet sitt verdigrunnlag står fylgjande: «Hvert menneske er unikt og uerstattelig, og menneskeverdet er ukrenkelig og overordnet andre verdier.» Årsmøtet i Sogn og Fjordane Senterparti ønskjer ein meir human flyktningpolitikk, der vi beskyttar dei svakaste på flukt. Vi veit at det på verdsbasis er eit historisk høgt tal menneske som er på flukt frå krig, matmangel og klimaendringar.

Senterpartiet vil føre ein ansvarleg og anstendig flyktning- og asylpolitikk som byggjer på dei internasjonale forpliktingane våre, humane tradisjonar, den nasjonale kapasiteteten vår og tilrådingar frå FNs høgkommisær for flyktningar.

Menneskerettar og ratifiserte avtalar skal respekterast, og spesielt skal menneskerettane til barn og unge vernast om. Dagens asylreglar for opphald på humanitært grunnlag femnar ikkje om barn med psykiske lidningar som til dømes alvorleg autisme. Slike diagnosar blir difor ikkje tatt omsyn til i vurderinga av asylsøknadar på humanitært grunnlag, slik tilfellet er for vaksne med psykisk sjukdom. Dette gjer at psykisk sjuke barn i dag ikkje har same vern som vaksne.

Årsmøtet i Sogn og Fjordane Senterparti ber regjering og Stortinget sørge for at Norge følgjer opp forpliktinga vår i Barnekonvensjonen, og endrar regelverket slik at det også omfattar psykiske lidningar hjå barn.

Norge skal ta imot flere overføringsflyktninger (Oslo Sp)

Kommuner rundt i hele landet har bygget opp kompetanse på å ta imot flyktninger, og ønsker å bosette flere. Samtidig kommer det færre flyktninger til Norge. Asylmottak og kompetansemiljøer legges ned i rekordfart.

Det har aldri vært så mange mennesker på flukt som det er nå. FN har bedt Norge om å ta imot flere flyktninger og slik bidra i den internasjonale dugnaden for å gi flyktninger trygge hjem. Norge har ressursene til å stille opp. Kommunene står klare.

Kommunenes Sentralforbund (KS) tar til orde for at kommunene har kompetanse og kapasitet, og at Norge bør vurdere å øke antall overføringsflyktninger. Tillegg 1:

Vi mener det vil være god distriktpolitikk å bosette flere flyktninger i kommuner som ønsker det. Dette vil skape arbeidsplasser, samt generere aktivitet og utvikling som er viktig for de ulike lokalsamfunnene. 12 frivillige organisasjoner har tatt til orde for at Norge bør ta imot 5000 overføringsflyktninger i året. Tillegg 2:

Senterpartiet har programfestet at vi vil føre en anstendig og ansvarlig flyktningpolitikk, og som del av dette, «prioritere kvoteflyktninger gjennom FN». Å hente overføringsflyktninger til Norge innebærer å hjelpe mennesker som allerede er på flukt.

Senterpartiet bør gå inn for å foreslå en økning i antall overføringsflyktninger utover de 2 120 som regjeringen har foreslått i statsbudsjettet for 2018.

Senterpartiet mener at Norge skal ta imot flere overføringsflyktninger gjennom FN enn det regjeringen foreslår, og at antall overføringsflyktninger bør være opp mot 5000 pr. år.

Tillegg:

1: <http://www.ks.no/fagomrader/helse-og-velferd/flyktninger/bosetting/ks-anbefaler-regjeringen-a-oke-antallet-overforingsflyktninger/>

2: <https://www.vg.no/nyheter/meninger/flyktningkrisen-i-europa/en-dugnad-for-flyktningene-vi-ikke-lenger-ser/a/24150022/>

Gratis idrett i utsatte bydeler/områder av Oslo (Oslo Sp)

Andelen av det som klassifiseres som økonomisk fattige familier i Oslo stiger. For eksempel lever to av tre barn på Nedre Tøyen, og godt over halvparten av barna i tre nabolag i bydel Gamle Oslo, i fattigdom. Tillegg 1:

Dette fører bl.a. dessverre til at mange barn ikke får mulighet til å delta på vanlige fritidsaktiviteter på linje med andre barn.

Dette kan f.eks. underbygges av en artikkel fra NRK hvor Oslo Idrettskrets er bekymret for «...at idretten er i ferd med å bli et tilbud til de ressurssterke ved at kostnader er et hinder for deltagelse.»

Også Leon Bafondoko (Landsrådsmedlem i Røde Kors Ungdom) har tidligere i et leserinnlegg på NRK Ytring ropt et varsku for at «...når prisen for å ha barn på fotballtrening blir for høy, vil mange falle utenfor» Tillegg 2:

I tillegg til de helsebringende gevinstene idrett har, er også idretten er en svært viktig arena for bl.a. integrering, sosialt entreprenørskap og personlige utvikling. Dette ble bekreftet ved at Aftenposten kåret Mohamed Fariss fra Sportsklubben Sterling på Tøyen til årets Osloborger 2017. Dette for arbeidet han og Sportsklubben Sterling gjør for ungdom med minoritetsbakgrunn.

På et folkemøte vedrørende Tøyenløftet 28. mai 2017, holdt en annen sportsklubb, Tøyen Sportsklubb, et av innleggene. Her fortalte man om det viktige arbeidet sportsklubben gjør for sitt nærmiljø. I tillegg til ulike idretts- og fritidsaktiviteter, driver også sportsklubben egen leder- og frivillighetstrening for medlemmer mellom 15 og 23 år.

Under innlegget fortalte også Tøyen sportsklubb om sine økonomiske utfordringer. Selv om medlemskontingenten er liten, var det mange barn og unge som ikke kunne delta da familien ikke kunne betale medlemskontingenten.

Oslo Senterparti vil:

Innføre, eventuelt videreutvikle, en refusjonsordning for idrettslag og foreninger i utsatte bydeler/områder av Oslo slik at medlemmer ikke trenger å betale medlemskontingent for å delta.

Tillegg:

1:

Oslos nabolag: Illevarslende forskjeller i barnefattigdom, Aftenposten, 12. august 2017, <https://www.aftenposten.no/osloby/i/1LJVB/Oslos-nabolag-Illevarslende-forskjeller-i-barnefattigdom>

2:

<https://www.nrk.no/ostlandssendingen/oslo-idretten-tar-oppgjor-med-seg-selv-1.13857731>

<https://www.nrk.no/ytring/idretten-har-blitt-for-dyr-1.13252669>

<https://www.aftenposten.no/osloby/i/a2PrpO/Mohamed-Fariss-er-arets-Osloborger>

Integreringshus på Grønland (Oslo Sp)

I fjor sommer ble avdeling B Oslo Kretsfengsel (Botsen) stengt, og 18 000 kvadratmeter står tomme. Det er staten som eier området. Oslo Senterparti mener dette er en gyllen anledning til å gi Grønland et løft gjennom et eget Integreringshus. Vi mener staten må stille bygget til disposisjon for Oslo kommune, som igjen bør få ansvaret for å sikre driften av et slikt hus.

Aktivitetene kan og bør spenne over et bredt spekter av prosjekter og aktiviteter der fellesnevneren er å skape møteplasser eller stimulere til samarbeid på tvers av etniske skillelinjer i Oslo.

Eksempler på aktiviteter kan være idrett, musikk, filmvisning, eksperimentering med nye medier, politisk aktivisme og debatt, frivillig språkopplæring og andre former for kulturuttrykk og frivillig arbeid samt oppstartslokaler for relevante små gründere i en planleggingsfase. Reintegrering for innsatte som er ferdig med soning, kunne også være en passende aktivitet i Botsen. Det ville vært svært positivt dersom noen av disse aktivitetene var spesielt tilrettelagt for asylsøkere som enten venter på, eller har fått avslag på, sin asylsøknad.

Ikke minst bør lokalene bør også huse en ungdomsklubb.

Oslo Senterparti vil:

- Arbeide for et integreringshus i Botsen
- Subsidiært, arbeide for et integreringshus på et annet dertil egnet sted i Oslo

Nei til returavtaler mot bistand (Oslo Sp)

Ett av handlingspunktene den nye regjeringeserklæringen er å «bruke Norges posisjon, blant annet som bistandsyter, til å sikre flere returavtaler». Dette er en dypt problematisk kobling.

Det er et viktig prinsipp at bistand skal være behovsdrevet og rettet mot å nå FNs bærekraftsmål om å utrydde fattigdom. Bistand skal ikke være et innenrikspolitisk virkemiddel for å score billige poeng hos velgerne. Vi risikerer å styre bistanden til land som ikke har like stort behov for bistand, bare fordi myndighetene der har inngått returavtale, mens folk som virkelig trenger hjelp ikke får det – fordi deres myndigheter ikke har inngått returavtale.

Det kan bli vanskelig å støtte dem som kritiserer og setter søkelys på regimer som driver systematiske menneskerettighetsbrudd i land som ikke har inngått returavtale. Frivillige organisasjoner er politisk uavhengige, og må kunne kritisere myndigheter. Vi kan risikere at interne kritikere knebles ved at land ikke vil inngå returavtale fordi myndighetene vet at det struper finansieringa til opposisjonen.

Det vil også skape uforholdsmessig mye merarbeid for organisasjoner i felt, noe det amerikanske kuttet til organisasjoner som driver opplysningsarbeid om seksuell helse, illustrerer. Skal vi for eksempel ikke støtte UNICEF hvis de velger å operere i land som ikke har en returavtale med Norge? Det er ikke godt donorskap å legge den type detaljerte føringer på de organisasjonene man velger å støtte.

En slik styring av bistandsmidlene vil også være vanskelig å håndheve. Over halvparten av norsk bistand går gjennom FN, og rundt 40 prosent til frivillige organisasjoner og andre nasjonale initiativ der Norge har begrenset innflytelse.

Dersom Norge skal bruke sin posisjon som bistandsaktør, mener Sp det vil være mer konstruktivt å sluse bistandsmidler til frivillige bevegelser som arbeider for menneskerettigheter og demokrati det aktuelle landet. Det er heller ikke grunnlag for å si at returavtaler er et effektivt virkemiddel for å få sende folk trygt hjem. Dette er også en uheldig sammenblanding av asylpolitikk og bistandspolitikk.

Oslo Sp mener bistandspolitikken skal være behovsdrevet og innrettet mot fattigdomsbekjempelse. Norge må avstå fra å bruke bistandsmidler for å oppnå innenrikspolitiske mål i Norge

12. Forsvar

Troms Senterparti krever styrking av Forsvaret, ved at målsettingen om 2 % av BNP til Forsvaret må stå fast! (Troms Sp)

Årsmøtet i Troms Senterparti mener at oppnåelse av 2%-målet er viktig for å sikre og trygge nasjonens suverenitet. Målsettingen for forsvars- og tryggingspolitikken er å hevde norsk suverenitet, sikre nasjonale interesser og trygge norsk territorium og våre havområder. Troms Senterparti vil ha et nasjonalt forsvar bygd på verneplikt og tilstedeværelse over hele landet.

PST slo i fjor fast at det sikkerhetspolitiske landskapet i Europa er blitt mer usikkert og uforutsigbart. Riksrevisjonen har også konkludert med at det ses på som særskilt alvorlig at hverken politi eller forsvar sikrer offentlige bygninger og installasjoner tilstrekkelig nok. Senterpartiet vil styrke det norske forsvaret for blant annet å møte de økte truslene.

Troms Senterpartiet ønsker å øke investeringene i Hæren og beholde dagens baser. BN2 på Skjold er et særskilt sentralt element i Brigade Nord (Norges eneste Brigade), og ivaretar viktige operative evner og kapasiteter. BN2 må derfor forbli en stående avdeling.

Troms Senterparti er sterkt uenig i at Bardufoss blir strippet for helikopteraktivitet. Regjeringens forslag om å samle NH90-helikoptrene på Haakonsværn til bruk på fregattene, er det samme som å legge ned 337skv. Når 334skv er flyttet til Haakonsværn, 337skv blir lagt ned og 339 skv flyttes til Rygge, blir Bardufoss sittende igjen med svært lite.

For Senterpartiet er et operativt og desentralisert heimevern, en viktig del av totalforsvaret. Senterpartiet vil derfor øke Heimevernet sin kapasitet, og beredskap. Samtidig som vi vil få sjøheimvernet på vannet igjen.

Senterpartiet var det første partiet som stadfestet 2% - målet innen 2024, i sitt program. Dette vil Troms Senterparti videreføre, sånn at Norge får et styrket forsvar, som kan ivareta norske interesser på land, luft og hav.

Troms Senterparti vil derfor:

- At Hovedbase for helikopter står fast, og at 337 og 339 skvadronen videreutvikles på Bardufoss.
- Øke det årlige inntaket av vernepliktige.
- Utrede oppretting av ny mobiliseringsbasert brigade i Norge.
- Styrke det norske forsvaret for å møte den økte trusselen
- Styrke heimvernet, og få sjøheimvernet på havet igjen.
- Nå 2%-målet innen 2024.

Forsvaret i nord må prioriteres! (Nordland Sp)

Den vedtatte langtidsplanen blir omtalt som en historisk satsning på Forsvaret.

Realiteten er at det satsningen ikke er en satsning men en nedbygging av Forsvaret.

Dette viser seg både gjennom at det brukes en lavere andel av BNP enn noengang noe som igjen går ut over evnen til å forsvare landet.

Særlig går dette ut over Forsvaret i Nord Norge.

Helikopter kapasitet i nord til hær og kystvakt prioriteres vekk. Baser nedlegges og flyttes. Dette medfører at viktig kompetanse forsvinner og evnen til å forsvare landet svekkes.

Det er en klar sammenheng mellom regjeringens manglende vilje til å satse på Forsvaret gjennom styrkning av forsvarsbudsjettet og den store svekkelsen av forsvarsevnen, spesielt i nord.

Vi ber om at det satses på en kraftig satsning på helikopter i nord til støtte for kystvakt og hær og at flyttingen av MPA miljøet stoppes før store deler av dette viktige kompetansemiljøet forvitrer.

13. Arbeidsliv

Et godt arbeidsliv for alle. (Møre og Romsdal Sp)

Senterpartiet i Møre og Romsdal er sterkt bekymret for arbeidslivets utvikling i Norge. Arbeidstakere i privat sektor har hatt reallønnsnedgang i flere år. Østutvidelsen av EU og stor arbeidsinnvandring til Norge har gitt hard konkurranse og i praksis lønnsnedgang for store grupper fagarbeidere i Norge. Fremveksten av vikarbyrå, likestilt med produksjonsbedrifter fra 2012 har forsterket utviklingen. Færre og færre arbeidstakere i Norge har fast ansettelse med lønn mellom oppdrag.

Vi støtter en nasjonal politikk, hvor arbeidstakere i Norge løser oppgavene nasjonen står ovenfor. Dette krever en helt annen holdning til EU/EØS og vi mener at en handelsavtale med EU tjener norske arbeidstakere best. En del tiltak er fullt mulig å gjennomføre også innenfor EØS, hvis det er politisk vilje til å bruke reservasjonsrett og reversere de verste konsekvensene av de fire friheter. I dette tilfellet «fri bevegelse av arbeidskraft». LOs tette bånd til AP har helt klart svekket arbeidstakernes interesser i perioden etter østutvidelsen av EU.

Senterpartiet i Møre og Romsdal peker på følgende moment som viktig for et godt arbeidsliv for alle.

- Sterkere lovverk mot arbeidslivskriminalitet.
- Alle arbeidstakere skal ha mulighet for å være omfattet av en landsomfattende tariffavtale.
- Europeiske pendlere skal alltid følge norske tariffavtaler eller bedre. Lønn skal utbetales til norsk lønnskonto, med full kontrollmulighet.
- Krever vikarbyrådirektivet av 2012 reversert.
- Støtter kampen til Fellesforbundet/LO i kampen mot EU/ESA for å beholde anstendig utetillegg, reise, kost og losjibestemmelser.
- Støtter kampanjene om heltidskultur med en lønn til å leve av.
- Reversering av endringene i Arbeidsmiljøloven 2013 – 2017.
- Senterpartiet støtter en sterk og partiuavhengig fagbevegelse.

Velorganisert arbeidsliv krever strengere arbeidsmiljølov (Buskerud Sp)

Buskerud Senterparti vil understreke behovet for faste ansettelser i norsk arbeidsliv. Et velorganisert arbeidsliv er forutsetningen for et trygt familieliv. Dette krever en strengere lovgivning enn i dag.

Arbeidsmiljøloven må derfor endres slik at:

- faste ansettelser defineres i loven som løpende og tidsubegrensa, med lovens regler for oppsigelsesvern, samt forutsigbarhet for et reelt stillingsomfang.
- bruk av midlertidige ansettelser reduseres og arbeidsmiljøloven § 14 - 9 (1) f strykes.
- bruk av innleie fra bemanningsforetak i henhold til § 14-12 innsnevres
- det skal bli umulig å bruke ansettelsesformen fast ansettelse uten lønn mellom oppdrag for bemanningsforetaka.
- kollektiv søksmålsrett gjeninnføres for fagforening som har medlem i en virksomhet som har leid inn arbeidsfolk fra bemanningsforetak
- Arbeidstilsynets adgang til pålegg og andre vedtak etter § 18-6 i arbeidsmiljøloven utvides og skal gjelde bemanningsforetak etter § 14-12, og likebehandling av lønns- og arbeidsvilkår ved utleie fra bemanningsforetak etter § 14-12 a.

Buskerud Senterparti ber Sps stortingsgruppe om å arbeide systematisk for at arbeidslivets parter kan støtte opp om disse nødvendige lovendringene.

14. Miljø

NVE må få meir pengar til flaumsikring. (Rogaland Sp)

Klimaet er i endring og me merkar det ved at ras og flaumar kjem med tettare mellomrom. Dette skaper utfordringar som storsamfunnet må ta innover seg.

Den nasjonale pengepotten som NVE skal fordela kvart år, er ikkje større enn det dei planlagde tiltaka kostar i Dalane.

Mange kommunale planar må settast på vent grunna uvissa om når flaumtiltaka vert sett i gang. For landbruket og resten av næringslivet er dette uholdbart.

Senterpartiet krev at Stortinget aukar pengepotten NVE får ved årets reviderte nasjonalbudsjett slik at planlagde tiltak kjem fortare i gang.

Nei til etablering av deponi på Raudsand (Møre og Romsdal Sp)

Primær- og turistnæringane er viktige satsingsområde for Nesset og nærliggande kommunar, Senterpartiet i Møre og Romsdal er redd deponi for farleg avfall kan ha ei negativ effekt på omdømmet. Omdømmet er ein av dei viktigaste faktorane for turistnæringa, havbruksnæringa og annan lokal matproduksjon.

Planane om deponi fører med seg betydeleg risiko for utslepp og forureining, både ved transport, mottak og permanent lagring i fjell. Det finst ingen garanti mot lekkasjar ved avfallshandtering på land og frå lagring i fjell over tid. Dette er ein alt for stor sjanse å ta! Vi må tenkje framtidsetta og sikre grunnlaget for levedyktige samfunn med naturbaserte næringar og bulyst. Vi må handle etter føre-var-prinsippet og seie eit klart nei til etablering av deponi på Raudsand.

Revisjon av vasskraftkonsesjonar – klassisk miljøvern (Telemark Sp)

Bakgrunn

I Noreg er det om lag 125-130 TWh med vasskraftproduksjon i eit normalår. Ved mange av dei eldre kraftutbyggingane er det heilt tørrlagte elver som gjev dårlige tilhøve for fisk og anna liv langs elver.

For å betre vassdragsmiljøet bestemte Stortinget i 1992, at konsesjonar kan takast opp til revisjon etter 30 år. Innan 2022 er det 3-400 konsesjonar som kan reviderast.

I praksis viser det seg at Olje- og energidepartementet er restriktive til å pålegge miljøvassføring.

Ved utbygging av nye vassdrag er det ein internasjonal standard for finansiering frå Verdsbanken om at miljøvassføringa bør vere på om lag 10 % av gjennomsnittleg vassføring.

Det er også i samsvar med det nivået som norske styresmakter har lagt seg på i konsesjonssaker dei siste 20 åra.

For regulanten vil ein auka miljøvassføring vera til å leve med. Det kan til dømes nemnast at Statkraft på 1950 og 1960 talet bygde ut Tokke/Vinje-vassdraget i Telemark. Forventa produksjon var då ca. 4300 GWh, medan gjennomsnittleg produksjon i dag er 5000 GWh, mao. ein auke på over 15 %. Det skuldast meir nedbør og meir effektive kraftverk.

Krav frå Årsmøtet i Telemark Senterparti

Senterpartiet i Stortinget bør kome med framlegg om at miljøvassføring i vassdrag ved revisjon bør setjast til om lag 5 % av gjennomsnittleg vassføring.

Distriktsvennlig klimapolitikk (Telemark Sp)

Senterpartiet har nærhet til folk og ressurser som et av sine hovedprinsipper og ønsker å bruke hele landet. Dette gjelder også i klimapolitikken. Når klimaet endrer seg blir også forutsetningene for å utnytte og forvalte ressursene naturen har å by på endret. Dette vil påvirke alle, uavhengig av hvor du bor, men de som bor og jobber tett på naturen vil også merke dette ekstra på kroppen. Skal vi lykkes i klimapolitikken er det helt nødvendig å forvalte de ressursene som finnes i distrikts-Norge. I klimapolitikken skal utkant-Norge være en viktig pådriver, ikke en bremsekloss.

· Karbonfangst og lagring må være et satsingspunkt i norsk klimapolitikk og må få tilstrekkelige bevilgninger til å kunne utvikle fullskala CCS-anlegg.

Transport

For at klimamålene skal nås må en stor andel av klimatiltaka tas innenfor transportsektoren. 30% av alle klimautslipp i Norge kommer fra transport. I mindre grad enn i urbane strøk kan en omstilling skje ved reduksjon av bilbruk og økt kollektiv transport. Derfor er elektrifisering og biodrivstoff en viktig del av løsningen for å få redusert utslippene i transportsektoren.

- Elbil skal være det prioriterte framkomstmiddelet for privatbilister og må fortsatt ha økonomiske fordeler.
- Gå imot avgifter på tunge elbiler som kan være hemmende for utvikling av distrikts- og næringsvennlige elbiler- og kjøretøy.
- Øke støtte til utbygging av elbilladenett over hele landet.
- Øke støtte betydelig til bensinstasjoner over hele landet som ønsker å bygge ut pumpeanlegg for biodrivstoff. Utbyggingsstøtte til mindre bensinstasjoner vil også gjøre det mulig for å være konkurransedyktige overfor stasjoner med variert drivstoff- og energitilbud i framtida.
- Strømnettet i Norge må bygges ut. Dette for økt bruks- og ladningskapasitet både for elbiler og annen bruk av elektrisitet som erstatning for fossil energi.
- Lyntog skal bli utbygd i Norge mellom de store byene som et miljøvennlig alternativ til innenlands flyturer, og for å gi et togtilbud til områdene mellom de store byene.

Jordbruk

Jordbruket står for omtrent 9% av klimautslippa i Norge og 70% av dette kommer fra metan- og lystgass fra husdyr og husdyrgjødsel. Senterpartiet mener det er grunnleggende viktig å produsere mat i Norge og vil at jordbruket skal kutte i klimagassutslippene uten å redusere produksjonen.

- Øke støtte til å bygge anlegg som kan omgjøre husdyrgjødsel til biogass og konsentrert gjødsel, både i storskala og for enkeltpersoner.
- Innføre økonomiske fordeler etter modell fra elbilfordelene for elektriske og biogassdrevne landbruksmaskiner.
- Innføre økonomiske fordeler for bønder som velger å bygge fjøs med tiltak for oppsamling av metangass
- Innføre stimuleringsordninger for solceller på låvetak.

Skogbruk

Skogen i Norge og skogbruket har en sentral rolle i klimasammenheng. Skogene våre binder hvert år en CO₂-mengde som tilsvarer halvparten av Norges samlede klimagassutslipp. Når produktene fra et bærekraftig norsk skogbruk erstatter olje, kull og betong er skogen et billig og effektivt klimaverktøy.

- Få på plass tilskuddsordning til produksjon av lauvtrefflis, og gjeninnføre energiflisordningen for uttak av grot fra hogstfelt til bioenergi.
- Alle offentlige nybygg skal hente anbud for massivtre/heltre.
- Videreføre tilskudd ved planting av skog.

Fjern 2,5 km kravet i lov om motorferdsel i utmark (Troms Sp)

Årsmøte i Troms Senterparti registrer at fylkesmannen i Troms ønsker å begrense kommunenes mulighet for skjønnsmessig vurdering om bruk av snøscooter til hytter hvor avstanden er under 2,5 km fra brøytet veg. En slik innskjerpelse vil i så fall stå i skarp kontrast til Regjering og Stortingets ønske om å minske byråkrati og styrke lokalt selvstyre, og framstår som uakseptabelt.

Årsmøtet i Troms Senterparti mener at kommunene er fullt ut i stand til å gjøre nødvendige skjønnsmessige vurderinger av forskriftens §5c basert på lokal kunnskap om topografi, sårbarhet og belastning på naturen.

Troms Senterparti krever at ovennevnte forskrift endres ved at minstekravet om 2,5 km fra bilveg fjernes. slik at statlige myndigheter sin overkjørsel av lokaldemokratiet stanses.

Hydrogen miljøindustri. (Nordland Sp)

Norge er i den spede begynnelse av det grønne skiftet. I begrepet det grønne skiftet så ligger det en forpliktelse for å finne en helt annen måte å tenke på ifbm. mulige utslipp til naturen.

Norge har et ansvar både for seg selv som nasjon og som del av en verden som er storforbruker av fossilt brennstoff.

Istedenfor å rygge inn i fremtiden og å protestere mot realitetene er det viktig å bruke denne muligheten til å tenke nytt. Og å bidra til bærekraftige løsninger som gir grønne muligheter og lønnsom industri.

Glomfjord industripark hadde frem til 1993 verdens største hydrogenproduksjon. Fabrikken ble lagt ned, men siden den gang har det kommet opp ny teknologi og bruksområder for hydrogen.

Samtidig som kravene til utslipp av klimagasser stadig blir strengere, går vi mot et samfunn som blir mer og mer energikrevende. Her kan Hydrogen kunne spille en viktig rolle som energibærer og supplement til bla. batteri, som energiforsyning til industri og transportsektoren, uten utslipp av klimagass.

I dag er det utviklet teknologi som gir et bruksområde for hydrogen på bla. biler.

Industrisamfunnet i Glomfjord jobber i dag for å etablere ny hydrogenindustri. Miljøet der har det som skal til for å frem produktet, med bla infrastruktur, kompetanse og ikke minst erfaring.

Men, for å lykkes i en slik satsing er det annen faktor som spiller inn, og det er tilgang til kunder/kjøper av produktet.

Her må det offentlige ta et ansvar, og her ligger det også en stor mulighet for Nordland og spesielt Bodø til bygge opp et mottaksapparat. Bodøs ambisjon for å bli ”arktisk miljøby” burde passe godt inn i en slik mulighet. Nordland fylkeskommune bør gå i front og legge til rette for å få for eksempel bussdriften, eller fergedrift over på miljøvennlig hydrogen som drivstoff.

Nordland Senterparti, ber om at fylkeskommunen, som et viktig bidrag til det grønne skiftet i Norge. Går sammen med næringen i fellesskap for å finne løsninger, slik at man kan bygge industri til produksjon av miljøvennlig hydrogen drivstoff i Glomfjord.

Skal vi drukne i plast? (Aust-Agder Sp)

Plastråstoff er billig og har gode egenskaper til mange formål. Det har ført til en sterk økning i bruk på bekostning av gjenbruk og minimering av for eksempel emballasjemengde. At det er billig, fører også til slutt at mye av det havner i naturen. Aust-Agder Senterparti ser med bekymring på dette. Plast brytes ikke ned naturlig og havner i næringskjeden med uante konsekvenser for dyr og mennesker.

Vi ønsker en handlingsplan med mål om å erstatte plastemballasje med mer miljøvennlige alternativer og å innføre regler som forbyr plastmaterialer der det finnes åpenbare miljøvennlige alternativ. Et eksempel er brøytestikker i plast, som heller kunne vært i tre.

15. Sentralisering og sentrumsutvikling

Styrk Kongsvinger SSB! (Hedmark Sp)

Senterpartiet vil ha flere statlige arbeidsplasser ut av hovedstadsområdet. Dette for å sikre en mer balansert lokalisering av statlige arbeidsplasser og for å styrke kunnskapsmiljøer utenfor de større byene. Som en del av Stortingsmelding 18 har Stortinget vedtatt at det skal flyttes kompetansearbeidsplasser ut av Oslo.

Senterpartiet mener at en styrking av Statistisk sentralbyrå (SSB) på Kongsvinger vil være et av de enkleste, mest hensiktsmessige og naturlige grepene Stortinget kan ta for å sikre balansert lokalisering av statlige arbeidsplasser. En ambisjon bør være å ha 60 % av de ansatte på Kongsvinger – mot 37,5 % i dag. I tillegg har Kongsvinger-regionen svært gode forutsetninger for å kunne ta i mot flere statlige arbeidsplasser.

Det er mange gode forutsetninger for å utvide og utvikle SSB Kongsvinger. SSB Kongsvinger har allerede flere sterke kompetansemiljø og fagmiljø. Avdelingen har vist ved flere anledninger at de er i stand til å takle nye oppgaver på en utmerket måte. SSB Kongsvinger samarbeider tett med Høgskolestiftelsen i Kongsvinger, som tilbyr studieretninger tilpasset SSB sine behov. Det er også kort reiseavstand fra Oslo / Gardermoen til Kongsvinger.

Moderniseringen av SSB vil kreve at det etableres et digitaliseringscenter for å hente og bearbeide data på en ny måte. Senteret vil tilrettelegge for at datagrunnlaget for statistikk heretter vil få en automatisert innhenting. Et slikt senter kan med fordel legges til Kongsvinger.

Hedmark Senterparti mener at Kongsvinger SSB må styrkes de nærmeste årene, og at dette bør skje gjennom at:

- SSB bør organiseres slik at Kongsvinger SSB får en viktigere rolle.
- 60 % av de ansatte bør være knyttet til Kongsvinger SSB.
- Nye funksjoner som skal etableres i SSB, legges til Kongsvinger.
- Digitaliseringscenteret legges til Kongsvinger

Det norske sentraliseringsparadokset (Hedmark Sp)

Norge står overfor et historisk paradoks – det norske sentraliseringsparadokset. Mens et historisk antall sentraliseringsreformer settes i verk, har mulighetene for desentralisering og bruk av hele Norge har knapt vært større. Gjennom politiske grep kan vi sikre teknologidrevet desentralisering av Norge.

Kostnadene og utfordringene knyttet til avstand i ferd med å reduseres betydelig. Om få år vil for eksempel selvgående biler ikke kun være en realitet, men tvert i mot være utbredt. Nye biler vil være forurensningsfrie og billige å kjøre. Dette forutsetter imidlertid utbygging av ladestasjoner i hele landet. Samtidig er det viktig at veinettet tilpasses, gjennom utbedring av flaskehals, merking av veibane mm.

Sterkere bredbånd og større bruk av forbedret teknologi for videokonferanser gjør at stadig mer arbeid kan gjøres over distanse. Dersom alle får like godt tilbud over hele landet. Norge må nå gjennomføre en fullstendig digitaliseringslikestillingsreform – vi må sikre like god mobil- og bredbåndsdekning i Tolga som på Majorstua.

Teknologisk utvikling legger til rette for ny produksjon og arbeidsplasser skapes i lokalsamfunn over hele landet. Gjennom lokal energiproduksjon kan stadig flere produsere energi og verdier ved sine hjem. Innenfor industrien ser vi blant annet at skrogbygging som tidligere ble flagget ut til lavkostland, nå tas tilbake til Norge ved hjelp av sveiseroboter. Hvitfisk som tidligere ble sendt til Baltikum, kan nå fileteres ved hjelp fra moderne fileteringsmaskiner ved lokalsamfunn langs kysten.

Teknologien åpner muligheter for ny vekst og arbeidsplasser over hele landet. Men den endrer ikke de grunnleggende sammenhengene for hva som er gode og trygge samfunn. Folk trenger fortsatt tjenester nær seg. Vi ser nå en svært uheldig utvikling der post, jernbane og andre velferdstilbud privatiseres. Distriktene er tapere når et kommersielt marked ikke er til stede. Lokalsykehus og tilstedeværende politi er avgjørende for å sikre trygghet i lokalsamfunnene. Det samme er lokalt brannvesen og heimevern. Sentraliseringsreformene fra dagens regjering kan bryte ned flere lokalsamfunn før man rekker å ta i bruk de store mulighetene som åpner seg.

Hedmark Senterparti vil:

- Utvikle innovasjonsprogrammer for offentlige servicetilbud som f. eks. for å sikre en opprettholdelse av gode servicetilbud i hele landet.
- Utvide virkeområdet for Merkur-program til å gjelde for eksempel bensinstasjoner hvor grunnlaget for salg er lite.
- Ta hurtiglading for el-bil inn i Merkur-programmet
- Investeringsmidlene for bredbåndsutbygging må økes til et helt nytt nivå.
- Utrede hva som skal til for å utnytte framtidens selvkjørende biler over hele landet med sikte på opprustning av veinettet
- Gjenopprette regionale styrer for Innovasjon Norge
- Det må opprettes en norsk industribank.
- Det må opprettes et nasjonalt senter med formål å spre teknologi innen automatisering i hele landet.

Desentraliser styringen av Oslo kommune (Oslo Sp)

Selv om Oslo liten by med korte avstander, er avstanden fra innbyggerne til de som tar avgjørelsene angående byens styre og stell svært stor. Det kan argumenteres for at avstanden er større en noen andre steder i landet, om ikke målt i antall meter så målt i organisatorisk avstand.

Det er derfor viktig at byens innbyggere får sterk kontroll over utviklingen i sitt eget nærmiljø. Dette vil ikke bare sikre en mer harmonisk utvikling av vår by, men også sikre et sterkere lokalt engasjement hos byens innbyggere. Dette lokale og personlige engasjementet er man videre helt avhengig av om Oslo fortsatt skal fortsatt være «Den store byen med det store hjerte»

Videre er det viktig med lokaldemokratisk kontroll av viktige offentlige oppgaver. I en by med over 650.000 innbyggere kan ikke denne lokaldemokratiske kontrollen besørges av et bystyre på 59 representanter. Bydelsutvalgene har dessverre svært liten makt i slike sammenhenger og den lokaldemokratiske kontrollen i bydelene blir derfor liten.

Oslos styre og stell bør derfor desentraliseres ned til Oslo bydeler, og Oslo Senterparti bør være den selvskrevne garantist for at dette skjer.

En slik desentralisering ville nødvendigvis føre til store endringer i måten Oslo Kommune organiseres på. Eksempelvis kunne dette være å legge ned store byomfattende etater (som [f.eks.](#) Sykehjemsetaten eller Undervisningsetaten) og overføre ansvaret til bydelene. Andre eksempler kunne være å flytte beslutningsansvar innen temaer som byutvikling ned til de berørte bydelene.

Vel vitende om at slik endring kan skape reaksjoner, debatt og har til dels store ringvirkninger, bes årsmøte om å fatte et prinsippvedtak som tydeliggjør at Oslo Senterparti faktisk ønsker en slik desentralisering av byens styre og stell.

Et slikt resolusjonsvedtak vil videre gi Oslo Senterpartis ulike utvalg og ledelse frihet til meisle ut et politisk grunnlag og politisk alternativ som tydeliggjør senterpartipolitikk i et organisatorisk byperspektiv.

Oslo Senterparti vil:

Oslo Senterparti ønsker gjennomgående endringer i hvordan makt og beslutningsansvar er fordelt i Oslo kommunes organisatoriske oppbygning. Endringen skal være til fordel for makten bydelene har, og på bekostning av makten som nå ligger i Oslo Kommune sentralt.

For å sikre lokalpolitisk kontroll, engasjement og medvirkning for byens borgere ønsker Oslo Senterparti på prinsipiell basis at alt det er formålstjenlig å desentralisere ned på bydelsplan, skal desentraliseres ned på bydelsplan.

Oslo Senterparti ønsker videre at et slikt prinsipielt standpunkt skal inkorporeres i ulike politiske program og standpunkt fram mot kommunevalget i 2019.

Lytt til innbyggerne i Tønsberg; nei til datalagringscenter på Tveiten (Vestfold Sp)

I oktober 2017 ble det kjent at Tønsberg kommune ville utrede datalagringscenter på Tveiten på Barkåker. Arbeidet med saken er preget av hastverk og manglende konsekvensutredninger.

I gjeldende kommuneplan er det aktuelle området regulert til LNF. Det planlagte datalagringscenteret på Tveiten vil ta 700 da – et område som er svært viktig for friluftaktiviteter for innbyggerne på Barkåker. Innbyggerne på Barkåker har vist stort engasjement mot datalagringscenteret i dette området.

Vestfold Senterparti mener innbyggerne må høres. Innbyggernes livskvalitet må settes i fokus, grønne arealer og et trygt lokalmiljø er viktig. Vestfold Senterparti vil si klart nei til datalagring på Tveiten. Samtidig ønsker ikke Senterpartiet å være negative til etablering av datalagringsentraler. Gulliåsen, som ligger inne i gjeldende kommuneplan i Tønsberg som fremtidig industriområde, kan være en alternativ plassering for en datalagringsentral. En slik plassering vil ikke berøre friluftsinnteresser i særlig grad.

Ikke alle vil bo i blokk! (Aust-Agder Sp)

I lengre tid har både sentrale og kommunale myndigheter arbeidet for å konsentrere bruk av arealer til f.eks. boligbygging. Dette går ut over bosettingen i distriktene.

Et av argumentene som blir brukt, er innbyggernes mulighet til å benytte seg av kollektivtilbud for å redusere forurensning ved transport. Selv om du bor i tettbygd strøk er det ikke gitt at du kan gå til arbeidsplassen din, og du har heller ikke noe krav på deg til å benytte det tilbudet som går forbi døra di.

Forurensning fra boligen kan, med dagens teknologi håndteres på en tilfredsstillende måte. Det kan i det store og hele være enklere å få orden på slike ting der det ikke er så tett med naboer at du må ha avtale med naboen om alt du skal foreta deg på utsiden av boligen. Dessuten kan også folk på bygda kjøre el-bil.

Vi ønsker at folk skal kunne velge hvor de vil bo. Dersom Norge skal kunne ta i bruk alle sine ressurser må det bo folk over hele landet. De som ønsker å bo spredt må også få den tilretteleggingen og respekten fra samfunnet som de fortjener. Vi vil peke på at de som velger å bo griskrendt, selv må bære kostnadene med vann, kloakk, vei og vedlikehold av dette.

Fornyelse i utkantområdene i form av nye boliger med barnefamilier er nødvendig for å hindre at bygdene blir gradvis avfolket. Alle trenger å høre til i et livskraftig samfunn.

Spredt boligbygging må tillates!

15. Diverse tema

Fordelingspolitikk – et av de viktigste politiske temaene! (Telemark Sp)

Telemark Senterparti mener at Senterpartiet bør, sammen med andre nasjonale og internasjonale organisasjoner, arbeide mer for at internasjonale selskap betaler skatt til de land hvor merverdien er skapt. Hvordan et land fordeler sin produksjon av varer, tjenester og kulturelle verdier mellom grupper og enkeltmennesker, er et av de viktigste spørsmålene innenfor politikk og samfunnsøkonomi.

World Inequality Report 2018 viser at en større del av inntektene og formuene i verden havner på færre hender i 2016 enn i 1980. Tendensen er enda sterkere i USA enn i Europa. Årsakene synes å være at kapitaleiere får en stadig større del av overskuddet i bedriftene enn det arbeidere gjør, og at bedriftene får stadig bedre skattebetingelser enn arbeidere gjør. Privatisering av offentlige tjenester medfører en utvikling i samme retning.

Land konkurrerer om å få bedrifter til å etablere seg ved å tilby lav skatt. Skatteparadis som Irland og Sveits gir lavere bedriftsbeskatning enn det øvrige Europa. Disse landene har også vekst i bokført brutto nasjonalprodukt som følge av at verdier som er skapt i andre land blir bokført og beskattet i disse skatteparadisene.

Denne utviklingen er politikerstyrt. Det ser nå ut som sentrale europeiske land tar opp problemet. Telemark Senterparti mener Senterpartiet bør støtte alle nasjonale og internasjonale initiativ for rettferdig skattlegging og fordeling av verdens verdiskaping.

Forbud mot import og omsetning av forfalsket merkevare (Buskerud Sp)

Det er pr i dag et forbud i flere Europeiske land mot import og omsetning av forfalsket merkevare. Bakgrunnen for dette er vern av produksjonsindustriens verdi og økonomisk vern av forbrukeren. Samtidig er det sentralt at kapitalen som genereres i dette markedet er sentral for en mengde ulovlige markeder. Eksempel på dette vil være narkotikakartell, menneskehandel, illegalt våpenmarked og ulike etablerte terrororganisasjoner. I den prosessen hvor disse produktene er det vanskeligstilte mennesker som blir brukt i denne prosessen.

Buskerud Senterparti går derfor inn for forbud mot import og omsetning av varer som fremstår som forfalskning av ekte merkevare.

Med likestilling i sentrum (Østfold Sp)

#metoo-kampanjen har vært en vekker for mange, og flere virker overrasket over hvordan menn i maktposisjoner tar seg til rette overfor unge kvinner, også i politikken. Kampanjen og diskusjonene den har medført forteller oss at det er et stykke til målet om full likestilling og likeverd mellom kjønnene. Senterpartiet mener at arbeidet for kvinners rettigheter må trappes opp.

For det er ikke bare seksuell trakassering som truer likestillingen i Norge. Vi lever fremdeles i en verden der det noen tar for gitt, må andre streve med. Både menn og kvinner møtes i dag med holdninger av i går. Holdninger som favoriserer maskuline fremfor feminine verdier og egenskaper, noe som påvirker både menn og kvinner negativt.

En mann risikerer å miste anseelse og fremgang på arbeidsplassen dersom han i samråd med sin partner tar ut mer av foreldrepermisjonen enn det myndighetene krever, fordi arbeidsgiveren forventer at menn skal prioritere jobben foran familien. Den samme arbeidsgiveren kan kvie seg for å ansette unge kvinner, på grunn av risikoen for høyt fravær og lang permisjonstid, forbundet med eventuelle barn.

Videre ser man at menn på landsbasis fremdeles tjener mer enn kvinner, noe som kommer sterkt til uttrykk både i de store og i de mindre kommunene i Østfold. For eksempel er den gjennomsnittlige lønnsforskjellen mellom menn og kvinner 150 000 kr i Askim og 138 000 kr i Fredrikstad! Dette tvinger familier til å ta livsvalg basert på tradisjonelle verdier, likestillingen blir for dyr for den gjennomsnittlige familien. Senterpartiet vil følge etter Island, som går frem som først i verden med lovfestet likelønn, et begrep Solberg-regjeringen ikke engang nevner i sin politiske plattform. Senterpartiet vil også legge til rette for en heltidskultur i arbeidslivet, slik at alle de som ønsker det får tilbud om heltidsstilling.

Østfold Senterparti skal være en klar stemme for like rettigheter for kvinner og menn. Vi skal sørge for at det gjennomføres et likestillingsløft i Østfold i samarbeid mellom næringslivet og det offentlige. Prinsipper som likelønn, likeverd og selvbestemmelse skal være en del av et stadig politisk fundament, og gjøre Norge til et godt, trygt og rettferdig land å leve i, slik at vi ikke vil trenge en kampanje som #metoo igjen.

Velferdsprofitørane i Norge må stoppest (Hordaland Sp)

Hordaland Senterparti vil ha slutt på at store kommersielle konsern skal tena pengar på drift av barnehagar, sjukehus, barnevern og sjukeheimar. Ideelle aktørar som driv slike tilbod i godt samarbeid med det kommunale og offentlege er positivt. Skattepengane våre skal gå til velferd, ikkje til private kommersielle aktørar. Fleire av desse selskapa har tilsette med både dårlege pensjonsordningar og låge lønningar. Låg bemanning er og eit generelt problem mange slike stadar. Mange av dei kommersielle selskapet er registrert i skatteparadis, dei arbeider for at samfunnet vårt skal gå frå ein fellesskapspolitikk til ein marknadspolitikk. Hordaland Senterparti ber om at Senterpartiet på Stortinget arbeider hardt mot denne utviklinga framover.

Forbud mot reklame for forbrukslån og kredittkortlån uten sikkerhet (Oppland Sp)

Slik det er i dag er det lov å markedsføre både kredittkortlån og forbrukslån aggressivt, både på lineære og digitale sendeflater. Reklamen spiller utelukkende på følelser og presenterer det som for mange er drømmelivet. Lån på opptil 500.000 kan gis uten sikkerhet og noen banker garanterer at pengene er på konto innen 24 timer. Situasjonen for kredittkort er den samme, der kredittkort med bruksgrense på 200.000 deles ut uten sikkerhet.

Mange banker opererer med effektiv rente opp mot 22%, og mange års nedbetalingstid. Det er høy lønnsomhet for forbrukslånbanker, forbruksgjelden utgjorde etter 1. kvartal 2017 90 milliarder kroner. Det i gjennomsnitt tilsvarer ca. 3% av husholdningenes samlede gjeld. Forbrukslån har de siste årene hatt en jevn økning, ca. 17% målt i utgangen av 1.kvartal 2017. I takt med veksten blir husholdningene mer sårbare og misligholdet øker. Forbrukslån brukes til formål som forbruksvarer, reise, nedbetaling av annen gjeld, buffer, oppussing av bolig, kjøp av bolig og andre formål.

4. april 2017 vedtok regjeringen det de omtalte som omfattende innstramninger ovenfor bransjen med virkning fra 1. juli 2017. Oppland Senterparti mener dette ikke har virket! Som et bidrag for å få ned forbruksgjelden og styrke privatøkonomien i norsk husholdning, vil vi regulere lover og forskrifter for markedsføring av forbrukslån og kredittkortlån.

Vi ønsker følgende regulering:

- Forby reklame for forbrukslån uten sikkerhet både på lineære og digitale sendeflater, på lik linje med reklame for alkohol.
- Forby reklame for kredittkort både på lineære og digitale sendeflater, på lik linje med reklame for alkohol.
- Sette strengere krav til hvem som kan få forbrukslån og kredittkort med store bruksgrenser uten sikkerhet.

Innfør fjelloven (Troms Sp)

Fjellova gjelder for hele landet unntatt for Nordland og Troms. For Finnmark gjelder loven om Finnmarkseiendommen.

Lokal forvaltning av utmarka er en vesentlig del av det lokale selvstyret gjennom lang tid. Dette sikrer at avkastningen kan bli balansert og komme lokalsamfunnene til gode. Det er urimelig at loven ikke skal gjelde for Nordland og Troms. Etter at Troms og Finnmark slås sammen til en fylkeskommune og et fylke blir denne urimeligheten klarere og sterkere.

Årsmøtet i Troms Senterparti ber om at fjellova blir innført snarest og senest med innføringen av den nye fylkeskommunen Troms og Finnmark.

Dette kan skje ved at det etableres fjellstyret i henhold til fjellova § 3 første ledd. Fjellstyret skal administrere bruken av allmenningsrettighetene på statsgrunn i henhold til fjellova 3 andre ledd.

Fjellstyret skal i henhold til fjellova § 11 disponere en fjellkasse der de inntekter som følger av fjellova skal inngå. På denne måten vil det lokale selvstyret styrkes når det gjelder utmarksressursene.

Troms Senterparti mener det er en målsetting at de inntekter som staten mottar gjennom Statskog fra bruken av utmarksressursene skal tilfalle fjellstyret til beste for lokalbefolkningen.

Krav om unntak av funksjonelt skilje for lokale kraftlag (Hordaland Sp)

Hordaland Senterparti krev at små kraftselskap med under 30.000 kundar vert unntatt kravet om funksjonelt skilje.

- Det er ingen grunn til at norsk lovgjeving skal vera strengare enn den europeiske, som kun har krav om skilje for selskap med meir enn 100.000 kundar. EU har sjølv vurdert at eit slikt krav vil vera unødvendig byråkratiserande og dyrt. Auka kostnader vil mellom anna medføra eit lavare grunnlag for utbytte til eigarkommunane. Hordaland SP meiner difor kravet vil gå utover velferdstjenesta i kommunane.
- Kravet om skilje vil forhindra ledelsen i mindre kraftselskap frå å bruka ressursane der det er mest føremålstenleg. Til dømes ved feilretting under dårlege vêrtilhøve. Det funksjonelle skilje innebær at ledelsen i kraftselskapet ikkje kan ha leiande stillingar i nettselskapet.
- Kravet om funksjonelt skilje for alle selskap vil sansynlegvis medføra eit aukande konsolideringspress på lokale kraftselskap, og dermed større sentralisering av eigarskapet på både produksjon og distribusjon. Dette vil ha uheldige konsekvensar for den lokale beredskapen, og tap av kompetansearbeidsplassar i distrikta. Responstida i distrikta vert lengre ved straumbrot, og byar og tettstader vert prioritert.

På bakgrunn av dette krev Hordaland Senterparti at Stortinget gjev frita for selskap med under 30.000 kundar frå kravet om funksjonelt skilje.

Bokbåten Epos til heile det nye storfylket! (Hordaland Sp)

I over 50 år har bokbåten Epos patruljert på Vestlandet. I 2015 vart økonomien for Sogn- og Fjordane så trong, at dei valte å trekka seg ut av samarbeidet. Resultatet har vore at båten no går i Møre og Romsdal og i Hordaland. Bokbåten har vore føreslått nedlagt i mange budsjetttrundar.

No når Hordaland og Sogn og Fjordane skal vert eitt fylke, må det vere ein føresetnad at bokbåten Epos kjem attende til våre naboar i nord.

Bokbåten er eit fantastisk tilbod, og kjem til små og større stader. Dei som får besøk er svært glade for tilbodet. Vi veit alle kor viktig det er å ha fokus på lesing og lytting for vår oppvoksende slekt.

Oppfordringa frå Hordaland Senterparti er:

- La bokbåten Epos leva, og utvid tilbodet til heile storfylket!